

**Univerzita Pardubice**  
**Fakulta ekonomicko-správní**

**Analýza vlivu vybraného prvku podnikatelské  
infrastruktury na region**

**Bc. Barbora Čermáková**

**Diplomová práce**

**2018**

Univerzita Pardubice  
Fakulta ekonomicko-správní  
Akademický rok: 2017/2018

## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Barbora Čermáková**  
Osobní číslo: **E16660**  
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**  
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**  
Název tématu: **Analýza vlivu vybraného prvku podnikatelské infrastruktury na region**  
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Závěrem práce je provedení analýzy hospodárnosti (případně efektivnosti) vybraného prvku podnikatelské infrastruktury, zhodnocení využití veřejných prostředků alokovaných na výstavbu a provoz. Student si zvolí konkrétní prvek podnikatelské infrastruktury (např. technologického parku, vědecko-výzkumného centra, průmyslového klastru nebo inkubačního centra) a provede analýzu jeho vlivu na regionální rozvoj a ekonomiku. Výsledkem bude zhodnocení vlivu a případná doporučení směřující ke zlepšení situace.

Osnova:

- Podnikatelská infrastruktura v regionu.
- Charakteristika vybraného prvku podnikatelské infrastruktury.
- Sběr a předzpracování dat.
- Aplikace vhodných analytických metod.
- Interpretace a vizualizace získaných výsledků.

Rozsah grafických prací: -  
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran  
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická  
Seznam odborné literatury:

HEŘMAN, J. Průmyslové inovace. Praha: Oeconomica, 2008. 259s. ISBN 978-80-245-1445-1.  
SKOKAN, K. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. 159s. ISBN 80-7329-059-6.  
STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. Praha: Portál, 2009. 212s. ISBN 978-80-7367-588-2.  
ŠVEJDA, P. Vědeckotechnické parky v České republice. Praha: Společnost vědeckotechnických parků ČR, 2006. 83s. ISBN 80-903-8460-9.

Vedoucí diplomové práce:   
doc. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.  
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2017  
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018

  
doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.

děkanka

L.S.

  
doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

## **PROHLÁŠENÍ**

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil/a, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 13. 12. 2018

Bc. Barbora Čermáková

## **PODĚKOVÁNÍ:**

Tímto bych ráda poděkovala především svému vedoucímu práce doc. Ing. Janu Stejskalovi, Ph.D., za trpělivost a jeho cenné rady při zpracování této práce. Rovněž patří můj dík rodině a přátelům za jejich podporu po celou dobu mého studia.

## **ANOTACE**

*Diplomová práce se zabývá podnikatelskou infrastrukturou jako jedním z nástrojů regionální politiky. Praktická část práce je věnována analýze hospodárnosti vybraného prvku podnikatelské infrastruktury a jeho vlivem na situaci v regionu, kde se tato infrastruktura nachází. Pro provedení analýzy bylo zvoleno Jihomoravské inovační centrum, u kterého je provedena analýza hospodárnosti nákladů souvisejících s výstavbou infrastruktury, běžným provozem, projektem inovačních voucherů a následně analýza přidané hodnoty vytvořené firmami podpořenými prostřednictvím programů služeb centra.*

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

*Regionální politika, Regionální rozvoj, Podnikatelská infrastruktura, Vědeckotechnický park, Podnikatelský inkubátor*

## **TITLE**

Impact analysis of chosen business infrastructure element on the region

## **ANNOTATION**

*This diploma thesis deals with business infrastructure as one of the instruments of regional policy. The practical part is devoted to the analysis of economy of chosen element of business infrastructure and its impact on the situation in the region where this infrastructure is located. Jihomoravské inovační centrum has been selected to carry out the analysis, which deals with cost-effectiveness related to infrastructure construction, operation, project of innovation vouchers and then an analysis of the added value created by companies supported within programs of the centre.*

## **KEYWORDS**

*Regional policy, Regional development, Business infrastructure, Science and Technology Park, Business incubator*

# OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	<b>11</b>
<b>1. REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ</b> .....	<b>13</b>
1.1. Definice regionální politiky.....	13
1.2. Vývoj konceptu regionální politiky.....	14
1.3. Tradiční a moderní pojetí regionální politiky.....	16
1.4. Regionální politika v rámci Evropské unie .....	18
1.4.1. Nástroje regionální politiky EU .....	20
1.4.2. Podporované regiony .....	22
1.5. Regionální politika v ČR.....	24
1.5.1. Strategie regionálního rozvoje ČR.....	25
1.5.2. Nástroje regionální politiky .....	26
1.5.3. Podporované regiony .....	30
1.6. Regionální rozvoj .....	32
1.6.1. Teorie regionálního rozvoje.....	33
1.6.2. Institucionalismus v regionálním rozvoji .....	38
<b>2. PODNIKATELSKÁ INFRASTRUKTURA</b> .....	<b>40</b>
2.1. Průmyslové zóny .....	41
2.1.1. Klasifikace průmyslových zón.....	43
2.1.2. Funkce a služby průmyslových zón.....	44
2.1.3. Průmyslové zóny v ČR .....	46
2.2. Podnikatelské inkubátory .....	47
2.2.1. Klasifikace podnikatelských inkubátorů.....	48
2.2.2. Funkce a služby podnikatelských inkubátorů.....	49
2.2.3. Podnikatelské inkubátory v ČR .....	52
2.3. Vědeckotechnické parky.....	53
2.3.1. Klasifikace vědeckotechnických parků.....	54
2.3.2. Funkce a služby vědeckotechnických parků.....	56
2.3.3. Vědeckotechnické parky v ČR.....	58
2.4. Financování podnikatelské infrastruktury v ČR.....	59
<b>3. JIHMORAVSKÉ INOVAČNÍ CENTRUM</b> .....	<b>66</b>
3.1. Rozsah aktivit JIC.....	67
3.2. Programy JIC .....	69

3.2.1.	JIC ENTER .....	70
3.2.2.	JIC MASTER.....	71
3.2.3.	JIC PLATINN.....	71
3.2.4.	JIC VENTURES .....	72
3.3.	Poskytované služby .....	72
3.3.1.	Partnering .....	72
3.3.2.	Expertiza .....	73
3.3.3.	Akce JIC .....	74
3.3.4.	Inovační vouchery.....	74
3.3.5.	Kreativní vouchery .....	76
3.3.6.	Pronájem prostor .....	76
3.4.	Financování .....	77
<b>4.</b>	<b>ANALÝZA VLIVU JIHOMORAVSKÉHO INOVAČNÍHO CENTRA NA REGION .....</b>	<b>82</b>
4.1.	Veřejné prostředky vynaložené na výstavbu infrastruktury JIC .....	83
4.2.	Hospodaření JIC .....	88
4.2.1.	Analýza provozních výnosů.....	91
4.2.2.	Analýza provozních nákladů.....	93
4.3.	Analýza inovačních voucherů .....	96
4.3.1.	Náklady a výstupy projektu .....	98
4.3.2.	Dosažení stanovených cílů.....	99
4.4.	Změna přidané hodnoty vlivem JIC programů.....	103
4.5.	Závěrečná doporučení.....	108
	<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>111</b>
	<b>POUŽITÁ LITERATURA.....</b>	<b>113</b>

## SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Charakteristika tradičního a současného pojetí regionální politiky .....	17
Tabulka 2: Programy podpory v rámci OPMP .....	61
Tabulka 3: Programy podpory v rámci OPPI .....	63
Tabulka 4: Programy podpory v rámci OPPIK .....	64
Tabulka 5: Náklady projektu "Technologický inkubátor VUT - provoz" .....	79
Tabulka 6: Náklady projektu "Vědeckotechnický park Jihomoravského kraje - výstavba" ....	80
Tabulka 7: Náklady projektu "INBIT - výstavba biotechnologického inkubátoru" .....	80
Tabulka 8: Náklady projektu "CEITEC Science Park" .....	81
Tabulka 9: Náklady projektů výstavby budov JIC .....	83
Tabulka 10: Náklady projektů výstavby budov VTP Plzeň .....	84
Tabulka 11: Počet zasídlených subjektů v budovách JIC.....	85
Tabulka 12: Náklady výstavby v přepočtu na zasídlenou firmu .....	86
Tabulka 13: Ukazatele autarkie JIC .....	89
Tabulka 14: Ukazatele produktivity práce v rámci JIC .....	95
Tabulka 15: Informace o projektu inovačních voucherů JIC .....	96
Tabulka 16: Vývoj hodnoty inovačních voucherů .....	97
Tabulka 17: Počet podpořených firem dle programů JIC .....	104

## SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Plánované rozdělení finančních prostředků z evropských fondů ve vybraných operačních programech ČR v programovém období 2014-2020 .....	21
Obrázek 2: Statistické jednotky NUTS 2 v České republice.....	23
Obrázek 3: Časová osa vývoje teorií regionálního rozvoje.....	34
Obrázek 4: Přehled služeb poskytovaných v rámci průmyslových zón .....	44
Obrázek 5: Klasifikace služeb podnikatelských inkubátorů.....	49
Obrázek 6: Rozmístění vědeckotechnických parků v ČR .....	59
Obrázek 7: Operační programy financující podnikatelskou infrastrukturu od roku 2004 .....	60
Obrázek 8: Vývoj programů JIC .....	69
Obrázek 9: Struktura rozpočtu JIC .....	77
Obrázek 10: Doba zasídlení firem v budovách JIC .....	87
Obrázek 11: Vývoj provozních výnosů, provozních nákladů a autarkie JIC .....	90
Obrázek 12: Struktura provozních výnosů v roce 2013 a 2017 .....	91
Obrázek 13: Změny absolutních hodnot provozních výnosů mezi lety 2013 a 2017.....	92
Obrázek 14: Struktura provozních nákladů v roce 2013 a 2017 .....	93
Obrázek 15: Změny absolutních hodnot provozních nákladů mezi lety 2013 a 2017 .....	94
Obrázek 16: Cíle projektu inovačních voucherů .....	100
Obrázek 17: Vývoj počtu firem spolupracujících s vědeckovýzkumnými organizacemi Jihomoravského kraje .....	102

## SEZNAM ZKRATEK

BIC	Business Innovation Centre
CF	Fond soudržnosti
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EBN	The European Business and Innovation Centre Network
EIT	European Institute of Innovation and Technology
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ESA	Evropská kosmická agentura
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
IASP	International Association of Science Parks and Areas of Innovation
ICT	Informační a komunikační technologie
JIC	Jihomoravské inovační centrum
Kč	Korun českých
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OP	Operační program
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
OPPIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OPPP	Operační program Průmysl a podnikání
ORP	Obec s rozšířenou působností
RIS JMK	Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje
Sb.	Sbírka zákonů
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SVTP	Společnost vědeckotechnických parků
USA	Spojené státy americké
VTP	Vědeckotechnický park
VUT	Vysoké učení technické

## ÚVOD

Podnikatelská infrastruktura je stěžejním prvkem pro rozvoj a konkurenceschopnost regionů. Vyspělé regiony a jejich představitelé mimo jiné usilují o zajištění vhodných prvků pro podporu provázanosti firemní a akademické sféry, vytvoření atraktivního prostředí pro domácí i zahraniční investory, zabezpečení stabilního podnikatelského prostředí a v celkovém důsledku tedy vytvoření kvalitního inovačního podnikatelského prostředí založeného na efektivním transferu znalostí mezi tuzemskými i zahraničními ekonomickými entitami. Právě znalosti a schopnost jejich aplikace je hlavním zdrojem pro získání dlouhodobé konkurenční výhody na národních, ale i globálních trzích.

K jejímu dosažení je nezbytné, aby jednotlivé ekonomické entity vykonávaly inovační činnost, byly stále více flexibilní a zvyšovaly svoji adaptabilitu a inovační absorpci. Inovace jsou v dnešní době prostředkem zajištění konkurenceschopnosti podniku a často i vysokého tržního podílu, který, ačkoli může být pouze krátkodobý, zajistí inovátorovi přinejmenším návratnost vložené investice. Z globálního pohledu jsou však inovace zásadním nástrojem ke zvyšování produktivity výrobních faktorů a vznik téměř každé inovace je podmíněn právě vlastnictvím znalostního kapitálu.

V rámci regionální politiky má veřejný sektor možnost ovlivňovat právě zmíněné podnikatelské prostředí, a to nejčastěji prostřednictvím investic veřejných prostředků. Pro naplňování cílů regionální politiky na dané úrovni je podpora směřována do vytváření a podpory jedinečných zdrojů konkurenčních výhod, neboť ke každému regionu je třeba přistupovat individuálně. Základním obecným a trvalým požadavkem na tyto veřejné intervence je jejich efektivnost, resp. hospodárnost.

**Cílem diplomové práce je analýza hospodárnosti vybraného prvku podnikatelské infrastruktury, zhodnocení využití veřejných prostředků použitých pro jeho vybudování a posouzení vlivu tohoto prvku na rozvoj a ekonomiku daného regionu.**

V první kapitole bude přiblížena podoba současné regionální politiky a jejích principů fungování. Následující část bude věnována jednotlivým prvkům, kterými může být tvořena podnikatelská infrastruktura, a to nejen na území České republiky. Praktická část diplomové práce se bude zaměřovat již výhradně na dlouhodobě působící Jihomoravské inovační centrum v Brně. Toto stabilní sdružení právnických osob je od svého založení v roce 2003

jedním ze základních prvků rozvoje inovačního potenciálu a podpory podnikatelů v Jihomoravském kraji. U tohoto sdružení bude provedena analýza hospodárnosti a na základě jejích výsledků budou definována doporučení pro další rozvoj.

# 1. REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ

## 1.1. Definice regionální politiky

Koncept regionální politiky byl vytvářen již od 30. let minulého století v souvislosti s velkou hospodářskou krizí, nicméně stále neexistuje jednotný pohled na definici tohoto pojmu. Existuje proto celá řada různorodých definic regionální politiky, které se rozvíjely souběžně s tímto konceptem. Jednu z prvních definic upravili Vanhove a Klaassen (1987), kteří ve svých publikacích tvrdili, že regionální politika „*zahrnuje všechny veřejné intervence použité za účelem zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností; respektive se regionální politika pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně propojených cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.*“

Goodall (1987) tento pojem dále charakterizuje ve svém výkladovém slovníku Dictionary of Human Geography jako „*součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající na jedné straně růstu stupně ekonomické aktivity na území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit na územích s nadměrným růstem.*“

Lze tvrdit, že výše uvedené definice poskytují nejkomplexnější pohled na regionální politiku, o čemž svědčí i skutečnost, že se stále frekventovaně objevují i v mnoha soudobých regionalistických publikacích. I po přelomu tisíciletí bylo nicméně vymezeno mnoho dalších definic, neboť na vymezení regionální politiky začali detailněji nahlížet i další autoři. Je vhodné zmínit také pojetí některého z českých představitelů regionálních věd; například Wokoun (2003) definuje regionální politiku obecně jako „*soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.*“

Ačkoli je každá z výše uvedených definic jinak formulována, všechny spojuje relativně souhlasný pohled na regionální politiku jakožto konkrétní projev úsilí vlád s cílem zajistit rovnoměrnější rozdělení ekonomických aktivit mezi jednotlivými územními celky, respektive zajistit všem regionům rovné podmínky pro dosahování jejich vlastního rozvoje. I přesto, že jsou v některých definicích zdůrazňovány především ekonomické faktory rozvoje, nelze

opomenout ani mimoekonomické okolnosti, které musí regionální politika brát v úvahu a začleňovat je do svých cílů, aby mohlo být dosahováno skutečného regionálního rozvoje, nikoli jen ekonomického růstu.

## **1.2. Vývoj konceptu regionální politiky**

Vznik konceptu regionální politiky se pojí s problematikou prohlubujících se disparit v ekonomickém i mimoekonomickém vývoji územních částí jednotlivých států - regionů. Regionální disparity jako takové mohou ve svém negativním slova smyslu vytvářet politické a sociální napětí a ohrožovat tak ekonomickou a sociální soudržnost státu (Alexiadis, 2018). V podstatě v jakémkoliv státu lze narazit na tyto nerovnosti, které se projevují různou konkurenceschopností, životní úrovní, zaměstnaností a celkově ekonomickou výkonností v jednotlivých regionech tohoto státu. Obecně tedy v rámci státu vždy existují prosperující regiony na jedné straně a na druhé straně pak tzv. problémové regiony, které prosperují méně, a to v souvislosti s historickými, přírodními nebo jinými aspekty, které negativně působí na jejich rozvojový potenciál (Wokoun et al., 2011). Samotné pojetí problémového regionu je však poměrně relativní, neboť se posuzuje vždy v rámci jednoho státu, popřípadě nadnárodního uskupení typu Evropské unie (Macháček, Toth, Wokoun, 2011).

Vytvoření regionální politiky vychází ze skutečnosti, že tržní prostředí jako takové většinou nevytvoří podmínky, které by zajistily vyvážený rozvoj regionů a eliminovaly vznik nežádoucích disparit, které se projevují existencí problémových a zaostávajících regionů. Za předpokladu zájmu státu na této problematice a snahy zajistit rovné podmínky mezi regiony, je nezbytné provádění intervencí na nadnárodní, státní i regionální úrovni (Chabičovská et al., 2009). Jednotlivé státy tedy mají zájem na tom, aby byly difference na regionální úrovni redukovány, nikoliv však zcela potlačeny. Úplné odstranění disparit mezi regiony nelze v praxi uskutečnit a nelze jej ani považovat za žádoucí, neboť by se vytratila soutěživost regionů, což by v konečném důsledku bránilo jejich rozvoji. Disparity je tedy vhodné korigovat a ustálit na takové úrovni, která může pro regiony stále působit stimulačně z hlediska jejich rozvoje (Lacina, Sekerka, 2008). Většina vlád tak přistoupila k postupnému vytvoření konceptu regionální politiky, a to ve snaze předejít ekonomickým, sociálním i politickým problémům, které mohou nadměrné regionální disparity vyvolávat na úrovni celého státu (Wokoun et al., 2011).

Vznik regionální politiky se datuje především do 30. let 20. století ve Velké Británii, která byla jako první donucena zavést nezbytné kroky ke zmírnění regionálních disparit mezi vlastními regiony. Hlavním impulzem byla v této souvislosti velká hospodářská krize. Prvním legislativním krokem vytvoření regionální politiky tak byl „Zákon o speciálních územích“ přijatý ve Velké Británii v roce 1934. V poválečném období začaly potřebu regionální politiky pocítovat i další evropské státy, především se jednalo o Francii, Německo, Itálii, Nizozemsko a Skandinávské země. Ostatní státy včetně postkomunistických zemí začaly tento koncept vnímat až během konce 80. let 20. století v souvislosti s přechodem na tržní ekonomiku (Wokoun et al., 2011). Pojetí a cíle regionální politiky byly v každé zemi formulovány různě, neboť v každé zemi se vycházelo z jejich aktuálních potřeb a problémů. V zásadě se však vždy jednalo o zajištění určité formy selektivní podpory problémovým regionům a podpoření rovnosti šancí regionů v těchto státech (Lacina, Sekerka, 2008).

Prvotním cílem regionální politiky tedy bylo zmírnění regionálních disparit v jednotlivých státech. O hlavních faktorech, které motivovaly státy k implementaci regionální politiky, hovoří například Wokoun et al. (2011), který tyto motivy rozděluje do čtyř rovin:

- ekonomické motivy,
- ekologické motivy,
- sociální motivy,
- politické motivy.

Ačkoli prvotním motivem pro tvorbu regionální politiky byly zejména sociální důvody, s rozvojem společnosti se začaly upřednostňovat spíše motivy ekonomické a následně byly přiřazeny i druhotné motivy ekologické a politické.

V rámci ekonomických motivů je kladen důraz především na zajištění maximálního možného využití výrobních faktorů s důrazem na pracovní sílu a snižování nezaměstnanosti (Wokoun et al., 2011), neboť nezaměstnanost je vnímána jako jeden z ukazatelů zaostávání regionů (Felixová, 2012). Vedle zajištění zaměstnanosti se kladl důraz také na dosahování rovnoměrného ekonomického růstu, a to prostřednictvím sladění požadavků veřejného a soukromého sektoru, kterým je podporováno optimální rozmístění firem. Regionální politika navíc umožňuje efektivnější řešení nákladů přelidnění ve velmi hustě obydlených centrech a zároveň problematiku zvyšování inflace právě z důvodu meziregionálních rozdílů

(Wokoun et al., 2011). V rámci ekonomických motivů má tak regionální politika za úkol bránit přehřívání ekonomiky, ke kterému může docházet ve vyspělých regionech během období růstu. Naopak v zaostalých regionech je třeba podpory podnikatelských aktivit s cílem umožnit zde snižování nezaměstnanosti a růst produktivity práce (Felixová, 2012).

Ekologické motivy se zaměřují na všechny regiony bez ohledu na jejich ekonomickou výkonnost. Do středu zájmu regionální politiky se dostávají především přelidněné regiony, ve kterých hrozí riziko zhoršování životního prostředí. Stejně tak závažná situace se však může objevit i v zaostalých regionech (Felixová, 2012).

Argumentem týkajícím se sociálních motivů byla zejména snaha dosáhnout stavu plné zaměstnanosti, s čímž souvisí rovnoměrné rozdělení příjmů mezi jednotlivými regiony (Wokoun et al., 2011). Dosažením těchto dílčích cílů, ekologických záměrů a dalších úmyslů tak má být naplňováno obecné blaho celé společnosti. Regionální politika tak zajišťuje zachování sociálního smíru a podporu solidarity (Felixová, 2012). Se sociálními motivy velmi úzce souvisí motivy politické, které jsou vnímány především jako možný důsledek sociálních nerovností v regionech a projevují se v diferencích volebního chování obyvatel v prosperujících regionech a naopak v regionech problémových (Wokoun et al., 2011).

### **1.3. Tradiční a moderní pojetí regionální politiky**

Ačkoli byly regionálním politikám v jejich počátcích po celém světě věnovány obrovské finanční prostředky, nebyly zajištěny uspokojivé prostředky, což Wolfe (2011) přisuzuje původnímu tradičnímu pojetí regionální politiky a na základě toho zdůrazňuje nutnost toto pojetí přehodnotit vzhledem k tehdejší globalizačním a deindustrializačním tendencím. Vedle původního pojetí regionální politiky, které představovalo regionální politiku od jejího samotného vzniku, se tak začalo rozlišovat ještě moderní pojetí, které vzniklo v průběhu druhé poloviny 70. let a postupně převládlo ve většině vyspělých států (Wokoun et al., 2011).

V tradičním pojetí je hlavním a prakticky jediným aktérem v oblasti intervencí samotný stát, který rozděljuje problémovým regionům finanční prostředky prostřednictvím relativně rigidního a neefektivního přidělovacího systému (Wokoun et al., 2011). Tradiční pojetí je často nazýváno jako pojetí exogenní nebo také jako pojetí „shora dolů“, neboť hlavními aktéry jsou ústřední instituce a externí agentury (Tödting, 2011). Toto pojetí regionální politiky je založeno na předpokladu mobility výrobních faktorů, které jsou prostřednictvím

státního aparátu přesouvány do potřebných regionů na úkor regionů prosperujících. Podpora tedy probíhá v podobě vytváření čistě exogenních impulzů pro růst nejméně rozvinutých regionů (Wokoun et al., 2011), ale opomíná možnost mobilizace výrobních faktorů uvnitř regionu. Jak již bylo zmíněno, řada studií poukázala na to, že tento exogenní přístup nebyl ve zlepšování situace méně rozvinutých regionů příliš účinný (Tödtling, 2011).

Současné moderní pojetí regionální politiky je vzhledem k silné roli místních faktorů nazýváno jako pojetí „zdola nahoru“ nebo také „place-based“ pojetí. Regionální rozvoj je iniciován především na místní a regionální úrovni namísto ústřední vlády (Tödtling, 2011). Mobilita výrobních faktorů je v tomto případě omezena pouze na území ohraničené regionem; zdroje nejsou poskytovány externě, pouze je poskytována podpora pro efektivní využití zdrojů, které se již v regionu nacházejí (Skokan, 2004). Charakteristický je důraz kladený na inovace, neboť právě inovace jsou vnímány jako iniciátor oživení efektivnosti výrobních faktorů a rozvojového potenciálu v daném regionu (Wolfe, 2011). Stejně tak lze zdůraznit tzv. inovační infrastrukturu ve formě vědeckotechnických parků, průmyslových parků a inovačních center, která inovační proces podporuje. Tradiční pojetí napomáhalo regionům dosahovat růstu, ale pouze endogenní pojetí umožňuje dosahovat skutečného regionálního rozvoje (Skokan, 2004).

**Tabulka 1: Charakteristika tradičního a současného pojetí regionální politiky**

	Regionální politika	
	Tradiční (exogenní)	Současná (endogenní)
<b>Cíl</b>	Vyrovnaní rozdílů mezi regiony	Zajištění rovných šancí pro všechny regiony
<b>Princip podpory</b>	Centralizovaný	Decentralizovaný
<b>Způsob podpory</b>	Dodávky chybějících výrobních faktorů do problémových regionů	Podpora efektivního využití zdrojů dostupných v rámci regionu
<b>Adresáři podpory</b>	Velké podniky	Malé a střední podniky
<b>Stěžejní prvky</b>	Kapitál, práce, materiál	Znalosti, technologie, inovace
<b>Výsledek</b>	Regionální růst a rovnováha	Regionální rozvoj

(zpracováno dle Skokan, 2004)

Vytvoření nového pojetí regionální politiky pochopitelně vyvolalo diskuze. Odpůrci tohoto přístupu se shodli na tom, že tento způsob podpory regionů je hrozbou pro meziregionální

konkurenci a efektivní alokaci zdrojů. Volné působení tržních sil bylo odpůrci prosazováno jako dostatečný nástroj pro zajištění rovnovážného vývoje a jakékoliv specifické formy regionální politiky byly považovány za zbytečné plýtvání zdrojů. Účinky aplikace endogenního pojetí regionální politiky však v průběhu času tyto názory popřely. Aplikace současné regionální politiky se ukázala jako efektivní nástroj rozvoje regionů. Takto formulovaná regionální politika se v současnosti uplatňuje v evropských státech především prostřednictvím programových dokumentů, které jsou vytvářeny vládami a decentralizovanými orgány a schvalovány parlamentem a místními zastupitelstvy (Lacina, Sekerka, 2008). Mělo by však být ujasněno, že regionální rozvoj je v konečném důsledku vždy výsledkem působení exogenních i endogenních vlivů (Tödtling, 2011).

Převládnutí endogenního pojetí regionální politiky se promítlo i v počátcích vytváření regionální politiky v rámci EU, která již od vzniku Společenství neustále procházela změnami (Wolfe, 2011). Moderní pojetí regionální politiky EU se stalo nejvhodnějším přístupem vzhledem k povinnosti regionální politiky zajistit regionům možnost plného využití jejich rozvojového potenciálu, respektive zajistit rovné podmínky pro všechny regiony (Barca, 2009).

#### **1.4. Regionální politika v rámci Evropské unie**

Rozvoj regionů je ovlivněn ekonomickými, sociálními i geografickými okolnostmi. Řešení a usměrňování těchto okolností bylo před vznikem Evropského společenství výhradně v gesci jednotlivých států (Zahradník, 2017). Prvotní předpoklad ohledně toho, že jednotlivé státy dokážou vyřešit své regionální problémy samy, byl chybný. Zejména státy s největšími problémy neměly na řešení této problematiky finanční prostředky (Buček, Rehák, Tvrdoň, 2010). V návaznosti na tato zjištění začalo úsilí o vytvoření regionální politiky na nadnárodní úrovni. V rámci několika dekád se vyvíjela samotná regionální politika na úrovni Společenství od roku 1957 a následně již na úrovni samotné Evropské unie (Wokoun, 2003). Až do počátku 70. let nebyla regionální politice věnována dostatečná pozornost, mezi zakládajícími státy s výjimkou Itálie totiž nepanovaly nadměrné disparity, které by bylo třeba ošetřit. To se změnilo až s postupným přistupováním dalších států do Společenství, přičemž velký podíl nových členů tvořily méně rozvinuté země. Počátky regionální politiky EU, známé jako kohezní politika, či politika soudržnosti, sahají do roku 1975, neboť došlo ke vzniku nejdůležitějšího průkopníka v této oblasti, a to Evropského fondu regionálního rozvoje

(Kraftová, Matěja, 2015) jakožto základní instituce pro provádění regionální politiky. Stěžejním doporučujícím dokumentem v těchto počátcích regionální politiky je Evropská charta regionálního plánování, která byla přijata v roce 1983, a poprvé stanovila cíle v rámci zajištění vyváženého rozvoje jednotlivých regionů a lepších životních podmínek, ochrany životního prostředí a racionálního využívání území (Wokoun, 2003).

Dalšími důležitými milníky ve formování regionální politiky EU byl rok 1986 spojený s vytvořením Jednotného evropského aktu a rok 1988, kdy byla provedena reforma strukturálních fondů. Díky této reformě se kohezní politika oficiálně zařadila mezi obsáhlé politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V neposlední řadě byl v roce 1994 vydán zásadní dokument Evropa 2000+, který směřoval pozornost na budoucí rozvoj evropské integrace po plánovaných vstupech dalších členských států (Wokoun, 2011).

Ačkoli se od uplatňování regionální evropské politiky začaly rozdíly mezi státy mírně snižovat, větším problémem jsou stále rozdíly mezi jednotlivými regiony uvnitř států (Zahradník, 2017). Po přelomu tisíciletí se postupným rozšiřováním EU disparity v rozvoji regionů ještě prohloubily. Fondy tehdejšího modelu regionální politiky soustředily svou podporu do méně rozvinutých regionů a kompenzovaly tak jejich handicapy bránící rozvoji (Scutairu, 2016). V posledních letech je realizován nový model regionální politiky, který se již nezaměřuje vyloženě na odstraňování handicapů regionů, ale obecně na podporu jejich rozvoje a konkurenceschopnosti, spíše než redistribuce (Dragoi, 2014). Regionální politiky jsou formovány takovým způsobem, aby u všech regionů podnítily jejich maximální podíl na rozvoji celého státu, případně alespoň zajistily, aby žádný z regionů celkovému rozvoji nebránil (Alexiadis, 2018). Navíc aplikace regionální politiky v současnosti probíhá na základě integrovaného přístupu, který zohledňuje dopad jednotlivých politik EU na politiky jiné. Zajišťuje se tak vzájemná koordinace jednotlivých politik, která je však uskutečnitelná právě jen na regionální úrovni, neboť jednotlivé regiony jsou z hlediska podmínek jejich rozvoje odlišné (Dragoi, 2014).

V současnosti je regionální politika řízena na třech úrovních, a to úrovni nadnárodní (evropské), národní a regionální. Její realizace probíhá společným rozhodováním Evropské komise, členských států a jejich regionů. Úlohou Evropské komise je v tomto procesu schvalování jednotlivých programů, které budou členským státům a jejich regionům

nabídnuty pro financování příslušných aktivit. Národní a regionální orgány posléze rozhodují o implementaci vybraných finančních nástrojů kohezní politiky (Evropská komise, 2018a).

#### **1.4.1. Nástroje regionální politiky EU**

Politika soudržnosti intervenuje několika finančními nástroji, především se jedná o poskytování prostředků prostřednictvím regionálních operačních programů. Značná část prostředků je vyčleněna i pro operační programy na státní úrovni a většina zbývajících zdrojů je přidělena potřebným zemím v rámci Fondu soudržnosti (Fratesi, 2016). V současném programovém období 2014-2020 se mezi hlavní cíle regionální politiky EU řadí tvorba nových pracovních míst, zvýšení konkurenceschopnosti podniků, podpora hospodářského růstu a udržitelného rozvoje a zlepšení kvality života občanů EU. Pro dosažení těchto cílů je vyčleněna téměř třetina celkového rozpočtu EU. Tyto prostředky jsou alokovány prostřednictvím strukturálních a investičních fondů (Scutairu, 2016).

Strukturální fondy společně s fondy investičními tvoří základní prvky pro čerpání finančních prostředků v rámci regionální politiky a tedy i uplatňování nástrojů politik v praxi. Prostřednictvím strukturálních fondů jsou skrze operační programy příjemcům poskytovány finanční prostředky, jejichž záměrem je snižování regionálních disparit v EU. Strukturální a investiční fondy jsou tvořeny následujícími pěti fondy (MMR ČR, 2018):

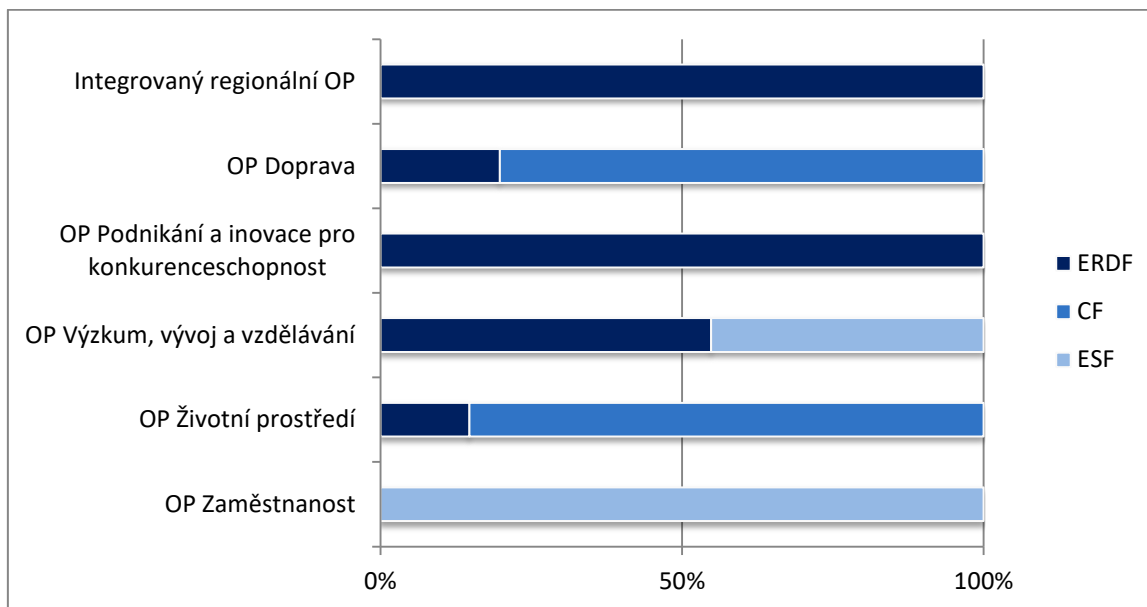
- Evropský fond regionálního rozvoje,
- Evropský sociální fond,
- Fond soudržnosti,
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a
- Evropský námořní a rybářský fond.

Z předchozích kapitol je zřejmé, že z hlediska potřeb regionální politiky je nejdůležitějším z fondů Evropský fond regionálního rozvoje, který se zaměřuje výhradně na podporu zaostávajících regionů, přičemž podpora je v tomto programovém období určena především na inovace a výzkum, digitální agendu, podporu malých a středních podniků a nízkouhlíkové hospodářství (Evropská komise, 2018b). Pro Českou republiku je v programovém období 2014-2020 na základě Dohody o partnerství vyhrazeno tímto fondem bez mála 12 miliard eur z celkových téměř 24 miliard eur alokovaných pro ČR všemi strukturálními a investičními fondy.

Evropský sociální fond (ESF) se na druhé straně zasazuje především o podporu lidských zdrojů, oproti Evropskému fondu regionálního rozvoje (ERDF) se tedy jedná o podporu neinvestiční, tedy neinfrastrukturní. Projekty v rámci ESF jsou zaměřeny především na vzdělávání, zaměstnanost, sociální začleňování a boj proti chudobě (MMR ČR, 2018).

V České republice jsou využívány i prostředky z Fondu soudržnosti neboli Kohezního fondu (CF), neboť ČR nedosahuje patřičného limitu pro ukončení podpory z tohoto fondu. Podpora směřuje do členských států, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele nepřesahuje 90 % průměru EU. Pro aktuální programové období poskytuje Fond soudržnosti finanční prostředky patnácti členským státům, přičemž tyto prostředky směřují do investic v oblasti dopravní infrastruktury a životního prostředí (Evropská komise, 2018c).

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova i Evropský námořní a rybářský fond se řadí mezi finanční nástroje podporující již podstatně užší oblasti hospodářství. Každý ze jmenovaných fondů má ve svém sektoru působnosti podobné cíle. Oba fondy usilují o zvyšování konkurenceschopnosti, ochranu životního prostředí, modernizaci a kvalitu života a následně o některé specifické cíle týkající se dané oblasti (MMR ČR, 2018). Následující graf zobrazuje poměrné využití jednotlivých fondů ve vybraných operačních programech ČR pro aktuální programové období.



**Obrázek 1: Plánované rozdělení finančních prostředků z evropských fondů ve vybraných operačních programech ČR v programovém období 2014-2020**

(zpracováno dle MMR ČR, 2014)

Na základě výše uvedeného grafu je zřejmé, že zastoupení Evropského fondu regionálního rozvoje je významné v nejvíce finančně náročných operačních programech (tzn. Integrovaný regionální OP, OP Doprava a OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost). Fond ERDF poskytuje podporu všem výše uvedeným operačním programům s jedinou výjimkou, tou je OP Zaměstnanost, který je zcela pokryt finančními prostředky z Fondu soudržnosti. Naopak programy Integrovaný regionální OP a OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost jsou financovány výhradně z fondu ERDF.

Veškeré uvedené oblasti regionální politiky podporované z prostředků strukturálních a investičních fondů EU mají pro každé programové období stanoveny své vlastní specifické cíle. Ačkoliv je každá z daných oblastí charakteristická jinou problematikou, kterou je nutné se zabývat, existují zároveň společné cíle, kterých je vhodné dosahovat ve všech zmiňovaných oblastech. Průřezovým cílem prolínajícím se všemi aktivitami je mimo jiné dosahování rovnoměrného rozvoje regionů.

#### **1.4.2. Podporované regiony**

Strukturální a investiční fondy znamenají pro Českou republiku významný zdroj financování. Objem podpor z národních zdrojů je pouze zlomkem toho, co je ČR schopna získat ze zdrojů EU na financování svých regionálních cílů. V souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii, jsou nejen pro účely podpory ze strukturálních fondů vymezeny podporované regiony. Regiony, které jsou předmětem evropských politik, jsou jednotně vymezeny prostřednictvím Nomenklatury územních statistických jednotek (NUTS), která rozčleňuje regiony v Evropské unii podle počtu obyvatel. Dle NUTS jsou regiony kategorizovány do tří základních skupin (Dinulescu, 2017):

- NUTS 1 zahrnující regiony s počtem obyvatel od 3 milionů do 7 milionů,
- NUTS 2 s populací mezi 800 tisíci a 3 miliony obyvateli,
- NUTS 3 s populací mezi 150 tisíci a 800 tisíci obyvateli.

Regiony úrovně NUTS 2 se ukázaly jako oblasti pro nejefektivnější realizaci nástrojů regionální politiky a podpory regionálního rozvoje (Scutairu, 2016). V případě ČR úroveň NUTS 1 odpovídá území celého státu. Pro účely tohoto statistického členění na úrovni NUTS 2 byly uměle vytvořeny tzv. regiony soudržnosti, které sdružují až tři kraje ČR, aby byly zařazeny do výše uvedeného pásma počtu obyvatel. Jednotlivé kraje jsou pak regiony

úrovně NUTS 3. Členění regionů pro účely klasifikace CZ-NUTS je zobrazeno v následující ilustraci (Portál územního plánování, 2016).



**Obrázek 2: Statistické jednotky NUTS 2 v České republice**

(vlastní zpracování dle Portál územního plánování, 2016)

Na základě univerzálně rozčleněných regionů podle klasifikace NUTS, jsou regiony úrovně NUTS 2 zařazeny do jedné ze tří kategorií dle hodnoty ukazatele „HDP na obyvatele“. Prostředky ze strukturálních fondů (ERDF a ESF) jsou alokovány právě na základě tohoto členění. Evropská unie definuje následující tři kategorie regionů (Evropská komise, 2014a):

1. méně rozvinuté regiony, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 75 % průměru 27 členských států EU;
2. přechodové regiony, jejichž HDP na obyvatele je v rozmezí mezi 75 % až 90 % průměru 27 členských států EU;
3. více rozvinuté regiony, jejichž HDP na obyvatele je vyšší než 90 % průměru 27 členských států EU.

V případě ČR jsou všechny regiony soudržnosti (s výjimkou Hlavního města Prahy) zařazeny do kategorie méně rozvinutých regionů a náleží jim tedy nejvyšší možný objem podpory. Hlavní město Praha se jako jediný region soudržnosti řadí do kategorie více rozvinutých regionů a vyčleněný objem poskytovaných prostředků je výrazně nižší.

## 1.5. Regionální politika v ČR

Regionální politika se ve všech státech dostala do popředí zájmů výhradně kvůli existenci a neustálému prohlubování regionálních disparit. V ČR byla regionální politika až do první poloviny 90. let zanedbávána právě z toho důvodu, že regionální disparity v rámci ČR nebyly tak zřetelné a závažné jako v ostatních státech (Wokoun 2003). Transformací z centrálně řízené ekonomiky na tržní hospodářství po roce 1989 se projevíly regionální disparity, které byly centrálním plánováním doposud potlačovány a bylo potřeba přistoupit ke koordinovaným opatřením (Csank, Blažek, 2007), která budou dlouhodobou součástí legislativního finančně nástrojového rámce v podobě regionální politiky (Postránecký, 2010).

Počátky regionální politiky v ČR navazují na dění koncem 50. let minulého století, kdy vznik Evropského hospodářského společenství zapříčinil vývoj první koncepce regionální politiky s cílem zmírnit regionální disparity, jejichž vznik byl očekáván v souvislosti s hospodářským růstem a posílením konkurence právě v důsledku vzniku Společenství (Wokoun, 2003). Vzhledem k očekávanému vstupu České republiky do EU byla existence regionální politiky jednou z přístupových podmínek (Postránecký, 2010).

Jak uvádí Felixová (2012), regionální politika byla až do roku 1996 přesouvána v ČR do pozadí. V roce 1996 zasáhla ČR hospodářská recese, která s sebou přinesla řadu negativních dopadů na ekonomiku. Legislativní ukotvení regionální politiky přišlo až v roce 2000, kdy byl přijat především zákon o podpoře regionálního rozvoje obsahující zásady regionální politiky. Mimo této legislativní oblasti bylo také ustanoveno institucionální a programové zakotvení regionální politiky. Od přelomu tisíciletí až do současnosti se pojetí regionální politiky v ČR samozřejmě ještě více prohloubilo, nicméně vývoj této politiky je kontinuálním procesem, který stále pokračuje (Wokoun, 2003).

Regionální politika v České republice ve své podstatě neprošla příliš radikálními změnami. Jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, současná regionální politika je endogenně orientovaná se snahou o využití potenciálu regionu. Objevuje se často také finanční a nefinanční podpora soukromých i veřejných subjektů a rozšíření nástrojů regionální politiky orientujících se především na řešení příčin regionálních problémů, namísto pouhého vypořádávání následků (Chabičovská et al., 2009). V posledních letech lze nově pozorovat některé podobnosti a prolínání regionální politiky s politikou inovační, ačkoli někteří autoři jako Klímová a Žitek (2015) připomínají rizika spojená s opačným působením těchto politik

na vyvážený rozvoj regionů. Hlavním rozdílem v působení těchto politik je skutečnost, že regionální politika si klade za cíl podpořit především znevýhodněné regiony, kdežto inovační politikou jsou ještě více zvýhodňovány vyspělé regiony s vysokým inovačním potenciálem. Přibližování regionální a inovační politiky je založeno na institucionálních teoriích regionálního rozvoje, jejichž podstata bude v diplomové práci teprve přiblížena.

Mimo výše uvedeného je podstatné uvést, že způsoby vlastní realizace regionální politiky a dosahování regionálního rozvoje v ČR jsou uvedeny v základním koncepčním dokumentu pro programové období 2014-2020, kterým je současná Strategie regionálního rozvoje ČR, jejímž prostřednictvím získáváme nejaktuálnější možný pohled na provádění regionální politiky a jiných politik působících právě na regionální rozvoj.

### **1.5.1. Strategie regionálního rozvoje ČR**

Strategii regionálního rozvoje ČR (dále jen SRR) lze pokládat za jedinečný dokument, který vytváří na jedné straně dlouhodobé vize regionálního rozvoje v ČR a na straně druhé i krátkodobé akce pro dosažení těchto vizí. Po dané programové období usměrňuje realizaci regionální politiky i některých dalších politik, které působí na rozvoj regionu (SRR, 2013).

Současná verze SRR je vytvořena pro programové období 2014-2020 a je třetím dokumentem tohoto druhu v ČR. Každá z dosavadních verzí měla úzkou vazbu na programové dokumenty EU a určitým způsobem vždy musí reflektovat náplň těchto dokumentů. Obsah SRR je určen zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Současný dokument SRR se rozděluje na tři části - analytickou, návrhovou a implementační a obsahuje (SRR, 2013):

- vyhodnocení situace v ČR na úrovni krajů (úroveň NUTS 3) i mikroregionů (obcí s rozšířenou působností) před začátkem programového období v návaznosti na vize předchozí SRR a případně na další relevantní koncepční dokumenty;
- vyhodnocení dopadů programových příspěvků za předchozí období, vymezení státem podporovaných regionů a SWOT analýza;
- vymezení dlouhodobé vize regionálního rozvoje pro ČR, jednotlivých cílů a priorit a návrh konkrétních opatření společně s definicí nástrojů, institucí a zdrojů potřebných pro realizaci vize,
- stanovení způsobu monitorování průběžných výsledků v oblasti regionálního rozvoje včetně sledovaných indikátorů.

Stanovení dlouhodobé vize pro ČR je podstatnou součástí celého dokumentu, od které se odvíjí veškeré další činnosti, které SRR obsahuje. Pro programové období 2014-2020 byla definovaná vize ve čtyřech bodech, která vyjadřuje snahu České republiky stát se v dlouhodobém horizontu (SRR, 2013):

- *zemí konkurenceschopnou, využívající kvalitní lidské zdroje a vzdělávací, výzkumnou a inovační infrastrukturu pro rozvoj znalostní ekonomiky;*
- *zemí využívající svoji geografickou polohu k prohloubení vazeb a spolupráce ve středoevropském prostoru;*
- *zemí rozvíjející udržitelným způsobem pozitivní specifika jednotlivých regionů a podporující jejich vnitřní hospodářskou, sociální a environmentální soudržnost;*
- *zemí s funkčními vazbami mezi venkovskými a městskými oblastmi, chránící své přírodní, krajinné a kulturní hodnoty a vhodně využívající jejich potenciál.*

V mnoha ohledech se výše uvedená aktualizovaná vize neliší od vize stanovené v předchozím programovém období, nicméně zdatně více prosazuje nutnost spolupráce jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním měřítku. Současná strategie také klade větší důraz na výzkum a inovace a navazuje tak na novodobé institucionální teorie regionálního rozvoje, které akcentují především kvalitativní prvky regionálního rozvoje, kam lze zařadit spolupráci a vytváření sítí.

### **1.5.2. Nástroje regionální politiky**

Obecně jsou nástroje regionální politiky myšleny takové zásahy, jejichž prostřednictvím jsou realizovány cíle a zásady této politiky (Lacina, Sekerka, 2008). Lze je definovat jako velké množství technik, které mohou vlády využít pro realizaci svých cílů, zejména vyváženého rozvoje regionů. Na základě nástrojů jakékoliv veřejné politiky je možné rozpoznat, jak je daná politika implementována a jaké účinky od ní očekávat. U většiny veřejných politik lze nástroje relativně snadno identifikovat s konečným počtem, neboť jejich výčet je často pevně omezen pouze na vybrané nejefektivnější techniky. Volba vhodných nástrojů může zajistit požadované účinky i dosažení stanovených cílů; nevhodně zvolené nástroje mohou naopak žádoucí účinky politiky zcela eliminovat nebo je dokonce obrátit v celospolečenský neprospěch (Hellström, Merle, 2017). Problémy nastávají především v situaci, kdy není uplatňování nástrojů různých veřejných politik provázáno a nástroje jedné

politiky jsou využívány nehledě na možnost vzniku kolize s nástroji jiné politiky (Potůček, 2017).

Typologii nástrojů regionální politiky vytvořila řada českých i zahraničních autorů. Nejrozšířenější pojetí vypracoval Willem Molle v roce 1990, který poprvé rozdělil nástroje regionální politiky na makroekonomické a mikroekonomické a popřípadě ostatní nástroje, jejichž vymezení je negativní, neboť nespádají ani do jedné z uvedených skupin. Na toto pojetí následně navázali a rozpracovali jej i další autoři (Stejskal, Kovárník, 2009). Je však nutné poukázat na to, že tato typologie nástrojů je v zásadě teoretická a mnoho z uvedených nástrojů nelze v praxi využít (Stejskal, 2011).

### **Makroekonomické nástroje**

Možnosti vlád využívat makroekonomické nástroje regionální politiky jsou částečně limitované ostatními hospodářskými okolnostmi. Použití je ovlivňováno například cíli vlád v oblasti cenové stability, vyvážené platební bilance, průmyslové politiky, politiky zaměstnanosti a případně dalších oblastí (Stejskal, Kovárník, 2009). Relativně autonomními nástroji veřejných politik jsou fiskální a monetární politika.

#### **• Fiskální politika**

Prostřednictvím fiskální politiky lze dosahovat stanovených cílů, a to změnami úrovně a struktury vybíraných daní, případně jiných příjmů do veřejných rozpočtů. Stejně tak lze ovlivňovat regionální politiku i korigováním veřejných výdajů. Doplnkově mohou být použity také fiskální pobídky či omezení ovlivňující ekonomický rozvoj (Potůček, 2017). Teoreticky mohou zaostalejší regiony pomocí fiskálních opatření konkurovat velkým aglomeracím nabídkou nižšího zdanění pro místní subjekty (OECD, 2016). V praxi by však taková daňová opatření působila diskriminačně k rozvinutějším regionům a ovlivnila negativně celkový hospodářský růst (Wokoun et al., 2006). V současnosti je v české praxi využíván nástroj fiskální politiky na regionální úrovni prostřednictvím rozpočtového určení daní. V této oblasti se projevují snahy o to, aby struktura rozpočtového určení daní více zohledňovala dynamiku rozvoje jednotlivých regionů (Koppitz, 2017).

Decentralizace fiskální politiky na regionální úroveň může zajistit její vyšší transparentnost a účinnost a v konečném důsledku zmírňovat regionální disparity. Martinez-Vazquez, Lago-Peñas a Sacchi (2015) zároveň však připomínají, že účinky decentralizace fiskální politiky se mohou lišit podle úrovně hospodářského rozvoje v zemi a závažností regionálních disparit.

## • **Monetární politika**

Hlavní doménou měnové politiky je ovlivňování peněz v oběhu, úrokových sazeb a směnných kurzů. Provádění těchto operací je omezeno inflací, respektive nutností zajistit pohyb hladiny inflace ve stanoveném pásmu. Monetární politika je politikou autonomní, neboť je vykonávána centrální bankou, jejíž činnost je prováděna nezávisle na vládě (Potůček, 2017). Na základě těchto skutečností je regionalizace monetární politiky velmi striktně podmíněna a lze ji uskutečnit např. formou dotací, ale výhradně při projektech zásadního významu pro stát jako celek (Stejskal, Kovárník, 2009).

## • **Protekcionismus**

Protekcionismus obecně spočívá ve snaze ochránit tuzemské subjekty před zahraniční konkurencí prostřednictvím uvalování množstevních omezení a cel na dovoz a podpořit tak poptávku po domácí produkci (Wokoun et al., 2006). S prohlubující se integrací a následným vstupem ČR do Evropské unie, tedy i do celní unie a jednotného evropského trhu, zanikla možnost vlády používat cla i kvantitativní omezení jako formu protekcionismu svých regionů vůči ostatním evropským zemím, proto je úloha protekcionismu jako nástroje regionální politiky silně omezena (Stejskal, Kovárník, 2009).

Navzdory výše uvedenému, jsou od července 2018 v rámci Evropské unie zavedena ochranná opatření domácích výrobců oceli, a to v reakci na protekcionistická opatření uvalená na tyto výrobky Spojenými státy, což způsobilo odklonění části dovozů oceli z USA a jejich přesun na EU. Tato opatření zavedená Evropskou unií jsou jednak omezena pouze na situaci, kdy objem dovážených výrobků z oceli přesáhne průměr za tři předcházející roky; stejně tak jsou omezena časovým limitem 200 dnů (Prováděcí nařízení Komise 2018/1013). Uplatňování protekcionismu je tak ze závažných důvodů a v omezeném rozsahu aktuálně aplikováno pouze na nadnárodní úrovni.

## **Mikroekonomické nástroje**

Tento druh nástrojů vlády využívají především ve formě účelově poskytovaných podpor hospodářským subjektům, kterými se snaží ovlivňovat jejich rozhodnutí o budoucí lokalizaci a směřovat ji do oblastí, pro které by se tyto subjekty za běžných okolností pravděpodobně nerozhodly (Stejskal, Kovárník, 2009).

## • Realokace pracovních sil

Výhody globalizace a technologického pokroku si dokáží osvojit některé regiony, které na základě toho přitahují firmy i pracovníky, zatímco jiné regiony trpí nízkým tempem růstu. Mobilita pracovníků určuje zaměstnanost v jednotlivých regionech, nicméně kvalifikovaná pracovní síla má tendenci koncentrovat se spíše ve velkých aglomeracích a rozvinutých regionech (OECD, 2018). Za předpokladu dosažení účelů regionální politiky, by se mikroekonomické nástroje měly zaměřovat na méně rozvinuté regiony a zabezpečit migraci pracovníků také do těchto oblastí.

K mikroekonomickým nástrojům realokace pracovních sil se v ČR obsahově přibližuje tzv. příspěvek na podporu regionální mobility určený pro pracovníky dojíždějící do zaměstnání a tzv. příspěvek na přestěhování se za prací (MPSV ČR, 2016). Ačkoli se však tyto nástroje vztahují na podporu realokace, jsou součástí aktivní politiky zaměstnanosti financované ze státního rozpočtu, nikoli místních rozpočtů, proto by bylo v rámci taxonomie vhodnější zařadit je do makroekonomických nástrojů. Stejskal a Kovárník (2009) navíc v této souvislosti varují před rizikem neefektivního vynakládání prostředků na podporu pracovní mobility. Finanční podpora pracovníků nemusí nutně poskytnout dostatečný stimul při rozhodování o zaměstnání, které je taženo spíše mimoekonomickými faktory daného regionu.

## • Realokace kapitálu

Na mikroekonomické úrovni jsou pro realokaci kapitálu do potřebných regionů zásadním aktérem municipality, které jsou zodpovědné za vytvoření vhodného podnikatelského prostředí a infrastruktury pro atrakci kapitálu (Stejskal, Kovárník, 2009). Při vytváření vhodného podnikatelského prostředí, které splňuje aktuální požadavky investorů, mohou municipalitám asistovat státem zřizované instituce, v případě ČR je takovou institucí například CzechInvest.

Pro získání kapitálu musí příslušný region zajistit optimální nabídku podnikatelského prostředí, které se vyznačuje kvalifikovanou pracovní silou a vhodnou sociální a technickou infrastrukturou (Reichl, 2016). Kvalita podnikatelského prostředí obecně je hojně ovlivňována na státní úrovni, zejména co se týče legislativního a administrativního rámce. Některé podstatné lokální faktory jsou však ovlivnitelné regiony, resp. municipalitami. Mezi tyto lokální faktory lze zařadit nabídku podnikatelských nemovitostí pro potenciální investory; v rámci znalostní infrastruktury potom přítomnost vysokých, případně i středních škol,

vědeckých a výzkumných institucí, vědeckotechnických parků a podnikatelských inkubátorů v regionu (Viturka et al., 2010).

### **1.5.3. Podporované regiony**

Autoři příklánějící se k divergenčním teoriím regionální rozvoje připomínají, že ekonomický vývoj přirozeně tenduje ke vzniku hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony. Tento nehomogenní vývoj potom způsobuje vznik regionálních disparit, které mohou ohrožovat soudržnost regionů. Na jedné straně se totiž formují regiony přirozeně prosperující a na straně druhé regiony, které se potýkají s problémy ekonomické a většinou i sociální povahy (Lacina, Sekerka, 2008).

Jak již bylo v práci několikrát zmíněno, regionální politika je založena na snaze zabránit prohlubování disparit mezi regiony prostřednictvím podpory znevýhodněných regionů. Na základě toho je třeba vymezit ty regiony, které budou při uplatňování nástrojů regionální politiky zvýhodněny (SRR, 2013) a identifikovat a analyzovat příčiny vedoucí k jejich zaostalosti v konkrétních oblastech tak, aby byly na základě tohoto poznání využity vhodné nástroje pro podporu jejich rozvoje (Chabičovská et al., 2009). Vymezení přednostně podporovaných regionů v ČR je na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje svěřeno Ministerstvu pro místní rozvoj, které společně s dotčenými ústředními správními úřady a kraji vymezuje podporované regiony v rámci Strategie regionálního rozvoje ČR.

Na rozdíl od podporovaných regionů pro účely EU - regionů soudržnosti, jsou v ČR vymezovány regiony pokrývající výrazně menší území - obce s rozšířenou působností (ORP). ORP lze využít jako nejmenší možnou územní jednotku, ve které lze ještě zajišťovat statistická data potřebná pro vyhodnocení ukazatelů, na základě kterých lze ORP zařadit do výčtu regionů se soustředěnou podporou státu (SRR, 2013). Způsob vymezení problémových regionů v ČR se značně liší od metodiky EU, nicméně v obou metodikách jsou podporované regiony aktualizovány pro každé programové období.

Oproti předchozímu programovému období upravuje současná Strategie regionálního rozvoje tzv. hospodářsky problémové regiony, přičemž tento pojem spojuje dvě kategorie podporovaných regionů využívané v předchozích programových obdobích, kterými byly strukturálně postižené regiony a hospodářsky slabé regiony. Výběr obcí s rozšířenou působností, které spadají do této kategorie, se v ČR řídí podle pěti kritérií, která v dané oblasti

ohodnotí ekonomickou výkonnost, míru nezaměstnanosti, zadluženost, objem dávek v hmotné nouzi a také demografický vývoj související s migrací. Na základě těchto ukazatelů bylo pro programové období 2014-2020 vyčleněno 57 ORP, do kterých bude v tomto období plynout soustředěná podpora státu. Tyto problémové regiony pokrývají celkem čtvrtinu území ČR (SRR, 2013).

Druhou upravenou kategorií stojící vedle hospodářsky problémových regionů jsou regiony ostatní, které obsahují sociálně znevýhodněné oblasti a současné i bývalé vojenské újezdy. Sociálně znevýhodněné oblasti jsou hodnoceny především z hlediska výskytu sociálního vyloučení, které úzce souvisí s dlouhodobou nezaměstnaností a sociálně-patologickými jevy v dané společnosti (SRR, 2013). Potenciál sociálního vyloučení se v tomto období nejvíce koncentruje ve stejných oblastech, které byly označeny jako hospodářsky problémové regiony. Je tedy možné již na první pohled usuzovat silnou korelaci mezi ukazateli první kategorie problémových regionů a ukazateli sociálně znevýhodněných oblastí.

Počet oblastí charakterizovaných jako vojenské újezdy se průběhu let snižuje a tyto oblasti jsou postupně přeměňovány zpět na civilní oblasti. Taková přeměna je však značně náročným procesem, který si žádá právě podporu státu. V tomto období je v této kategorii zařazeno zbývajících pět vojenských újezdů. Žádoucím stavem je změna stávajících hranic čtyř z těchto oblastí v Karlovarském, Olomouckém, Jihočeském a Jihomoravském kraji a úplné zrušení zbývajících vojenského újezdu ve Středočeském kraji, pokrývajících území o rozloze 260 kilometrů čtverečných (SRR, 2013).

Soustředěná podpora je tedy směřována nejen do regionů, které se potýkají s problémy hospodářského charakteru, ale i do regionů, které se vyznačují specifickou problematikou, která by mohla být bez pomoci státu jen těžko řešena. Podpora má podobu různých typů opatření pro stimulaci malého a středního podnikání (včetně začínajících podnikatelů), podporu vzdělání, sociálních služeb, aktivní politiky zaměstnanosti a některých dalších oblastí (SRR, 2013). Všechny tyto snahy státu jsou prostředkem pro dosahování obecných cílů regionální politiky, jako je odstranění nadměrných regionálních disparit a umožnění vyváženého regionálního rozvoje na území ČR.

## 1.6. Regionální rozvoj

S problematikou regionální politiky úzce souvisí pojem regionální rozvoj, který obdobně jako regionální politika nemá obecně uznávanou definici. Stejskal a Kovárník uvádějí, že rozvoj je sám o sobě mnohoznačným pojmem, k němuž se pojí značné množství přívlastků, které určují, v jaké souvislosti je tento pojem chápán. Vedle regionálního rozvoje lze například rozlišovat také rozvoj místní, mnohorozměrný, ekonomický, či udržitelný (Stejskal, Kovárník, 2009). Při používání pojmu rozvoj by proto vždy mělo být přiblíženo, v jaké souvislosti je používán.

Regionální rozvoj opět definuje celá řada zahraničních i českých autorů. Jednu z definic objasňuje například Stimson, Stough a Roberts (2006) ve své knize, ve které vnímají regionální rozvoj jako uplatňování různých ekonomických procesů a zdrojů, které jsou k dispozici v daném regionu a zajišťují dosahování udržitelného rozvoje a požadovaných hospodářských výsledků pro region a zároveň jsou v souladu s hodnotami a očekáváním podniků, rezidentů i nerezidentů regionu.

Skokan (2004) jakožto jeden z významných českých představitelů se domnívá, že *„regionální rozvoj je představován komplexem procesů, které probíhají v rámci složitého systému region. Pro ovlivňování řízení těchto procesů je proto nezbytné používat systémový přístup.“*

Definování pojmu rozvoj se nedá nikdy zcela zevšeobecnit, jeho vnímání je totiž zcela individuální a každý subjekt může tento pojem vnímat odlišně na základě svých hodnot (Buček, Reháček, Tvrdoň, 2010). Stejně tak problematické je i chybné zaměňování pojmu rozvoj s pojmem růst. Regionální rozvoj a regionální růst bývaly především v minulosti často mylně označovány jako synonyma, nicméně je třeba tato označení odlišovat. V porovnání s rozvojem lze růst vnímat jako méně komplexní a užší pojem, neboť se vztahuje především k růstu hrubého domácího produktu na daném území a za stanovené období. Regionální rozvoj však je, jak již bylo zmíněno, velmi mnohoznačným pojmem, který zahrnuje celou škálu ekonomických, sociálních, environmentálních, strukturálních a jiných procesů probíhajících na daném území (Metodická podpora regionálního rozvoje, nedatováno). Rozvojem jsou tedy myšleny nejen kvantitativní, ale i kvalitativní změny probíhající na daném území. V posledních letech jsou vytvářeny nové teorie regionálního rozvoje, které se

více soustředí právě na kvalitativní dimenzi. Typickým příkladem je teorie učících se regionů (Viturka, Tóthová, 2014).

S vývojem konceptu regionálního rozvoje se začaly rozlišovat dva přístupy, a to přístup akademický a praktický, jejichž bližším popisem se zabývá například Damborský (in Wokoun et al., 2008). Akademické pojetí, běžně nazýváno jako regionalistika, se zabývá výhradně analýzou regionů, čímž vznikají poznatky, které jsou následně reálně využívány v regionu, a tím je zajištěn regionální rozvoj. Na druhé straně stojí samotný praktický přístup, ve kterém již regionální politika využívá získané poznatky a zajišťuje tak regionální rozvoj v podobě efektivního využívání a zvyšování celkového potenciálu daného regionu.

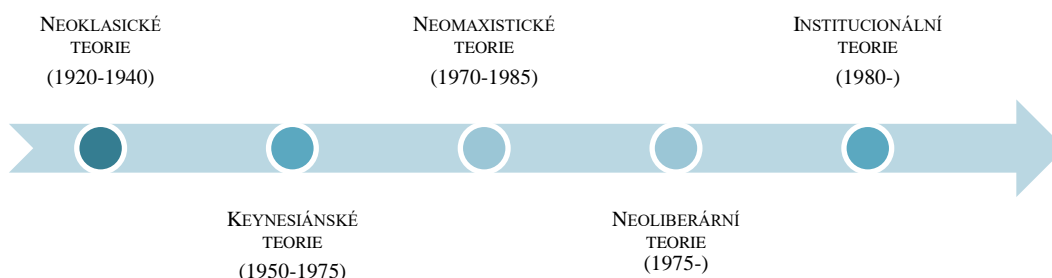
Regionální rozvoj je již od svých počátků velmi multidisciplinární a komplexní proces, který vyžaduje vhodný přístup. Neexistuje žádné univerzální řešení, které by bez výjimek zajistilo rozvoj ve všech regionech, neboť každý region je velmi specifický. Z toho důvodu je třeba podrobná analýza případů úspěšného regionálního rozvoje, nikoli okamžitá aplikace daných rozvojových strategií v ostatních regionech (Šabić, Vujadinović, 2017).

### **1.6.1. Teorie regionálního rozvoje**

Regionální rozvoj je už od počátku svého vzniku velmi kontroverzním tématem. Právě kvůli této kontroverzi vzniklo mnoho perspektiv, ze kterých je na regionální rozvoj nahlíženo, velmi často jsou tyto teorie protichůdné. Řada zahraničních autorů vytvořila dvě široké skupiny, do kterých se tyto teorie rozdělují na základě své základní myšlenky. Sem jsou zařazovány teorie konvergenční, jejichž představitelé jsou toho názoru, že regionální rozvoj přirozeně tenduje k rovnováze a automaticky snižuje disparity mezi regiony (Blažek, Uhlíř, 2011). Konvergence je zde interpretována jako „neviditelná ruka trhu“, která zajišťuje automatické snižování rozdílů mezi regiony (Felixová, 2012). Odpůrci tohoto principu se přiklánějí k divergenčním teoriím, podle kterých jsou naopak nerovnosti mezi regiony samovolně prohlubovány (Blažek, Uhlíř, 2011) a je třeba státních intervencí, které dokážou tuto spirálu zmírnit (Felixová, 2012). Ačkoli by se tak mohlo zdát, přidělení jednotlivých teorií ke konvergenčnímu či divergenčnímu pojetí není vždy zcela jednoznačné. Řada těchto teorií v sobě totiž obsahuje určité kompromisy mezi konvergenčním a divergenčním pojetím a připouští obě možnosti například v různých časových rozpětích (Blažek, Uhlíř, 2011).

Členění na konvergenční a divergenční teorie je pravděpodobně nejběžněji používaným, nikoli však nutně nejpodstatnějším členěním. Stejně tak hrubě lze jednotlivé teorie

regionálního rozvoje rozdělovat na induktivní či deduktivní a na poptávkové či nabídkové. Hlavní historické směry, které udávají teoriím regionálního rozvoje podobu, jsou znázorněny na následující časové ose společně s letopočty jejich trvání (Blažek, Uhlíř, 2011).



**Obrázek 3: Časová osa vývoje teorií regionálního rozvoje**

(zpracováno dle Blažek, Uhlíř, 2011)

Neoklasické teorie jsou ukázkovým příkladem konvergenčně, neintervencionisticky a poptávkově zaměřených teorií. Jsou založeny na předpokladu trhu, který dokáže automaticky provádět samoregulaci jakýchkoli meziregionálních výkyvů, a proto jsou prostorové disparity považované pouze za dočasný jev, který bude v dlouhodobém horizontu zredukován a bude dosaženo rovnováhy. Neoklasické modely byly nicméně zároveň založeny na mnoha předpokladech, kterých v praxi nelze dosáhnout (Blažek, 1999; Pike et al., 2006). Takovým předpokladem byla například racionalita chování, dokonalá konkurence a dokonalá informovanost všech subjektů (Felixová, 2012). Jiná fakta zde byla naopak pro zjednodušení modelu přehlížena. Tyto hlavní nedostatky jsou důvodem značné kritiky neoklasických teorií a příčinou jejich poměrně brzkého překonání jinými teoriemi, a to v období hospodářské krize, kdy se meziregionální disparity neukázaly jako dočasné a samoregulační funkce trhu je nedokázala eliminovat (Blažek, 1999). Z neoklasického přístupu vzešla skupina lokalizačních teorií, jejichž kritika spočívá ve stejných argumentech, jako kritika celého neoklasického přístupu, nicméně lokalizační teorie přispěly k novým poznatkům v oblasti aglomeračních efektů, které jsou využívány i v současnosti (Felixová, 2012).

Nástup keynesiánských teorií se dá považovat za reakci na nástup hospodářské krize a neschopnost neoklasických přístupů řešit její následky. V této etapě se rozšířila myšlenka,

že odstranit a předcházet negativním jevům je možné jedině pomocí státních intervencí (Blažek, Uhlíř, 2011) a stát se stává jedinou entitou odpovědnou za řešení regionálních problémů. Typická je snaha státu zajistit rovnoměrnost pracovních příležitostí mezi jednotlivými regiony (Sucháček, 2010). „Neviditelná ruka trhu“ využívaná v konvergenčních teoriích je zde transformována na „viditelnou ruku státu“ (Felixová, 2012). Ekonomická rovnováha je zde odvozena z rovnováhy úspor a investic, proto J. M. Keynes doporučuje podpořit investice či spotřebu podle toho, co je v dané ekonomické situaci vhodnější. Avšak stejně jako neoklasické teorie, i keynesiánství narazilo na silnou vlnu kritiky, která v případě souvisela s přílišnou snahou zastánců keynesiánství zasahovat do tržního mechanismu (Blažek, Uhlíř, 2011). Využívanými intervenčními nástroji se staly finanční podněty firmám podnikajícím v zaostávajících regionech na jedné straně a naopak restriktivní opatření ve velkých aglomeracích na straně druhé (Sucháček, 2010). Zejména zásahy v podobě podpory poptávky či investic zapříčinily hromadění deficitů ve státech po celém světě a z důvodů udržitelnosti se od keynesiánských teorií se v polovině 70. let upustilo (Blažek, Uhlíř, 2011).

S ubývající pozorností směřovanou na keynesiánské teorie se do popředí zájmů v 70. letech dostává také neomarxismus. Tento směr lze považovat za nejradikálnějšího tvůrce teorií regionálního rozvoje, které prosazují poměrně extrémní intervencionismus v dané ekonomice. Základním stavebním prvkem neomarxistických teorií je ekonomická základna a všechny ostatní elementy jsou pouze jejím doplňkem (Blažek, Uhlíř, 2011). Pro marxismus obecně je základem fungování kapitalismus, který rozděluje společnost do dvou tříd - buržoazie, která vlastní výrobní prostředky a poté třída proletariátu. Jediná možnost proletariátů, jak přežít, je pracovat za mzdu, která je však neodpovídá skutečně vytvořené hodnotě a vytváří se tak další zisky pro buržoazii. Podle Marxe se jednalo o nezbytnou etapu při cestě za socialistickým systémem (Willis, 2005). Hlavním dopadem je tak nerovnost v rozvoji periferních regionů a malých měst, které trpí ztrátou zdrojů, a centrálních oblastí, které z těchto ztrát těží (Dhimitri et al., 2015). Periferní regiony jsou tedy postaveny do role proletariátu a centrální oblasti vystupují jako skupina buržoazie. Eliminace tohoto problému vykořisťování je však značně komplikovaná a teorie ji nejsou schopny dostatečně objasnit. Blažek a Uhlíř (2011) avšak připomínají, že na druhé straně *„nelze marxistickým a neomarxistickým přístupům upřít přínos k pochopení příčin ekonomických rozdílů ve*

*společnosti a tím nepřímo také zásadní přínos k vysvětlení ekonomických rozdílů mezi regiony.“*

Stejně jako předchozí směry se v období ekonomické krize objevil také neoliberalismus. Je možné jej v době ekonomické krize vnímat jako jakýsi protipól k divergentním neomarxistickým přístupům, neboť prosazuje především samostatnost jedinců, nezasahování do ekonomiky a podporu konkurence. Vládní organizace by tak měly plnit jediný úkol, a to zajistit fungování otevřeného a stabilního podnikatelského prostředí. Blažek a Uhlíř jej označují za makroekonomickou alternativu k neoklasickému přístupu. Právě k neoklasicismu má totiž z hlediska charakteru teorií regionálního rozvoje neoliberalismus nejbližší (Blažek, Uhlíř, 2011). V neoliberalistických teoriích, jako je nová ekonomická teorie a nová teorie růstu, byly již překonány nereálné předpoklady typu dokonalé konkurence a byly nahrazeny předpokladem nedokonalé konkurence (Felixová, 2012). Stejně jako u ostatních směrů se však projeví dlouhodobé následky neoliberalismu. Neoliberální přístupy totiž způsobily znatelné disparity v příjmech obyvatel a riziko monopolizace trhu, což bylo přesným opakem toho, co neoliberalisté zastávali. Z toho důvodu je vhodné neoliberální teorie prosazovat v kombinaci s jinými teoriemi, které uznávají přiměřený intervencionismus jako potřebnou součást fungování ekonomiky v dané zemi. Pod záštitou neoliberalismu byl mimo jiných vytvořen monetarismus, teorie veřejné volby, Chicagská škola a další velmi rozšířené teorie, které neoliberalismu přidaly ve své době na popularitě (Blažek, Uhlíř, 2011).

Nejnovější teorie regionálního rozvoje nesou příznačný název institucionální. V době svého vzniku, tedy na přelomu tisíciletí, nebyla institucionálním teoriím věnována ani zdaleka taková pozornost jako ostatním přístupům. Nyní však lze považovat institucionální směry za nejdynamičtější se rozvíjející směr pojímající mnoho samostatných teorií regionálního rozvoje. Institucionální teorie do svých poznání o ekonomice a ekonomickém chování zahrnují také psychologii, v rámci které bylo třeba upustit od myšlenky zcela racionálně uvažujících jedinců. Chování jednotlivců není vždy racionální a existuje vzájemný vztah mezi jednotlivci a institucemi, přičemž na sebe tyto subjekty vzájemně působí a ovlivňují tak chování druhé strany (Blažek, Uhlíř, 2011). Institucionální teorie tedy převážně hledají účinky institucí na sociální a ekonomické výsledky a snaží se najít tzv. „dobré instituce“, které pozitivně ovlivňují hospodářský růst (Gluckler, Lenz, 2016).

Vzájemné ovlivňování těchto subjektů vede k proměně ekonomického prostředí a nehomogennímu chování jednotlivců, a proto není možné nadále prosazovat ustálené modely chování vztahující se na celou společnost. Odlišné pojetí institucionálních směrů v porovnání s ostatními je však problematické. Když dojde na poskytování doporučení pro vlády, nejsou institucionální směry schopny doporučit zcela jednoznačné kroky, což je jejich hlavním nedostatkem (Blažek, Uhlíř, 2011). Za tím se skrývají především teoretická omezení institucionálních přístupů, která spočívají v neschopnosti určit u „dobrých institucí“ to, jak jsou vlastně postaveny a co je základem jejich pozitivního dopadu (Gluckler, Lenz, 2016).

Zásadního významu v tomto směru nabývají pojmy jako sítě, důvěra a sociální kapitál. Právě tyto prvky lze pokládat za nejdůležitější determinanty regionálního rozvoje. Pokud je region schopen zajistit efektivní fungování sítí uvnitř i vně regionu, důvěru mezi podnikatelskými i nepodnikatelskými subjekty a následný rozvoj sociálního kapitálu, je pak možné ovlivnit budoucí vývoj regionu a subjektů uvnitř něj díky lepším inovačním schopnostem. Je však nutné připomenout, že různé regiony disponují různou schopností absorbovat účinky technologického pokroku, případně technologické inovace přímo vytvářet. Odlišná schopnost absorpce je potom významným činitelem v rozdílném vývoji regionů (Pike et al., 2006). Rozdílná absorpční schopnost regionů může způsobit vznik tzv. inovačního paradoxu. Inovační paradox nastává v situaci, kdy méně vyspělé regiony s nízkou inovační výkonností nedovedou získat či dostatečně využít finanční prostředky určené na podporu inovací, ačkoliv právě v těchto regionech je taková podpora nejvíce potřebná, aby se zabránilo prohlubování disparit. Nedostatečná inovační výkonnost regionu spočívá mimo jiné také v nedostatku regionálních institucí vědeckovýzkumné povahy, inovačních firem a kvalifikovaných pracovníků (Klímová, Žítek, 2015).

Institucionální přístupy analyzují a vyzdvihují právě vliv regionálních institucí na rozvoj regionů a vytvoření příznivějšího prostředí pro rozvoj inovačního potenciálu regionu. Proto je důležité vytvářet sítě institucí, které zajišťují kooperaci a vzájemný prospěch pro všechny účastníky. Takový vztah by měl být založen na důvěře mezi účastníky, čímž se lze vyhnout svazujícím smlouvám. Právě důvěra a spolupráce vytvářejí sociální kapitál a mimo jiné jsou základem pro rozvoj regionu, a to především díky schopnosti sociálního kapitálu snižovat transakční náklady inovačních procesů probíhajících mezi více podniky (Pike et al., 2006).

## 1.6.2. Institucionalismus v regionálním rozvoji

Institucionální teorie se zasadily o odlišné vnímání prvků vedoucích k regionálnímu rozvoji, kterým doposud nebylo věnováno příliš pozornosti. Jedná se o technologické inovace, pochopení fungování podniků a jejich vztahů s okolím a především také analýza institucí (Blažek, Uhlíř, 2011). Instituce lze chápat ve dvou podobách. Rodríguez-Pose rozlišuje tzv. „formální“ neboli „tvrdé“ instituce na jedné straně a „neformální“ neboli „měkké“ instituce na straně druhé. Formální instituce zahrnují pevné zákony, nařízení a regulace. Neformálními institucemi jsou myšleny tradice, společenské konvence a mezilidské vztahy a sítě, což jsou zásadní prvky pro vytvoření důvěry. Je však třeba odlišovat instituce a organizace, neboť organizace jsou považovány za „hráče hry“ a instituce za „pravidla hry“, přičemž mezi oběma dochází k neustálému a vzájemnému ovlivňování (Rodríguez-Pose, 2013). Institucionalismus tedy zdůrazňuje vliv institucí v jejich nejširším pojetí, tedy jak institucí v podobě pravidel a vztahů, tak ve smyslu organizací. Přítomnost těchto institucí v regionu je vnímána jako významný prostředek k rozpoznání a následnému využití výhod regionu (Buček, Rehák, Tvrdoň, 2010).

Dynamičnost vývoje institucionálního směru podnítila vznik mnoha dílčích teorií regionálního rozvoje. Mezi tyto teorie se například řadí teorie učících se regionů, teorie výrobních okrsků a teorie flexibilní specializace. Všechny teorie společně přispívají k novému pojetí regionálního rozvoje a způsobech jeho dosahování, a to za pomoci geografické blízkosti a úpravy vztahů mezi podniky a institucemi v regionu tak, aby byla posílena konkurenceschopnost a způsobilost pro vytváření inovací. Na základě těchto teorií se také vyčlenila řada pojmů, které jsou ztělesněním institucionalismu. Mezi ty nejdůležitější se podle Blažka a Uhlíře (2011) řadí „*učící se region (learning region), klastr, local buzz - global pipeline, regionální inovační systémy či trojitá šroubovice (triple helix)*.“ Například učící se region je charakterizován mimo jiné právě existencí organizací, které podporují interakci mezi podniky v regionu a zároveň poskytují podnikům služby různého rázu, čímž podporují inovační proces. Není nutné se však omezovat výhradně na místní instituce; k průmyslovým inovacím a regionálnímu rozvoji mohou přispívat i instituce jiných regionů.

V návaznosti na institucionální přístupy lze hovořit i o vytvoření konceptu regionálních inovačních systémů, který je již zaměřen výhradně na analýzu a podporu inovačního prostředí jednoho konkrétního regionu. Regionální inovační systém jako pojem obsahuje velmi široký

pohled na vztahy v regionu a proto pro něj neexistuje jednotná definice. V této souvislosti hovoří například Asheim a Gertler, kteří považují regionální inovační systém právě za určitou podobu institucionální infrastruktury a interakční sítě podporující inovační proces v daném území. Každý regionální inovační systém je tvořen dvěma klíčovými subsystemy. Prvním ze subsystemů je vytváření a šíření znalostí, které probíhá v první řadě prostřednictvím veřejných výzkumných institucí, institucí akademického směru, agentur pro přenos technologií i některých regionálních orgánů zaměřujících své aktivity na podporu inovací. Druhý subsystem tvoří potom samotné využívání a aplikace znalostí generovaných prvním subsystemem, a to především podnikatelskou sférou, která lépe dokáže znalosti využít k dosažení zisku (Asheim, Gertler, 2005).

Podobně jako se Pike zabývá schopnostmi regionů absorbovat technologický pokrok, zmiňuje i Blažek a Uhlíř (2011) nutnost brát v úvahu skutečnost, že efektivnost regionálních inovačních systémů je silně podmíněna absorpční schopností daného regionu. Stimulace strany nabídky ve formě finančních injekcí do inovačních aktivit a budování podnikatelské infrastruktury nestačí, pokud subjekty v daném regionu nejsou schopny tyto inovace absorbovat.

Institucionální struktury silně ovlivňují tempo a povahu regionálního rozvoje. Těmito strukturami jsou myšleny vztahy mezi centrální a regionální úrovní státu, mezi malými a středními podniky a dalšími organizacemi v regionu a zároveň vztahy mezi jednotlivými univerzitami, výzkumnými organizacemi i organizacemi transferu technologií (Šabić, Vujadinović, 2017). Institucionální směry obecně mají tedy zásadní dopad na podobu současných regionálních politik. Regionální politika inspirovaná na základě institucionalismu aplikuje mimo jiné právě nástroje na podporu vytváření sítí podpůrných a intermediárních institucí v regionu (Buček, Reháček, Tvrdoň, 2010). Finanční prostředky jsou směřovány konkrétně do procesu vzdělávání pro jednotlivce - podporou vzdělávacích institucí, učení pro podniky - podporou vědeckovýzkumných institucí a v neposlední řadě do procesu komunikace, spolupráce a přelévání znalostí mezi subjekty v regionu - tedy podporou tzv. regionální podpůrné infrastruktury (Blažek, Uhlíř 2011).

## 2. PODNIKATELSKÁ INFRASTRUKTURA

Podnikatelská infrastruktura, podpůrná infrastruktura, nebo také inovační infrastruktura jsou praxi využívaná synonyma označující vytvořenou síť podpůrných institucí a technologií v regionu, přičemž cílem těchto prvků je podpořit podnikatelskou a inovační aktivitu v území a vytvořit zde optimální prostředí pro rozvoj.

Na základě předchozího textu je třeba zmínit, že pod pojmem podnikatelské infrastruktury nejsou nutně zahrnuty pouze samotné instituce ve smyslu „společností s adresou“, ale také jiné podpůrné faktory. Podnikatelskou infrastrukturu je tedy nutno chápat ve dvou dimenzích tak, jak ji popisuje Stejskal a Kovárník (2009):

- fyzická infrastruktura, která je zastoupena informačními a komunikačními technologiemi;
- institucionální infrastruktura, která má podobu právě „společností s adresou“, tedy společností poskytujících nejen zprostředkovatelské služby.

Budování institucionální podpůrné podnikatelské infrastruktury probíhá převážně v rámci uplatňování nástrojů regionální politiky a je hlavním předmětem této práce. Typicky jsou tak v rámci podpory podnikání zřizovány průmyslové zóny, vědeckotechnické parky (VTP), podnikatelské inkubátory, výzkumná centra a další pracoviště určená pro podporu spolupráce a transferu znalostí a technologií. Tyto organizace zaujímají funkci významného facilitátora inovační výkonnosti v příslušném regionu a často mohou znamenat rozdíl mezi úspěchem a zánikem začínajících inovačních podniků (Annerstedt, 2018).

U veškerých institucí tohoto typu je třeba zajistit především potřebnou kvalitu služeb, které jsou v daných centrech poskytovány. Zásadní problematikou při budování prvků podnikatelské infrastruktury je totiž právě přílišný důraz na samotné fyzické vybudování centra za pomoci přidělených finančních prostředků, ale na druhé straně potom silné zanedbání následného fungování a poskytování kvalitních služeb (Stejskal, Kovárník 2009). Poskytování služeb v optimální kvalitě je pro úspěch instituce stěžejní. Stejně tak velký důraz je ale třeba klást na to, aby instituce nabízela takové služby, které jsou v daném regionu vyžadovány. Budování a následné úspěšné fungování institucí podpůrné infrastruktury je silně závislé na struktuře a charakteru podniků působících v daném regionu, které vytvářejí poptávku po službách inovačních center, a proto nelze vytvořit ani aplikovat jednotný

„návod“ na budování podpůrné infrastruktury, který by zajistil úspěšnou integraci a především užitečnost instituce v každém regionu. Pro zajištění užitečnosti poskytovaných služeb je vhodné posílit předprojektovou fázi a vytvořit komplexní studii proveditelnosti, ve které by měly být mimo jiné zjištěny požadavky místních firem, poptávka po konkrétních službách, potřeba poradenství, možnosti zajištění odborníků v zastoupených oborech atp. Předprojektová fáze však zůstává často opomíjena a finanční prostředky bývají směřovány z největší části právě do samotné výstavby budov a na následný provoz a zajišťování kvalitních služeb již nezůstává dostatečné množství financí.

Budování institucí podnikatelské infrastruktury řadí Klímová (2008) do tzv. nepřímé podpory podnikání. Nepřímá podpora podnikání spočívá právě ve zlepšování infrastruktury a podmínek pro podnikatele, ve snahách o redukci nadměrné byrokratické zátěže, poskytování poradenských služeb, podpora rozvoje průmyslových zón a také v podpoře klastrových iniciativ. Podpora přímá, která má podobu peněžních (finanční prostředky) i nepeněžních (zvýhodněné úvěrové podmínky) dotací poskytovaných přímo jednotlivým podnikům, je poskytována opatrněji a oproti nepřímé podpoře i menší míře. Nepřímá podpora je více obhajována, neboť oproti dotacím necílí na konkrétní podniky a nepředstavuje tak hrozbu pro rovnou hospodářskou soutěž.

## **2.1. Průmyslové zóny**

Průmyslové (podnikatelské) zóny a podnikatelské objekty spadají pod širší pojem „podnikatelské nemovitosti“. Tento pojem upravuje Ministerstvo průmyslu a obchodu, kterým je podnikatelská nemovitost definována jako pozemek či objekt určený k podnikatelským účelům, který zahrnuje potřebnou infrastrukturu nutnou k jeho efektivnímu využití (MPO ČR, 2017b). Podnikatelské nemovitosti obecně jsou zvláštní součástí podnikatelské infrastruktury, která je oproti ostatním prvkům infrastruktury podporována zpravidla jednorázově při její výstavbě, rozvoji nebo regeneraci.

Průmyslová zóna je rovněž definována Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR (2017b) pro potřeby programu Podpora podnikatelských nemovitostí a infrastruktury následovně:

*„Průmyslovou zónou se rozumí ucelená zastavitelná plocha nebo zastavěné území, na které lze v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací na základě pravomocného územního či jiného rozhodnutí dle zvláštního předpisu umisťovat podnikatelské objekty (...)“*

Definice Ministerstva průmyslu a obchodu lze považovat za poněkud vágní v tom směru, že dostatečně neobjasňuje podstatu existence průmyslových zón, pouze poukazuje na jejich podobu a zákonnou možnost koncentrace podnikatelských objektů na tomto území. Lze ji proto považovat za dostatečnou pouze pro účely výše zmíněného programu. Definice MPO nebere zřetel na skutečnost, která činí z průmyslových zón jednoho ze zástupců podnikatelské infrastruktury. Jinou definici nabízí například Azizov (2014), který se přiklání k pojetí průmyslových zón jako uskupení malých a středních organizací, které integrovaly své obchodní a výrobní činnosti a využívají ve svůj prospěch sdílené služby této infrastruktury.

Vývoj konceptů, které lze z historického hlediska považovat za první průkopníky podnikatelských nemovitostí, započal již před 2000 lety (Vetečník et al., 2002). Až před několika desetiletími se však objevili skuteční předchůdci současných průmyslových zón. Za tyto předchůdce považuje Viturka et al. (2002) tzv. průmyslové parky. Průmyslové parky byly prvními nemovitostmi, které jejich majitelé vybavili technickou infrastrukturou, aby se tyto nemovitosti mohly využívat i na jiné, než zemědělské účely, jak bylo u všech ostatních podnikatelských pozemků běžné. Výstavba technické infrastruktury tyto nemovitosti zhodnotila a následně se průmyslové parky vyvinuly ve významný nástroj ekonomického rozvoje regionu. Během jejich fungování se začaly odlišovat dva typy průmyslových parků, a to vědeckotechnické parky a klasické průmyslové zóny.

Ve srovnání s ostatními prvky podnikatelské infrastruktury lze průmyslové zóny nejvíce ztotožnit právě s vědeckotechnickými parky, ačkoli vědeckotechnické parky se značně více soustředí na inovace, tvorbu vyšší přidané hodnoty a spolupráci i s jinými, než podnikatelskými subjekty. Průmyslové zóny však stejně jako vědeckotechnické parky těží ze vzájemné blízkosti podnikatelských subjektů a synergických efektů z ní plynoucích.

Především v zahraničí se pro průmyslové zóny, zóny volného obchodu, exportní zpracovatelské zóny a podobné koncepty vyčlenil souhrnný pojem Special economic zones, tedy tzv. speciální ekonomické zóny. Speciální ekonomické zóny definují Giannecchini a Taylor (2018) jako geograficky vymezená území, jejichž úkolem je přilákat zahraniční investice vytvořením liberálnějšího podnikatelského prostředí a investicemi do infrastruktury, které podnikům zajistí nižší transakční náklady a umožní efektivnější hospodaření.

### 2.1.1. Klasifikace průmyslových zón

Každá průmyslová zóna má své specifické charakteristiky, které ji odlišují od jiných průmyslových areálů. Průmyslové zóny lze rozlišovat například podle charakteru pozemku, na kterém byly tyto zóny vybudovány:

#### • Průmyslové zóny typu greenfield

Greenfield neboli „zelená louka“ znamená nezastavěné území, které se nachází na okrajích měst a bylo územně plánovací dokumentací označeno jako rozvojová lokalita, která může být využita nejen k průmyslové zástavbě (Ústav pro ekopolitiku, 2006). Vybudování jakéhokoliv objektu typu greenfield tedy vždy znamená vznik doposud neexistující infrastruktury, i přesto je rychlejší i levnější variantou pro investory průmyslových zón. Vojvodíková (2016) však upozorňuje na paradox, který se skrývá za průmyslovými zónami typu greenfield. Průmyslové zóny jsou vnímány jako jedna z investic na podporu podnikání a tvorbu nových pracovních míst, což státu ušetří výdaje související s nezaměstnaností, ale zároveň při jejich výstavbě na zelené louce způsobují devastaci zemědělské půdy, s čímž je následně spojen nárůst celospolečenských nákladů.

#### • Průmyslové zóny typu brownfield

CzechInvest (1994-2018a) definuje brownfield jako nevyužívanou nemovitost, která „vzniká jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční, vojenské či jiné aktivity“ a může znamenat ekologickou zátěž. Aby mohla být taková nemovitost opět využívána nejen pro průmyslové účely, je nutné zajistit její regeneraci. Regenerace však pro investora znamená vysoké náklady, které jsou hlavní překážkou při budování průmyslových zón typu brownfield. V těchto případech jsou často nezbytné investiční pobídky z národních či evropských zdrojů, které zamýšlenou investici do transformace brownfieldu na průmyslovou zónu z větší části zafinancují.

Ačkoli je podpora regenerace brownfieldů ze strany veřejných subjektů upřednostňována před podporou výstavby průmyslových zón typu greenfield, jsou zelené louky stále vyhledávanějším typem nemovitosti, ke které se investoři přiklánějí kvůli možnosti vybudování areálu přesně na míru jejich potřebám a často i nižším finančním nárokům na výstavbu, oproti regeneraci brownfieldu (ČSÚ, 2009).

Na budování a provozování průmyslových zón se může podílet veřejný sektor nabízející průmyslové zóny za tržní, či zvýhodněné ceny, stejně tak i soukromý investor, který operuje výhradně na tržní bázi (Wokoun et al., 2008), proto je stejně tak podstatné je pohlížet na průmyslové zóny z hlediska jejich vlastnictví:

- **Zóny vlastněné veřejným sektorem**

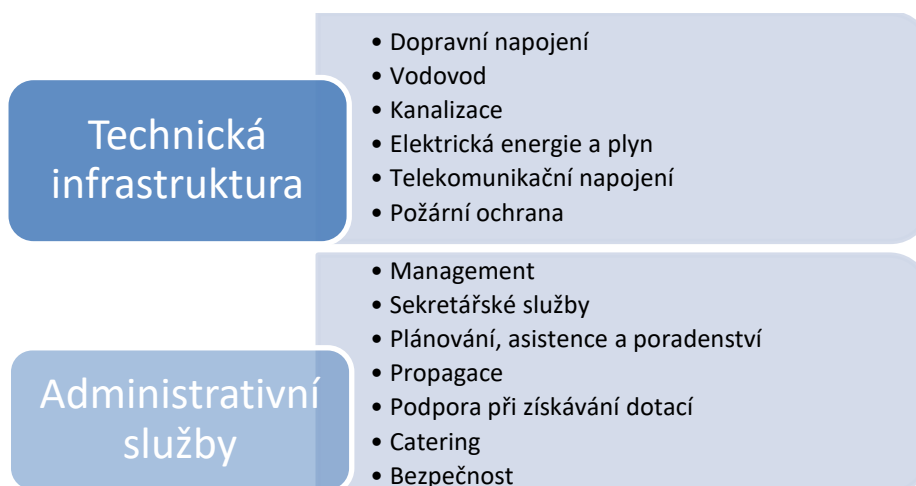
Veřejný sektor poskytuje finanční prostředky na výstavbu průmyslových zón v ČR především v rámci Programu na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury. V současnosti je většina významných průmyslových zón vlastněna veřejnými subjekty.

- **Zóny vlastněné soukromým sektorem**

Soukromí developři lokalizují své průmyslové zóny na taková území, která jsou pro ně nejvhodnější bez ohledu na rovnoměrný rozvoj regionů. Soukromé průmyslové zóny se proto nacházejí spíše poblíž velkých aglomerací - tedy v blízkosti trhů, které jsou pro příslušného investora zásadní (Kiselačková a Kiselač, 2009).

### 2.1.2. Funkce a služby průmyslových zón

Průmyslové zóny poskytují v zásadě dva základní druhy služeb - služby technické infrastruktury a služby administrativní. Na následujícím obrázku je uveden přehled těchto služeb (Wajeel, 2013):



**Obrázek 4: Přehled služeb poskytovaných v rámci průmyslových zón**

(zpracováno dle Wajeel, 2013)

Takový rozsah konkrétních služeb nemusí být charakteristický pro každou průmyslovou zónu. Některé zóny se mohou vyznačovat užším či širším portfoliem služeb, nicméně všechny uvedené služby v oblasti technické infrastruktury jsou základem každé průmyslové zóny. Struktura a rozsah služeb administrativního charakteru se mohou u různých zón lišit. Nejvíce komplexní portfolio služeb lze očekávat u velkých průmyslových zón, jejichž součástí je například vědeckotechnický park či podnikatelský inkubátor.

V současnosti již bývají průmyslové zóny a další koncepty speciálních ekonomických zón akceptovány jako nástroje pro dosahování ekonomického rozvoje. Vlády po celém světě věnují pozornost novým možnostem podpory regionálního rozvoje prostřednictvím budování průmyslových zón, které jsou vhodným řešením podpory podnikání v regionech, kde se jinak vlády setkávají s významnými bariérami. Průmyslové zóny jsou proto využívány jako prostředek získání investic do regionů, které nejsou držiteli žádných komparativních výhod a za běžných okolností by o nich investoři při lokalizaci svých investic neuvažovali (Zeng, 2016). Kvalitně vystavěná průmyslová zóna může být vnímána tuzemskými i zahraničními investory jako jedna z hlavních podmínek při rozhodování o umístění investice, přičemž touto investicí je následně zajištěna tvorba pracovních příležitostí a dalších pozitivních efektů v regionu. (CzechInvest, 1994-2018d).

Za předpokladu, že je průmyslová zóna úspěšně implementována, může příslušnému regionu potenciálně přinášet výhody, které lze rozdělit na výhody přímé (statické) a výhody nepřímé (dynamické). Přímé výhody spočívají především ve vzniku nových pracovních míst, případně ve výnosech pro vládu či zvýšení exportu, kdežto výhody nepřímé se projevují například v růstu kvalifikace pracovníků, realizaci transferu technologií, vytváření inovací, růstu produktivity místních firem aj. Obecně platí, že získání nepřímých výhod je obtížnější a dosažitelné jen pro skutečně úspěšné průmyslové zóny a další speciální ekonomické zóny (Zeng, 2016). V českých podmínkách jsou pro klasické průmyslové zóny typické zejména přímé výhody v podobě tvorby nových pracovních míst. To je často vnímáno jako dostatečně uspokojivý výsledek budování průmyslových zón.

Mimo zjevných přínosů, budování průmyslových zón znamená zpravidla dlouhodobou a komplexní investici, v rámci které se může objevit i řada dalších ekonomických, sociálních a environmentálních dopadů. Výstavba a fungování průmyslových zón musí být právě proto jednoznačně legislativně ošetřeny tak, aby byla zajištěna vhodná kombinace a sladění všech

souvisejících problematik a zabránilo se tak jakýmkoliv negativním důsledkům plynoucím z nevhodně umístěné či nevhodně provozované průmyslové zóny (Kiselačková, Kiselač, 2009).

### **2.1.3. Průmyslové zóny v ČR**

Budování průmyslových zón se v ČR objevilo především až v druhé polovině 90. let, stejně jako jejich podpora ze strany státu. Na to vše měla vliv zvýšená poptávka tuzemských i zahraničních investorů po službách průmyslových zón. Bez průmyslových zón by ČR přišla o značné množství investic. První průmyslové zóny v ČR tak začaly vznikat v roce 1998, a to v Karviné a Bystřici nad Pernštejnem (MPO ČR, 2003).

Vysoká poptávka po průmyslových zónách zapříčinila neustálé zvyšování jejich počtu na území ČR. Kompletní databázi průmyslových zón v ČR poskytuje pouze portál Regionálního informačního systému, nicméně tato databáze není již několik let aktualizovaná, proto se nelze zcela spoléhat na pravdivost veškerých informací. V současnosti se uvádí existence již 147 průmyslových zón (Regionální informační servis, 2012-2016). Neveřejnou databázi podnikatelských nemovitostí spravuje i agentura CzechInvest, která však sleduje výhradně průmyslové zóny vybudované díky státním programům podpory, což znamená evidování 104 průmyslových zón na území ČR. U tohoto významného vzorku průmyslových zón zpracovala agentura CzechInvest (2016) zároveň i přehled o jejich obsazenosti, ze kterého vyplynulo, že obsazenost dosahuje v průměru 82 %, což poukazuje na jejich úspěšnost a zájem investorů o tyto nemovitosti, ale zároveň takové obsazení limituje potenciální investory, pro které již není nabídka průmyslových zón dostatečně rozmanitá. Od roku 2017 se tak očekává výstavba třech nových průmyslových zón s očekávanou podporou z národního Programu na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury.

Největšího významu v ČR nabývají tzv. strategické průmyslové zóny, které jsou specifické svou velkou plochou. Jejich výměra je nejméně 200 ha v případě, že se jedná o průmyslové zóny typu greenfield, nebo minimálně 100 ha, jedná-li se o zónu typu brownfield v zastavěném, ale nevyužívaném území (MPO, 2005). V současnosti v ČR funguje pět strategických průmyslových zón (CzechInvest, 1994-2018b):

- Triangle Žatec,
- Holešov,
- Kolín Ověčárny,

- Mošnov,
- Most Joseph.

## **2.2. Podnikatelské inkubátory**

Vytváření a provoz podnikatelských inkubátorů je jedním z nástrojů pro podporu podnikání, respektive malých a středních podniků. Inkubátory jsou zaměřeny konkrétně na podporu začínajících podniků (tzv. start-upů), případně podniků odštěpených od mateřských firem a univerzitou založených podniků (tzv. spin-off podniků), kterým je v rámci inkubačního programu poskytována široká škála služeb. Cílem inkubace je zajistit úspěšné založení a rozvoj firmy, usnadnit plnění podnikatelského záměru a v neposlední řadě také snížit rizika spojená se vstupem na trh, neboť tato rizika se koncentrují právě do počátečních let po založení firmy (Janeček, Roubíčková, 2011).

Inkubátor obecně musí disponovat dostatečně velkými prostory, které jsou poskytnuty začínajícím podnikatelům nejen pro poradenské služby, workshopy a školení, ale ve většině případů jsou prostory poskytovány také k pronájmu a zajišťují tak podnikatelům v prvních letech jejich fungování vhodné zázemí za ceny výhodnější, než jsou běžné tržní ceny (Klímová, Žítek, 2006).

Vznik zcela prvního inkubátoru je datován na rok 1959, kdy bylo v New Yorku otevřeno Batavia Industrial Center. Myšlenka podnikatelských inkubátorů jako nástroje ekonomického rozvoje se začala více rozvíjet až na přelomu 70. a 80. let minulého století (Ryzhonkov, 2013a). V tomto období však měly inkubátory odlišnou podobu a účel, než mají současná pracoviště. Hlavním cílem prvních inkubátorů bylo vytváření pracovních míst a tedy snižování nezaměstnanosti. Na podporu inovačního podnikání, vytváření sítí a transfer technologií nebyl brán zřetel. To se změnilo až s pozdějším rozvojem institucionálních přístupů a začaly se rozvíjet podnikatelské inkubátory ve své současné podobě. Rozvoj podnikatelských inkubátorů v ČR byl tradičně o několik let opožděn (Klímová, Žítek, 2006).

Jak uvádí OECD (1997), pro podnikatelské inkubátory je už od počátků jejich vytváření typická veřejná podpora, kterou lze obhajovat především kvůli tomu, že situace na trhu jako taková odrazuje potenciální podnikatele od založení firmy, neboť začátek podnikání je spojen s vysokými vstupními náklady, nedostatkem znalostí a často i omezenými manažerskými

dovednostmi. Prostředky veřejné podpory jsou tak ve výsledku poskytovány za účelem dosažení cílů v oblasti regionálního rozvoje.

### **2.2.1. Klasifikace podnikatelských inkubátorů**

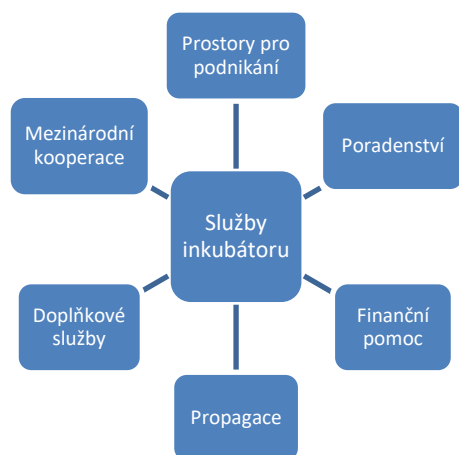
Všechny podnikatelské inkubátory fungují na podobných principech a se stejným hlavním záměrem, nicméně v některých procesech se mohou lišit. Z toho důvodu se rozvinulo několik typů inkubátorů, které mohou být určeny podle způsobu zřízení inkubátoru či podle toho, na jaké typy podniků se specializují. Jednotlivé kategorie inkubátorů rozlišuje například Klímová a Žitek, kteří popisují typické podnikatelské inkubátory, které se specializují na běžné podniky bez ohledu na oblast jejich působení. Přísnějším posuzováním potom procházejí firmy, které mají zájem o inkubaci v tzv. technologickém inkubátoru, který se zaměřuje již výhradně na podniky, které jsou na základě svého podnikatelského záměru klasifikovány jako inovační. Inkubátory mohou být zřízeny také jako součást vysoké školy, v tom případě jsou potom nazývány jako tzv. vědecké inkubátory. Následně pak mohou vznikat i inkubátory zaměřené výhradně na firmy z konkrétního oboru podnikání, což je zohledněno přímo v jejich názvu (Klímová, Žitek, 2006). Obecně lze odvodit, že zajišťování veškerých služeb inkubátoru při velkém počtu podniků z různých oborů, je složitější, než při udržování určité homogenity oborů. Homogenita inkubovaných firem se projeví ve vysoce specializovaných službách, které jim podnikatelský inkubátor poskytuje a ve vyšších úsporách z rozsahu (Bruneel et. al., 2012).

Stejně tak je možné na podnikatelské inkubátory nahlížet z jiného hlediska. Podle jejich účelu a zdrojů financování lze rozlišovat inkubátory tradiční, které jsou vytvářeny a financovány spojením soukromých a veřejných prostředků, následně pak tzv. new-economy inkubátory, jejichž financování a tedy i benefity jsou koncentrovány čistě v rukou soukromých společností. Toto členění je však v českém prostředí zřídka využívané, a to především proto, že inkubátory typu new-economy se v ČR téměř nevyskytují. Veřejný sektor v Evropském prostředí zastává stále významnou roli, a to především při vzniku inkubátoru, kde jsou často využívány prostředky ze strukturálních fondů EU. Podpora provozních nákladů inkubátorů probíhá ve většině případů i nadále z veřejných prostředků, neboť inkubátory podporující podnikatele výhodnými cenami nedokáží ze svých příjmů pokrýt veškeré nutné náklady. Většina inkubátorů v Evropě má proto neziskový charakter (Klímová, Žitek, 2006).

## 2.2.2. Funkce a služby podnikatelských inkubátorů

Přijímání začínajících firem do inkubačního programu probíhá na základě žádostí podnikatelů, kteří jsou povinni spolu s žádostí předložit také zjednodušený podnikatelský plán, který objasní zaměření, procesy, financování, časový rámec a cíle podnikatele. Na základě žádostí jsou ve výběrovém řízení vybráni ti podnikatelé, kteří mají dle inkubátoru největší šanci na úspěch v tržním prostředí. Ve výběrovém řízení je posuzován nejen samotný podnikatelský záměr, jeho kvalita, proveditelnost a ekonomické okolnosti, ale přihlíží se také k inovačnímu a růstovému potenciálu tohoto záměru. Provozovatel inkubátoru s vybranými podnikateli následně sepíše smlouvu o vzájemném vztahu a poskytování služeb (Janeček, Roubíčková, 2011). Klíčem k fungování celého budoucího vztahu mezi inkubátorem a podnikatelem je vzájemná a pravidelná komunikace.

Všechny inkubátory disponují vlastním portfoliem poskytovaných služeb. Bez ohledu na zařazení inkubátoru do jedné z výše jmenovaných kategorií je efektivní fungování inkubátoru závislé na jeho schopnosti přizpůsobit služby konkrétní inkubované firmě. Obecně mohou být inkubátorem poskytovány služby uvedené v následujícím obrázku.



**Obrázek 5: Klasifikace služeb podnikatelských inkubátorů**

(zpracováno dle Ryzhonkov, 2013b)

Různé druhy služeb jsou poskytovány v rámci různých fází inkubace. Dichter uvádí tři fáze, které mají specifickou úlohu v rámci procesu inkubace. První fází je předinkubační fáze, která již podle názvu obsahuje služby poskytované potencionálnímu podnikateli ještě před samotným založením firmy. Typickou službou je počáteční zhodnocení nápadu, poradenství při sestavování podnikatelského plánu a jeho samotné posouzení. Na tuto fázi navazuje

stěžejní fáze inkubace, která probíhá od založení firmy až do fáze rozšíření (Dichter et al., 2010). V rámci inkubace jsou podniku poskytovány v podstatě všechny ostatní služby inkubátoru, tedy pomoc s vyhledáváním zdrojů financování, školení i poradenské služby právního, marketingového, finančního či účetního charakteru. Velkou motivací firem pro vstup do inkubátoru je také zvýhodněný pronájem prostor k podnikání, kdy se jedná zejména o kancelářské prostory a v některých případech jsou k dispozici také provozní prostory či laboratoře. Podnikatelské inkubátory poskytují také celou řadu doplňkových sdílených služeb v podobě ostrahy objektu, úklidu, údržby prostor, využívání parkoviště, telefonů a dalšího vybavení (Evropský účetní dvůr, 2014). Fáze inkubace proběhne přibližně během tří let, nicméně na základě individuálního posouzení je možné tuto dobu zkrátit, či prodloužit. Tři roky jsou ve většině případů považovány jako dostatečná doba na to, aby bylo určeno, zda má podnik potenciál stát se úspěšným či nikoliv. Hlavním impulzem pro ukončení inkubační fáze je připravenost podniku fungovat nadále již bez podpory podnikatelského inkubátoru. Následuje postinkubační fáze, která začíná odchodem fyzicky zasídlené firmy z inkubátoru. I přes nezávislost a udržitelnost podniku mohou být poskytovány další služby pro zvýšení prodeje či zefektivnění výrobních procesů, které tak zajišťují další rozvoj podniku i celého regionu. Typickou činností je podpora inovací a vytváření sítí i klastrových iniciativ. Takové služby mohou být nazývány jako tzv. akcelerační služby (Dichter et al., 2010).

Každý inkubovaný podnik se nachází v odlišné fázi růstu, proto musí být podnikatelský inkubátor schopen poskytovat služby v rámci všech tří fází zároveň pro různé podniky, jejichž potřeby se vyvíjejí společně s dobou jejich fungování. Aby podnikatelský inkubátor zajistil průběžnou obnovu svých nájemců, často přistupuje k postupnému zvyšování sazeb nájemného pro inkubované firmy (Bruneel et. al., 2012). Nájemné se během tří leté inkubace může ustálit až na úrovni běžných tržních cen a inkubovaná firma tak nemá potřebu nadále v inkubátoru setrvávat a odchází do vlastních prostor, či vědeckotechnického parku.

Hlavním smyslem všech poskytovaných služeb je zajistit úsporu finančních prostředků i času začínajícího podnikatele, který se následně může věnovat samotnému plnění svého podnikatelského plánu. Maximální efektivnosti lze dosáhnout vysokou individualizací služeb pro konkrétní podnik. Přizpůsobení služeb inkubovaným podnikům probíhá podle Evropského účetního dvora (2014) primárně na základě tří okolností - oboru, ve kterém inkubovaná firma podniká, typu podniku (start-up či spin-off) a fáze, ve které se podnik z hlediska jeho rozvoje nachází.

Za předpokladu efektivního fungování inkubátoru a jeho přístupu k firmám je možné dosáhnout v regionu pozitivních výsledků v kultivaci a rozvoji podnikatelského prostředí. Zároveň je třeba na druhé straně uvažovat o některých nedostatcích, které s sebou budování podnikatelských inkubátorů nese. Kritika inkubačních center může spočívat například ve skutečnosti, že neustálá péče a zvýhodněné služby jsou sice pro začínající podniky na první pohled prospěšné, ale příliš intenzivní péče může zapříčinit sníženou schopnost firmy postavit se na vlastní nohy po skončení inkubační doby a opuštění podnikatelského inkubátoru. Podniky, které začínají svoji cestu bez jakékoliv speciální pomoci a přežijí počáteční kritickou fází, se mohou zdát odolnější proti externím vlivům. Další podstatná rizika mohou souviset s hospodařením samotného subjektu poskytujícího inkubační služby a nutnost přežívání především na dotacích plynoucích z veřejného sektoru. Poskytování zvýhodněných služeb podnikatelům znamená pro inkubátor nižší příjmy a v zásadě ztrátovou činnost a možnosti samofinancování jsou tak omezené.

Efektivní fungování a pozitivní dopad inkubátoru nemohou být předem zaručeny. Existuje ale řada faktorů, jejichž následování značně zvyšuje šanci inkubátoru na správné plnění svého primárního cíle - podpoření podnikatelské a inovační aktivity v regionu a tím i jeho rozvoj. Evropský účetní dvůr (2014) vytváří několik podmínek, které by měl podnikatelský inkubátor splňovat, aby měl nárok na spolufinancování EU a bylo tak zajištěno efektivní vynakládání evropských prostředků. Již před samotnou výstavbou podnikatelského inkubátoru je nutné podrobné a proveditelné plánování s důrazem na budoucí udržitelnost a zajištění kvalifikovaného personálu. Podmínky se vztahují i na samotnou činnost inkubátoru, která by měla spočívat v aktivním vyhledávání nových klientů, nikoliv pouze pasivním vyhodnocování žádosti o umístění v inkubátoru. Ve fázi přijímání začínajících podniků do inkubátoru je vhodné, aby se inkubátor prioritně zaměřoval na inovační podniky s růstovým potenciálem, kterým následně bude v rámci inkubačního programu poskytovat silně individualizované služby a průběžně kontrolovat plnění jejich podnikatelských cílů. Služby inkubátoru by však neměly být cíleny pouze na firmy umístěné v inkubačním programu, ale i na ostatní podniky v regionu. Tímto způsobem inkubátor rozšíří dopad své činnosti, podpoří podnikatelskou kulturu v regionu a vytvoří základ kontaktů pro síťování podniků. Z hlediska hospodaření je potom vyžadován monitoring vlastní činnosti inkubátoru i činnosti inkubovaných firem.

Správná inkubace začínajících malých a středních podniků je tedy jednoznačně prospěšným nástrojem pro vytvoření inovačně zaměřené sítě, která zajišťuje vazby mezi

podniky, vysokými školami a výzkumnými organizacemi (CzechInvest, 1994-2018c). Inkubátory poskytují významnou podporu začínajícím podnikatelům se zajímavými koncepty, kteří by za běžných okolností neměli dostatek prostředků či znalostí nutných k realizaci svých plánů. Výchova nových podnikatelů, podpora inovací, jejich přenos do praxe a následné zdokonalování podnikatelského prostředí tak tvoří zásadní přínos podnikatelských inkubátorů ve světě i v České republice (Janeček, Roubíčková, 2011).

### **2.2.3. Podnikatelské inkubátory v ČR**

První inkubátory začaly v ČR vznikat od 90. let, nicméně největší rozmach se uskutečnil až se vstupem do Evropské unie v roce 2004, kdy byly České republice uvolněny prostředky ze strukturálních fondů EU. Právě především díky finanční podpoře ze strukturálních fondů EU byla na území ČR založena celá řada podnikatelských inkubátorů, ať už jako samostatných subjektů, či jako součást vědeckotechnických parků. Kompletní seznam firem poskytujících služby podnikatelského inkubátoru v ČR neexistuje, nicméně značná část z nich je součástí Společnosti vědeckotechnických parků ČR (SVTP ČR). SVTP ČR (2018) obsahuje výčet akreditovaných, neakreditovaných i připravovaných institucí, které jsou či budou jejími členy. Na základě toho lze vyhledat některé akreditované instituce, které poskytují také služby odpovídající službám podnikatelského inkubátoru:

- BIC Plzeň
- Biology Park Brno
- CAVD s.r.o., Dobříš
- Centrum podpory inovací VŠB-TU Ostrava
- Jerus a.s., Karlovy Vary
- Technologické inovační centrum, Zlín
- VTP Univerzita Palackého v Olomouci
- VTP Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
- Vědeckotechnický park Plzeň
- VTP Brno
- VYRTYCH - Technologický park a inkubátor

Konkrétní počet podnikatelských inkubátorů na území ČR lze pouze odhadovat. V současnosti se dá mluvit o více než 30 subjektech poskytujících služby podnikatelského inkubátoru v rámci SVTP ČR. Zároveň je ale nutné uvažovat možnost splývání služeb

inkubátoru se službami vědeckotechnických parků, neboť jejich často společné prostory nemusí být dostatečně rozlišeny.

Budování podnikatelských inkubátorů prošlo od svých počátků dlouhým vývojem a stalo se vysoce flexibilním nástrojem podpory regionálního rozvoje. Možnosti využití inkubačních programů se rozšířily napříč mnoha novými podnikatelskými obory, včetně oborů s vysokým inovačním potenciálem. Velká část inkubátorů se proto v současnosti zaměřuje především na inovační firmy podnikající v oborech, jako jsou biotechnologie, ekotechnologie, internet, software, telekomunikace a high-tech obory (Ryzhonkov, 2013c).

### **2.3. Vědeckotechnické parky**

International Association of Science Parks and Areas of Innovation (IASP) definuje vědeckotechnické parky (VTP) jako organizace řízené specializovanými pracovníky, jejichž hlavním cílem je zvýšení bohatství místní komunity prostřednictvím podpory inovační kultury a konkurenceschopnosti zasídlených podniků a institucí založených na znalostech. IASP také upravuje činnost vědeckotechnických parků v několika bodech. Tyto instituce vytvářející programy a zajišťující kvalitní prostory a služby dokáží svou činností podpořit přenos znalostí a technologií mezi firemní a vědeckou sférou a zároveň mezi podnikatelskými subjekty navzájem. Jejich přínos spočívá zejména ve vytvoření inovačního a kreativního prostředí za účelem podpory vytváření nových podniků i rozvoje existujících malých a středních podniků. Součástí jejich funkce je také mezinárodní sdružování firem a výzkumných institucí (IASP, nedatováno).

V podobném smyslu vědeckotechnické parky definují i čeští představitelé. Švejda et al. (2012) uvádějí ve své publikaci, že vědeckotechnický park *„je instituce orientovaná do oblasti vědy, technologie a inovačního podnikání. Své know-how využívá k vytváření podmínek pro dynamický rozvoj činnosti inovačních firem, pro zabezpečení transferu technologií a výchovu k inovačnímu podnikání. Základními funkcemi VTP jsou funkce inovační a inkubační.“*

Kolébkou prvního konceptu vědeckotechnického parku je stejně jako v případě podnikatelských inkubátorů USA. Institucí stojící za vznikem prvního VTP je Stanfordova univerzita, v rámci které byl roku 1950 vytvořen „Stanford Research Park“ (OECD, 2011). V Evropě se začaly první VTP objevovat zhruba od poloviny 60. let na území Velké Británie

a Francie. Skutečný rozmach se však uskutečnil až o 20 let později, kdy počet VTP v Evropě začal prudce růst, což lze mimo jiné přikládat expanzi sektoru informačních a komunikačních technologií. Pro podniky tohoto zaměření se staly vědeckotechnické parky optimálním řešením, neboť nabízely velmi kvalitní podnikatelské zázemí i znalostní základnu. V 90. letech se stejná potřeba projevila u podniků zaměřených na biologické vědy a technologie, což umožnilo další vývoj základny VTP. Aktuálně jsou již VTP ve světě považovány za nedílnou součást regionální inovační infrastruktury. Inovační charakter regionu je důležitý pro finální úspěch vědeckotechnického parku, který se v něm nachází. Proto mají VTP zájem na tom, aby byly v regionu poskytovány potřebné odborné služby, které umožní rozvoj znalostně založených podniků. Na zajištění tohoto typu služeb pro místní podnikatele se v mnohých případech podílí VTP společně s institucemi veřejného sektoru (Evropská komise, 2014b).

### **2.3.1. Klasifikace vědeckotechnických parků**

Klasifikace vědeckotechnických parků navazuje na jejich historický vývoj, který zahrnuje tři generace VTP. Rozvoj organizací známých jako vědeckotechnické parky se odehrává již téměř 70 let. Od dob prvního vědeckotechnického parku vzniklého v rámci univerzity se především na území USA začaly objevovat další obdobné organizace, které se nacházely v bezprostřední blízkosti univerzit, neboť byly univerzitami zakládány a často i provozovány. Tato první generace VTP se zaměřovala především na podporu ekonomických příležitostí svých a ekonomického využití výsledků výzkumu univerzit (Gyurkovics, Lukovics, 2014).

Vědeckotechnické parky druhé generace byly stále iniciovány především ze strany univerzit, nicméně geografická blízkost parku a univerzity již nebyla nadále vyžadována, stejně tak pozice univerzity jako provozovatele parku. Provozovatelem se tak v mnoha případech stávají soukromé organizace, které s univerzitou a místní samosprávou spolupracují pouze v některých oblastech provozu parku. Jak uvádí Gyurkovics a Lukovics (2014), hlavním cílem těchto parků je především podpora začínajících inovačních podniků a jejich následného růstu. Součástí toho je motivace studentů zdejších univerzit k podnikatelské aktivitě. Druhá generace vědeckotechnických parků již nabízí široké portfolio služeb inkubační povahy pro okolní podniky, na rozdíl od první generace, která se soustředila téměř výhradně na podnikatelské aktivity své univerzity.

V posledních letech se vědeckotechnické parky často přesouvají z okrajových oblastí měst přímo do městských částí a center, kde mohou rozšířit dopad svých služeb na větší počet subjektů. Annerstedt (2018) nazývá tyto urbanizační procesy vědeckotechnických parků jako tzv. „outside-in“ trend. Ve velkých aglomeracích se tak následně rozvinula třetí generace vědeckotechnických parků, které fungují jako zprostředkovatelé spolupráce mezi vědeckovýzkumnými, vládními a podnikatelskými subjekty. Především v této generaci parků se vyvinula jejich inovační funkce, která je podpořena právě efektivní spoluprací výše zmíněných subjektů. Základním cílem třetí generace parků obecně je celkový blahobyt v regionu prostřednictvím spolupráce, inovací, rozvoje podnikatelské kultury a komunikace v regionu. Spolupráce je v tomto případě využívána i ve vlastnictví a provozování parků, a to konkrétně mezi soukromým a veřejným sektorem (Gyurkovics, Lukovics, 2014).

Na základě uvedeného vývoje lze v současnosti ve světě rozlišovat několik typů vědeckotechnických parků podle způsobu jejich financování a prioritních cílů, na které jsou zaměřeny (Švejda et al., 2012):

- akademické parky přidružené k univerzitám, s identickými cíli jako vědeckotechnické parky první generace;
- soukromé parky zakládané kapitálovými společnostmi za účelem zisků plynoucích z vytvořených inovací;
- veřejnoprávní parky, které jsou provozovány a financovány institucemi veřejného sektoru s neziskovým charakterem a jejich prioritou je celková podpora ekonomického rozvoje daného regionu;
- a konečně vědeckotechnické parky, které jsou kombinací předešlých typů, tedy VTP na principu „public-private“ fungující na základě partnerství soukromého a veřejného sektoru.

Vědeckotechnické parky se také vyskytují v mnoha variacích ve svých názvech. V českých podmínkách je VTP považován za souhrnný pojem, kterým může být míněno několik typů institucí. Švejda et al. (2012) rozdělují tyto instituce následovně:

- **Vědecký park, vědecké centrum**

Vědecké parky či vědecká centra jsou ve svých názvech rozmanitá a podle jejich zaměření mohou být pojmenována rozsáhleji, a to nejčastěji jako tzv. vědeckotechnické parky.

- **Technologický park**

Činnost technologických parků je zaměřená především na transfer technologií a podporu podnikání v oblastech high-tech. Stejně jako v předchozím případě se praxi technologické parky vyskytují pod odlišnými názvy - nejčastěji pak v českých poměrech jako tzv. technologická centra.

- **Podnikatelské a inovační centrum (BIC)**

Podnikatelská a inovační centra jsou v mezinárodním rozsahu nazývána výhradně jako business and innovation centres (BIC). Pro označení zkratkou BIC musí instituce splňovat předepsané podmínky určené chartou European Business and Innovative Centre Network. Tato centra zajišťují prioritně inkubační funkci vědeckotechnických parků, tedy podporu začínajících podnikatelů.

Ačkoliv všechny VTP plní obdobné funkce, je každá z těchto institucí zcela jedinečná, což je odvozeno ze specifických regionálních podmínek, za kterých VTP vzniká a funguje. Na konečnou podobu VTP mají vliv místní univerzity a výzkumné instituce, lidský kapitál i regionální podmínky podpory (Švejda et al., 2012).

### **2.3.2. Funkce a služby vědeckotechnických parků**

Současné VTP se zaměřují svou činností především na podniky s inovačním potenciálem. Zkoumání inovačního charakteru podniku ucházejícího se o vstup do VTP je tak běžnou součástí výběrového řízení. Pro zachování kvality a dosažení stanovených cílů mají VTP povinnost vyselektovat vhodné podniky, které se stanou jejich nájemníky a budou aktivně přispívat k dosažení regionálních rozvojových cílů a k transferu technologií. Jedině tím způsobem může být zajištěna návratnost investic do těchto podniků vložených a celková úspěšnost činnosti vědeckotechnického parku (OECD, 2011).

Zásadní činností vědeckotechnických parků je podpora a organizace transferu technologií, který podle Heřmana et al. (2008) zahrnuje nejen přenos samotných technologií, ale i výrobků, znalostí a procesů mezi dvěma subjekty. V tomto procesu na jedné straně může stát podnikatelský subjekt, na straně druhé vědeckovýzkumná instituce. Vědeckotechnický park v rámci své činnosti funguje jako zprostředkovatel mezi těmito subjekty a poskytuje vhodné zázemí, ve kterém je umožněn rychlý a bezbariérový transfer technologií.

Z tohoto důvodu jsou VTP v mnoha případech umístěny v blízkosti univerzit, případně jsou přímo provozovány univerzitami. Nespornou výhodou plynoucí z této blízkosti je velmi rychlý přenos znalostí i technologií mezi vědeckou a podnikatelskou sférou. Podílejí se tak na podpoře nových i existujících malých a středních podniků. Zázemí, které je úzce propojeno s činnostmi výzkumných pracovníků, není však jedinou výhodou, kterou mohou VTP podnikatelům nabídnout (SVTP ČR, 2014).

Vědeckotechnické parky firmám se sídlem ve VTP nebo spolupracujícím firmám běžně poskytují tzv. tvrdé a měkké služby. Mezi typické tvrdé služby patří pronájem kancelářských, provozních a laboratorních prostor a zároveň sdílení ostatních prostor, jako jsou například zasedací místnosti, kantýny a parkoviště. To vše je poskytováno za ceny nižší, než jsou běžné tržní ceny, především pro začínající malé a střední podniky v rámci inkubačních programů. Měkké služby potom spočívají především v poskytování poradenství a kontaktů na investory, umožnění přístupu k technickým zařízením i pracovníkům na univerzitách a ve vědeckovýzkumných centrech. Tyto činnosti jsou obvykle součástí balíčku poskytovaných služeb v rámci pronájmu prostor (OECD, 2011). Nesporná je tedy minimálně finanční podpora podniků, ať už se jedná o podporu přímou, která spočívá v poskytování služeb za výhodné ceny, nebo podporu nepřímou, v rámci které vědeckotechnický park zajišťuje svým partnerským podnikům poradenské služby týkající se financování, či poskytuje kontakty na potencionální zdroje financí, dotací a grantů (Heřman et al., 2008).

Úspěšnost vědeckotechnických parků může často souviset s charakterem regionu, ve kterém se nacházejí. Je to dáno samotnou konkurenceschopností a ekonomickou rozmanitostí v daném regionu. Vysoká úroveň těchto ukazatelů společně s existencí inovativních podniků v regionu obecně pozitivně ovlivňuje situaci VTP fungujících na daném území. Konkrétní klíčové faktory úspěchu vědeckotechnického parku, které musí být zvažovány především při plánování jeho výstavby, stanovuje Evropská komise (2014) následovně:

- stanovení strategie, cílů a vhodného modelu implementace VTP na základě místních podmínek;
- propojení s univerzitou či jinou výzkumnou organizací pro umožnění rychlého transferu znalostí a technologií;
- propojení s veřejným sektorem na místní, národní i nadnárodní úrovni;

- zajištění pozemků, kapitálu a budoucích příjmů, které umožní zřízení a následný rozvoj VTP;
- analýza místní dovednostní základny a identifikace slabých stránek v regionálním podnikatelském prostředí, které bude VTP řešit;
- analýza dostupnosti dodavatelských řetězců a přizpůsobení služeb VTP těmto podmínkám;
- vytvoření portfolia služeb poskytovaných zasídleným podnikům i ostatním podnikům v regionu na základě analýzy místní dovednostní základny a identifikace slabých stránek regionu;
- zvolení vhodné formy VTP tak, aby byla zajištěna jeho finanční udržitelnost, jejíž součástí však mohou být i dotace a granty;
- výběr vhodného a schopného vedení v podobě správní rady či výboru, který má dobré vztahy s místními veřejnými i soukromými subjekty, a to vše v čele se zkušeným ředitelem, který disponuje silnými manažerskými dovednostmi.

### **2.3.3. Vědeckotechnické parky v ČR**

Na rozdíl od podnikatelských inkubátorů jsou vědeckotechnické parky na území ČR snadněji identifikovatelné, neboť jsou již od 90. let sdružovány ve Společnosti vědeckotechnických parků ČR (SVTP ČR). SVTP má tak přehled o všech existujících i připravovaných vědeckotechnických parcích, zároveň má pravomoc udělovat akreditace těm VTP, které splní předepsaná kritéria. SVTP dále zajišťuje možnosti mezinárodní spolupráce s organizacemi jako Science Park Innovation Center Expert Group (SPICE), International Association of Science Parks (IASP), The European Business and Innovation Centre Network (EBN) i dalšími asociacemi a zahraničními partnerskými VTP (Švejda et al., 2012).

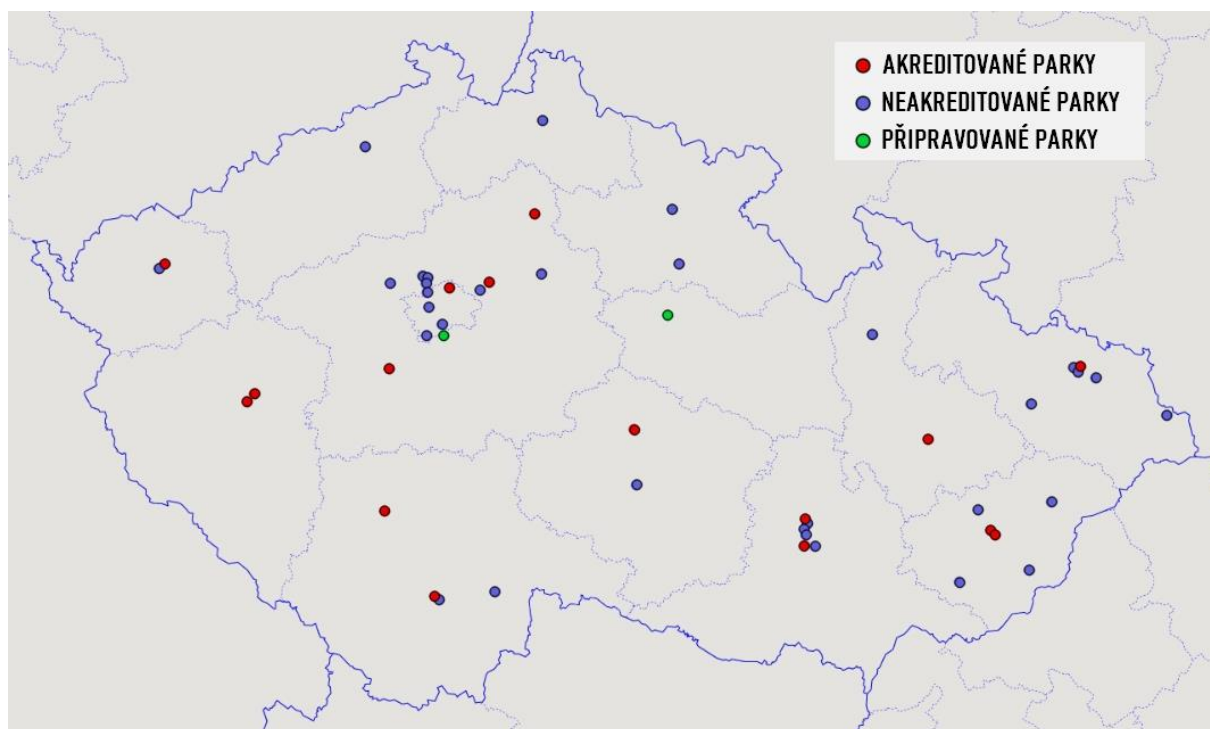
Za předpokladu, že daný VTP skutečně zajišťuje své inkubační i inovační funkce v dostatečné kvalitě a rozsahu, může mu být Společností VTP udělena akreditace, která průběžně stanovuje a sleduje plnění pěti základních kritérií. Pro poskytování kvantitativně i kvalitativně uspokojivých služeb pro malé a střední podniky, vědeckotechnický park (SVTP ČR, 2017):

- provozuje podnikatelský inkubátor s užitnou plochou nejméně 3000 m<sup>2</sup>,
- zajišťuje transfer technologií a poskytuje kvalitní poradenství,
- je aktivní a přispívá k rozvoji inovační infrastruktury v regionu,

- spolupracuje s vysokými školami a jejich studenty
- a podílí se na výchově k inovačnímu podnikání.

Zásadním kritériem jsou také vztahy mezi majitelem, zakladatelem a provozovatelem VTP, které musí být jednoznačně určeny, aby mohl být tento člen SVTP akreditován. Akreditací v současnosti disponuje 16 vědeckotechnických parků v ČR.

Aktuální přehled vědeckotechnických parků na území ČR poskytuje SVTP ČR (2018) v rámci svého katalogu VTP. Následující mapa zobrazuje současné rozmístění akreditovaných, neakreditovaných i připravovaných VTP na našem území.



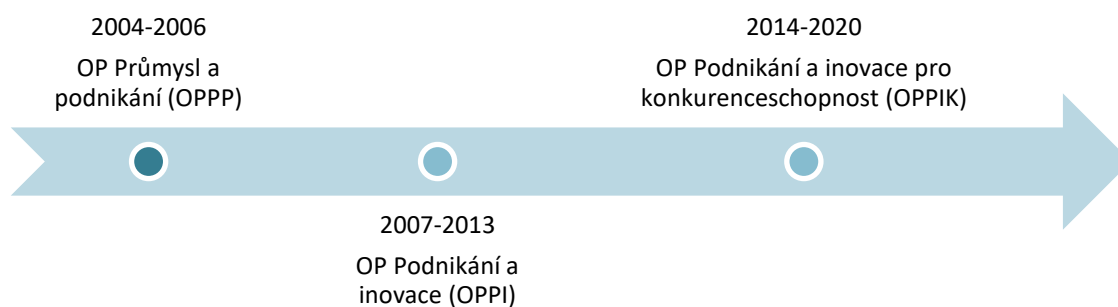
**Obrázek 6: Rozmístění vědeckotechnických parků v ČR**

(vlastní zpracování dle SVTP ČR, 2018)

## 2.4. Financování podnikatelské infrastruktury v ČR

Podporou podnikatelské infrastruktury pouze z národních zdrojů nebylo v 90. letech možné dosáhnout dostatečně rozvinuté a efektivní sítě podpůrných institucí. Největší objem prostředků určených na podporu podnikatelské infrastruktury v ČR byl uvolněn ze strukturálních fondů v roce 2004, tedy se vstupem České republiky do Evropské unie. Právě od tohoto roku začaly vznikat operační programy určené mimo jiné pro podporu podnikatelské infrastruktury jakožto jeden z nástrojů všeobecné podpory podnikání.

Rozmach financování z evropských strukturálních fondů byl doprovázen bezpodmínečnou nutností vytvoření institucionálního zabezpečení těchto procesů. Z tohoto hlediska tak lze zmínit některé tuzemské subjekty, které mají podstatnou roli při rozdělování evropských prostředků jednotlivým subjektům a zasazují se tak o podporu podnikatelské infrastruktury na území ČR. Řídícím orgánem při implementaci všech operačních programů Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které mimo implementace operačních programů zřizuje také doplňkový národní program, a to Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury. Příjemci podpory jsou v tomto národním programu obce, svazky obcí, státní podniky, příspěvkové organizace a organizační složky státu; na rozdíl od operačních programů zaměřených výhradně na podnikatele (CzechInvest, 1994-2018d). Ministerstvo průmyslu a obchodu tak vyplňuje chybějící možnost podpory podnikatelské infrastruktury ze strany veřejných subjektů. Zároveň Ministerstvo zřizuje zprostředkující subjekty pro dotační programy podpory - Agenturu pro podporu podnikání a investic CzechInvest zřízenou již v roce 1992 za účelem podpory malých a středních podniků (CzechInvest, 2018) a Agenturu pro podnikání a inovace jakožto nového nástupce agentury CzechInvest, který od vzniku v roce 2016 postupně zastane veškeré funkce CzechInvestu v roli zprostředkujícího subjektu pro podporu podnikání a inovací z fondů EU (CzechInvest, 2016). Do procesu se zapojuje i Ministerstvo financí, které zastává roli Platebního a certifikačního orgánu pro všechny evropské strukturální a investiční fondy při jejich vazbách na ČR (MPO ČR, 2017a). Všechny uvedené subjekty se významným způsobem podílejí na správné implementaci operačních programů v ČR a přizpůsobují svou činnost každému programovému období. Podnikatelská infrastruktura je v každém programovém období podporována prostřednictvím jednoho operačního programu. Tyto operační programy jsou uvedeny v následující časové ose.



**Obrázek 7: Operační programy financující podnikatelskou infrastrukturu od roku 2004**

(vlastní zpracování)

- **Programové období 2004-2006**

První programové období po vstupu České republiky do EU mělo pouze dvouleté trvání a bylo považováno za tzv. zkrácené programové období, neboť vstup České republiky do EU se uskutečnil až v květnu roku 2004. Využívání evropských prostředků tak bylo reálně umožněno po dobu 19 měsíců. V tomto období byl vytvořen operační program Průmysl a podnikání (OPPP), který byl celý zafinancován z Evropského fondu regionálního rozvoje. První prioritou OPPP byl právě rozvoj a modernizace podnikatelské infrastruktury v podobě výstavby inkubátorů, technologických center, vědeckotechnických parků, průmyslových zón a institucí pro transfer technologií. Výše podpory určená v první prioritě byla stanovena na téměř 174 milionů eur včetně příspěvku ČR, což činí polovinu celkových zdrojů OPPP. Podstatou druhé priority byl rozvoj konkurenceschopnosti podniků s podporou zaměřenou především na začínající malé a střední inovační podniky. Na tuto prioritu bylo z evropských a národních zdrojů vyhrazeno 160 milionů eur. Poslední prioritu zaujímalá technická pomoc v podobě podpory od řízení až po kontrolu operací tohoto programu včetně podpory na studie, informační systémy a publicitu. Technická pomoc obdržela jako poslední priorita, která není věcně zaměřena, nejméně prostředků, a to necelých 14 milionů eur, které byly poskytovány mimo programy podpory. Celkem bylo tak během zkráceného programového období operačním programem OPPP vyčleněno téměř 350 milionů eur z evropských a národních zdrojů. K této částce se v rámci spoluúčasti přidalo přibližně dalších 50 % plynoucích ze soukromých zdrojů příjemců dotací (MPO ČR, 2003).

Z hlediska příjemců bylo možné čerpat prostředky z operačního programu Průmysl a podnikání prostřednictvím jedenácti programů podpory, které jsou společně s jejich formou a začleněním do příslušné věcně zaměřené priority zobrazeny v následující tabulce.

**Tabulka 2: Programy podpory v rámci OPPP**

Program podpory	Priorita	Forma podpory
Prosperita	1. Rozvoj podnikatelského prostředí	Dotace
Reality		Dotace
Školící střediska		Dotace
Klastry		Dotace
Start	2. Rozvoj konkurenceschopnosti podniků	Úvěr
Kredit		Úvěr
Rozvoj		Dotace

Marketing		Dotace
Inovace		Úvěr i dotace
Úspory energie		Dotace
Obnovitelné zdroje energie		Dotace

(zpracováno dle MPO ČR, 2004)

Podpora infrastruktury pro průmyslový výzkum, vývoj a inovace - tedy výstavby podnikatelských inkubátorů, vědeckotechnických parků a center pro transfer technologií, se koncentrovala do prvního programu podpory - Prosperita. V rámci programu Prosperita bylo na tyto účely pro roky 2004-2006 věnováno přes 64 milionů eur (MPO ČR, 2009a) a podpořeno 19 zcela nových projektů, ale také bylo podpořeno 6 již existujících institucí ve svém dalším rozvoji, případně rozšíření (CzechInvest, 2008).

Opatření pro výstavbu a zefektivnění využití podnikatelské infrastruktury v podobě průmyslových zón a jiných podnikatelských lokalit a objektů bylo pokryto programem Reality (MPO ČR, 2003). Dotační program Reality bylo z Evropského fondu pro regionální rozvoj vyčleněno téměř 75 milionů eur. Programy Prosperita a Reality lze považovat za nejdůležitější podporovatele podnikatelské infrastruktury v programovém období 2004-2006, neboť na ně bylo využito 85 % prostředků v rámci celé první prioritní osy (MPO ČR, 2010).

#### • Programové období 2007-2013

V následujícím programovém období 2007-2013 byl implementován navazující Operační program Podnikání a inovace (OPPI). Nový operační program kladl stejně významnou roli podnikatelskému prostředí v ČR, které je považováno za klíčový prvek umožňující rozvoj ekonomiky. Dalším společným atributem OPPI a OPPI je monofondovost, tedy financování veškerých aktivit uskutečněných v rámci programu pouze z jednoho evropského fondu, v těchto případech z Evropského fondu regionálního rozvoje. Oproti předchozímu programovému období se zvýšil počet priorit a bylo stanoveno sedm priorit včetně technické pomoci. V tomto období byly celkové finanční zdroje pro všechny prioritní osy téměř desetinásobně navýšeny. Alokace evropských prostředků s příspěvkem z veřejných zdrojů ČR činila celkově téměř 3 200 milionů eur (MPO ČR, 2015a).

V souvislosti se zvýšením počtu prioritních os byl navýšen také počet programů podpory na celkových 15 programů. V následující tabulce jsou, obdobně jako v u předchozího

programového období, uvedeny programy podpory vztahující se k OPPI a jejich přiřazení k jednotlivým prioritám.

**Tabulka 3: Programy podpory v rámci OPPI**

Program podpory	Priorita	Forma podpory
Start	1. Vznik firem	Záruka
Progres	2. Rozvoj firem	Úvěr
Záruka		Záruka
Rozvoj		Dotace
ICT v podnicích		Dotace
ICT a strategické služby		Dotace
Ekoenergie		3. Efektivní energie
Inovace	4. Inovace	Dotace
Potenciál		Dotace
Spolupráce	5. Prostředí pro podnikání a inovace	Dotace
Prosperita		Dotace
Školící střediska		Dotace
Nemovitosti		Dotace
Poradenství	6. Služby pro rozvoj podnikání	Dotace
Marketing		Dotace

(zpracováno dle MPO ČR, 2009b)

Podpora rozvoje podnikatelské infrastruktury byla v největší míře soustředěna v 5. prioritní ose Prostředí pro podnikání a inovace především v rámci programu Prosperita určeného na budování a rozvoj vědeckotechnických parků, podnikatelských inkubátorů, center pro transfer technologií a sítí Business Angels. Dotačnímu programu Prosperita bylo vyčleněno přibližně 173 milionů eur. Další prvky podnikatelské infrastruktury, jako jsou průmyslové zóny a podnikatelské objekty jsou podporovány prostřednictvím programu Nemovitosti, který navazuje a program podpory Reality z předchozího programového období. Program podpory Nemovitosti disponoval částkou 400 milionů eur, která mu byla poskytnuta ze zdrojů ERDF (MPO ČR, 2009b).

#### • Programové období 2014-2020

V současném programovém období 2014-2020 jsou rozvoj podnikatelské infrastruktury zajištěn Operačním programem Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OPPIK). Kladení podpory malých a středních podniků na první místo přetrvává i v tomto programovém období, nicméně počet prioritních os se oproti předchozímu období snížil.

V současném období jsou prostředky poskytovány prostřednictvím pěti prioritních os včetně všeobecné technické pomoci. Finanční prostředky pro všechny prioritní osy pocházejí opět pouze z Evropského fondu pro regionální rozvoj, ze kterého je vyčleněno 4 331 milionů eur. Nejvíce prostředků směřuje do 1. a 3. prioritní osy, které jsou tvořeny téměř 60 % celkové plánované alokace. Celkové poskytnuté zdroje včetně příspěvku z veřejných rozpočtů ČR byly oproti předchozím programovým obdobím opět navýšeny, a to na téměř 4 444 milionů eur. Spoluúčast soukromých zdrojů tuto částku ještě o 100 % navýší (MPO ČR, 2017a).

Ačkoli se počet priorit oproti OPPIK snížil, počet programů podpory byl naopak navýšen z původních 11 na 20 programů. Přehled těchto programů společně s jejich přiřazením k prioritním osám a navíc k jednotlivým opatřením je uveden v následující tabulce.

**Tabulka 4: Programy podpory v rámci OPPIK**

Program podpory	Priorita	Forma podpory
Inovace	1. Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace	Dotace
Potenciál		Dotace
Aplikace		Dotace
Inovační vouchery		Dotace
KTP - Partnerství znalostního transferu		Dotace
Služby infrastruktury		Dotace
Spolupráce		Dotace
Technologie		2. Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků
Poradenství	Dotace	
Marketing	Dotace	
Nemovitosti	Dotace	
Školící střediska	Dotace	
Obnovitelné zdroje energie	3. Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin	Dotace
Úspory energie		Dotace
Smart grids I (Distribuční sítě)		Dotace
Nízkouhlíkové technologie		Dotace
Úspory energie v soustavách zásobování teplem		Dotace
Smart grids II (Přenosová síť)		Dotace
Vysokorychlostní internet	4. Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a ICT	Dotace
ICT a sdílené služby		Dotace

(zpracováno dle MPO ČR, 2015b)

Programy podpory podílející se významným dílem na podpoře institucionální podnikatelské infrastruktury jsou součástí 1. a 2. prioritní osy tohoto operačního programu. Konkrétním dotačním programem je především program Služby infrastruktury v rámci první prioritní osy, který je nástupcem dřívějších programů Prosperita a sleduje plnění obdobného cíle, tedy vytváření příznivého prostředí pro malé a střední podniky ve formě podpory výstavy, provozu i rozvoje vědeckotechnických parků, podnikatelských inkubátorů i veřejných výzkumných organizací a vysokých škol. Program podpory Služby infrastruktury získal z ERDF finanční prostředky ve výši téměř 210 milionů eur (MPO ČR, 2015c). Specifičtější dotační program pro podporu poskytování poradenských služeb vědeckotechnickými parky a podnikatelskými inkubátory se nazývá Poradenství a je součástí druhé prioritní osy. Lze očekávat vysokou alokaci prostředků především pro poradenské služby podnikatelských inkubátorů, neboť lze dotaci využívat pouze pro poradenství poskytované malým a středním podnikům s historií do 5 let. Alokační finančních prostředků je stanovena ve výši 8,6 milionů eur (MPO ČR, 2015d). Podnikatelské zóny a podnikatelské objekty jsou, jako další součást podpůrné infrastruktury, podporovány také prostřednictvím 2. prioritní osy, konkrétně dotačním programem Nemovitosti. Podpora však směřuje pouze na účely modernizace, rekonstrukce či regenerace stávající infrastruktury, nikoliv na její výstavbu. Pro tyto účely bylo z ERDF vyčleněno 197 milionů eur (MPO ČR, 2015e).

### 3. JIHMORAVSKÉ INOVAČNÍ CENTRUM

Jihomoravský kraj v roce 2001 zavedl první regionální inovační strategii v České republice, která nesla název Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje (RIS JMK). Tyto události navazovaly na tehdejší velmi čerstvý zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, který vytvořil 14 samosprávných krajů. V první etapě zavádění RIS JMK byla mimo jiné analyzována situace podpory inovací a inovačního podnikání v Jihomoravském kraji. V rámci analýz se ukázalo, že s výjimkou organizace BIC Brno neexistuje v regionu žádná podpůrná organizace, která by se touto oblastí soustavně zabývala. Fungování RIS JMK bylo založeno na požadavku co nejužší provázanosti subjektů, které se podílejí na podpoře inovací. Prvotní institucionální zakotvení RIS JMK bylo uskutečněno v roce 2003 vytvořením Jihomoravského inovačního centra (JIC), které tyto subjekty inovační podpory sdružuje (RIS Jihomoravského regionu, 2002). Na základě těchto potřeb bylo Jihomoravské inovační centrum založeno v právní formě zájmového sdružení právnických osob, což v současnosti není pro vědeckotechnické parky a podnikatelské inkubátory v ČR běžnou volbou. JIC se tak v tomto ohledu stalo jedinou organizací svého druhu v ČR. Ačkoli zájmová sdružení právnických osob nemohou podle nového občanského zákoníku nadále vznikat, je jim umožněno „dožítí“ za předpokladu dodržování dosavadních právních předpisů (Ministerstvo Vnitřní ČR, 2018). Oficiálním názvem je tedy „JIC, zájmové sdružení právnických osob“. V rámci tohoto sdružení působí tito členové (JIC, 2018a):

- Jihomoravský kraj,
- Statutární město Brno,
- Masarykova univerzita,
- Vysoké učení technické v Brně,
- Mendlova univerzita,
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno.

Největšími jednotkami v rámci sdružení jsou Jihomoravský kraj a Statutární město Brno, které zároveň již od založení JIC figurují jako jeho financující subjekty. Toto financování je v současnosti prováděno ve formě vyrovnávacích plateb za výkon veřejných služeb. Mendlova univerzita společně s Veterinární a farmaceutickou univerzitou Brno nefigurovaly při založení JIC, ale byly přijaty za členy až v roce 2005 na základě rozhodnutí Valné hromady (Účetní závěrka JIC, 2018).

### 3.1. Rozsah aktivit JIC

Činnost JIC je obecně upravena prostřednictvím dvou základních dokumentů - stanov a etického kodexu. Aktuální verze platných stanov byla vydána v roce 2015. Účel sdružení JIC je prostřednictvím stanov vymezen v pěti bodech. V prvním bodě jsou shrnuty funkce JIC jakožto správce podnikatelských inkubátorů, vědeckotechnických parků a center transferu technologií vlastněných sdružením či založených členem sdružení. Další body upravují činnosti JIC jako je grantové i jinak zaměřené poradenství pro podnikatele, zprostředkování kontaktů na investory, účast na správě fondu pro začínající podniky, podpora inovačních aktivit v regionu včetně soustředování inovačního potenciálu a zajišťování dalších doplňkových služeb pro podporu zakládání nových podniků (Stanovy JIC, 2015).

Nejvyšším orgánem sdružení je valná hromada, ve které jsou zastoupeni všichni výše uvedení členové sdružení. Valná hromada má výhradní pravomoc ve schvalování a realizaci rozpočtu sdružení a zároveň ve stanovení ostatních orgánů - ředitele, zástupce ředitele a členů dozorčí rady. Statutárním orgánem sdružení je ředitel, jehož funkci v současné době plní Petr Chládek, který navenek jedná jménem sdružení. V době jeho nepřítomnosti či na základě písemného pověření plní jeho povinnosti zástupce ředitele, jehož funkce nyní zastává Radim Kocourek. Kontrolním orgánem sdružení je dozorčí rada, která dohlíží na činnost ředitele a zástupce ředitele a hospodaření sdružení (Stanovy JIC, 2015).

Etický kodex JIC (2015) upravuje mimo základních hodnot, principů řízení a vztahů s partnery i zaměstnanci také definici JIC, kde je JIC vnímáno jako „*veřejná poradenská agentura a respektovaný partner v oblasti inovačního úsilí v rámci celé ČR, který svými aktivitami řeší oblasti, kde trh selhává.*“ Společně s vymezením JIC etický kodex zmiňuje také charakter jeho činnosti, která je zaměřena na firmy ve všech fázích jejich rozvoje - od počátečního podnikatelského nápadu až po rozvinuté firmy. U všech takových subjektů podporuje inovační činnost, propojování s dalšími podniky i expanzi na zahraniční trhy.

Služby sdružení, které se odvíjí od účelu stanoveného stanovami a vymezení činnosti stanoveného etickým kodexem, jsou malým a středním podnikům poskytované v rámci třech objektů, které jsou rozmístěny v různých částech města Brna. Všechny tyto budovy jsou relativně soběstačné a poskytují kompletní zázemí zasídleným firmám i zaměstnancům JIC. V severní části Brna se nachází budova JIC INMEC v bezprostřední blízkosti Fakulty podnikatelské Vysokého učení technického a výzkumného centra CEITEC a komplex budov

JIC INTECH, který sdružuje původní budovy Technologického inkubátoru VUT a Technologického inkubátoru II, se nachází poblíž Fakulty strojního inženýrství. Jihozápadní část města obývá poslední z objektů - budova JIC INBIT, která je známá jako Biotechnologický inkubátor INBIT, je situovaná v kampusu Masarykovy univerzity v blízkosti areálu Fakultní nemocnice Brno, čemuž jsou přizpůsobeny i prostory tohoto objektu, které jsou rozšířeny o laboratorní prostory a tzv. čisté prostory (JIC, 2017). Všechny tyto objekty JIC užívá a spravuje na základě pověření od Jihomoravského kraje jakožto vlastníka těchto nemovitostí (Účetní závěrka JIC, 2018).

Rozsah působení JIC sahá ještě dál, než jen na prostory omezené třemi výše jmenovanými objekty. JIC působí v posledních letech rovněž jako mateřská společnost pro vědeckovýzkumnou organizaci Intemac Solutions, s.r.o. založenou roku 2013 v Kuřimi. Centrum Intemac se soustředí na vývoj strojírenské výrobní techniky i digitálních technologií. Jako druhá dceřiná firma vystupuje investiční společnost JIC Ventures, s.r.o., která vznikla o dva roky později se sídlem v budově JIC INMEC. Záměrem JIC Ventures je poskytování finančních prostředků inovačním firmám, které se účastní některého z programů JIC, a to výměnou za minoritní podíl na jejich budoucím zisku (JIC, 2018a).

JIC je členem několika kooperačních sítí včetně zahraničních projektů, působnost JIC tedy sahá i za hranice České republiky. V rámci ČR jej lze zařadit mezi neakreditované členy Společnosti vědeckotechnických parků ČR, nicméně stěžejní partnerství a rozšíření portfolia služeb pro podniky jsou primárně zajištěna členstvím v mezinárodních organizacích, kterými jsou Enterprise Europe Network, European Business and Innovation Centre Network a European Institute of Innovation and Technology - EIT Digital.

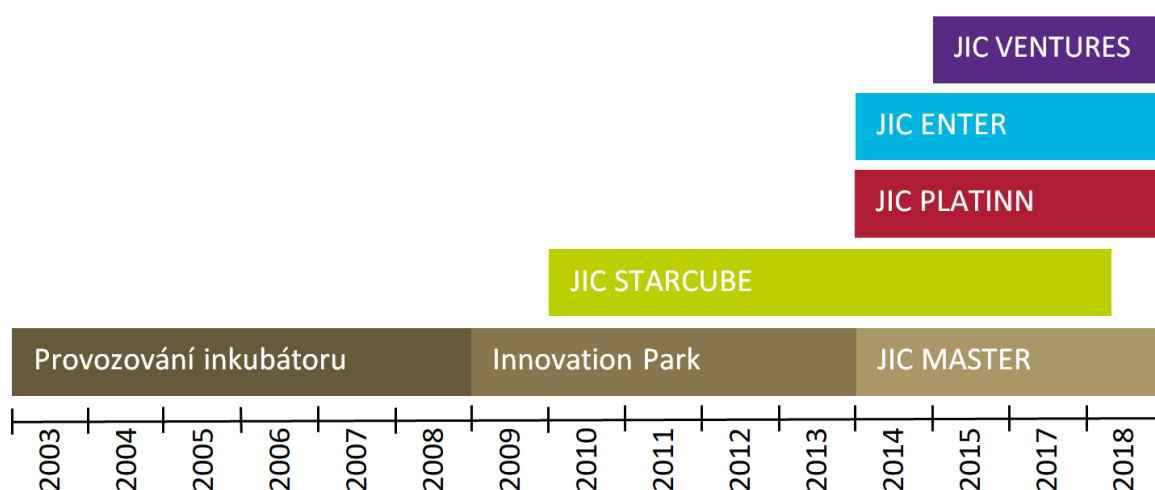
**Enterprise Europe Network** je projekt financovaný Evropskou Komisí na nadnárodní úrovni a Ministerstvem průmyslu a obchodu na úrovni národní. Sdružuje více než 600 subjektů včetně mimoevropských organizací podporujících malé a střední podniky. Tato síť je v České republice mimo JIC zabezpečena dalšími pěti organizacemi (JIC, 2018a).

Síť **European Business and Innovation Centre Network (EBN)** je uskupení převážně evropských intermediárních organizací, které podporují rozvoj inovačního podnikání. Sdružuje více než 200 organizací, mezi kterými podporuje transfer znalostí a zkušeností. Společně s JIC působí na území ČR sedm členských organizací (EBN, 2014).

Evropská organizace **EIT Digital** sdružuje intermediární organizace, firmy, univerzity a výzkumná centra s cílem podporovat digitálně technologické inovace a talenty v těchto odvětvích. V ČR je síť EIT Digital realizována prostřednictvím programu ARISE Europe, jehož cílem je podpora regionálního růstu založeného na spolupráci s místními podnikateli. JIC je jediným českým zástupcem této sítě, proto může českým digitálním podnikům nabídnout unikátní možnosti spolupráce (JIC, 2016).

### 3.2. Programy JIC

Jak vymezují stanovy sdružení, JIC plní funkce vědeckotechnického parku, podnikatelského inkubátoru a centra pro transfer technologií. V současné době fungují v rámci JIC tři programy a jeden investiční nástroj, které spojuje jejich orientace na inovační podniky. Program JIC MASTER lze považovat za následníka původních inkubačních služeb JIC, které byly poskytovány od samotného založení JIC. Na původní služby navázal v roce 2009 program Innovation Park, související s rozšířením infrastruktury JIC a roku 2014 byl transformován na program JIC MASTER. Od roku 2010 fungoval také každoročně pořádaný akcelerační program JIC STARCUBE, nicméně jeho poslední ročník byl uskutečněn v březnu roku 2018. Je tedy uveden v následující časové ose, avšak dále popisován nebude. Následující osa zobrazuje vývoj jednotlivých programů s jejich počátkem i případným ukončením. Aktuálně fungující programy budou rozebrány v následujících kapitolách.



**Obrázek 8: Vývoj programů JIC**

(vlastní zpracování)

Účast ve všech programech JIC i využití investičního nástroje je podmíněno inovativností žadatele, programy však nejsou výhradně omezeny oborem podnikání žadatele, nicméně jeho schopností inovačního chování a ambicí. Poptávka po programech JIC každoročně převyšuje jejich kapacitu, proto je potřebná analýza jednotlivých žádostí a určení firem s největším potenciálem. Programy JIC, ve kterých je účast časově omezena (ENTER, MASTER), se vyznačují poměrně krátkou dobou působení na konkrétní podnik, tím je zaručena neustálá obměna účastníků a dopad na co nejvyšší počet podniků. Nabízí se však otázka, zda je za takto relativně krátkou dobu možno dostatečně usměrnit procesy podniku k dosažení požadovaných cílů.

### **3.2.1. JIC ENTER**

Program pro podnikatele s názvem JIC ENTER lze na základě jeho charakteristik zařadit do kategorie služeb podnikatelského inkubátoru. Tento program je zaměřen na poskytování služeb začínajícím podnikatelům z celé ČR; přičemž klíčovým slovem je „nápad“. Za vhodného kandidáta do inkubačního programu je považována začínající firma s inovativním podnikatelským záměrem. Program tedy není určen pro běžné neinovativní firmy a soustředí se výhradně podniky s inovačním potenciálem.

Poskytované služby v rámci programu ENTER jsou převážně poradenského charakteru s cílem ověření podnikatelského záměru a následně získáním platících zákazníků. JIC rovněž podniku zajišťuje i setkání s externími odborníky a v rámci networkingových akcí zprostředkovává kontakty na potencionální investory či obchodní partnery. Celý inkubační proces je doprovázen možností využívat coworkingový prostor v hlavní budově JIC INMEC i pracoviště FabLab.

Oproti běžným inkubačním programům, u kterých byla zmíněna doba trvání pohybující se okolo 3 let, je inkubační proces začínající firmy v programu ENTER podstatně kratší; nejdelší možná spolupráce je omezena hranicí 6 měsíců. Na druhé straně je startupu poskytována intenzivní podpora a spolupráce inovativní firmy s organizací JIC může být prodloužena v rámci navazujícího programu MASTER, jakmile firma získá alespoň jednoho platícího zákazníka nebo se jí podaří tržně ověřit produkt jiným způsobem (JIC, 2018b).

### **3.2.2. JIC MASTER**

V současné době program nabízí služby vytvoření strategií řízení růstu pro firmy z celé ČR, které nefungují déle než 3 roky a jejichž obrat nepřesahuje 10 milionů korun. Cílem finální strategie je podpora dalšího růstu firmy a případné usnadnění expanze na zahraniční trhy. Stejnou podmínkou zůstává inovativní charakter obsluhovaného podniku a navíc ambice prosadit se i v zahraničí.

Na prvním místě jsou opět poskytovány poradenské služby, nicméně v navazujícím programu MASTER je již poradenství zaměřeno více na optimalizaci firemních procesů a vytváření vhodné strategie pro zahraniční expanzi. Zůstává možnost využívání coworkingového prostoru a navíc je zde oproti předchozímu programu nabízena i možnost pronájmu kancelářských či laboratorních prostor v některé z budov JIC.

Účast v programu MASTER je opět časově omezena dobou 6 měsíců, během kterých jsou konzultace s interními odborníky zdarma nabízeny v rozsahu až 24 hodin a konzultace s externími odborníky v rozsahu až 20 hodin. Stejně tak je nabízena možnost bezúplatného pronájmu zasedacích místností až na 10 hodin měsíčně (JIC, 2018b).

### **3.2.3. JIC PLATINN**

Na rozdíl od předchozích programů je koučovací program PLATINN zaměřen na nejméně 3 roky fungující technologické podniky s více než 10 zaměstnanci (pouze v rámci Jihomoravského kraje), u kterých je žádoucí vytvoření nového impulzu a akčního plánu pro umožnění jejich dalšího růstu.

V rámci programu probíhá nejprve analýza inovačních příležitostí, silných a slabých stránek podniku. Na základě toho je s odborným konzultantem vypracován plán změn za účelem využití správných příležitostí. Na další žádost podniku program zvládá poskytovat i pomoc s implementací konkrétních kroků plánu. V rámci této druhé fáze programu jsou poskytovány služby Business Development, Organisation, Cooperation a Finance, zaměřené na zvyšování obratu a zisku, efektivnosti procesů, vytváření nových partnerů a zajišťování dodatečných finančních prostředků.

Využívání služeb v rámci programu PLATINN je založeno na individuálním časovém rámci. Služby jsou po vytvoření analýzy inovačních příležitostí poskytovány výhradně ve formě poradenství, přičemž prvních 40 hodin konzultací je v rámci první fáze poskytováno

bezplatně. V rámci druhé fáze může podnik využít dalších 80 hodin konzultací, na které již přispívá úhradou poloviny nákladů spojených s jejich poskytováním (JIC, 2018b).

### **3.2.4. JIC VENTURES**

Investiční nástroj JIC VENTURES je poskytován skrze stejnojmennou organizaci, která je dceřinou společností sdružení JIC a prolíná se všemi výše uvedenými programy se zaměřením na současné účastníky i absolventy JIC programů. Investiční společnost předběžně posuzuje vhodné investiční záměry na základě žádostí firem, následně potom důkladněji prostřednictvím pohovorů, v rámci kterých jsou ustanoveny případné podmínky poskytnutí investice. Konečné rozhodnutí o poskytnutí dotace a její výše je v moci Investiční rady.

Cílem tohoto nástroje je umožnění rychlejšího růstu začínajících i déle fungujících firem včetně vzájemné spolupráce a monitoringu, které slouží k eliminaci finančních rizik startupů. Poskytování rizikového kapitálu prostřednictvím JIC VENTURES s případnou spoluprací dalších investorů, je podmíněno převedením minoritního podílu firmy v řádu několika jednotek procent na dceřinou společnost JIC, která využívá zisky pro investování do dalších účastníků programů JIC. Jedná se tedy o proces dlouhodobé spolupráce, který není časově omezen jako u předchozích programů (JIC, 2018c).

## **3.3. Poskytované služby**

V rámci všech programů, které JIC poskytuje podnikatelům, je možné využívat specializovaných služeb souvisejících se zprostředkováním kontaktů a financí, expertním poradenstvím i poskytováním potřebné infrastruktury. Poskytované služby jsou přizpůsobeny jak začínajícím, tak i zkušeným podnikům na míru jejich potřebám.

### **3.3.1. Partnering**

Vzhledem ke členství JIC v národních i mezinárodních kooperačních sítích, může JIC nabízet zprostředkování kontaktů s investory, výzkumnými organizacemi a jinými potencionálními partnery. Podpora kontaktů může probíhat na základě akcí pořádaných JIC, nebo databáze volných pracovních míst ve firmách, se kterými JIC spolupracuje. Nejpodstatnější kontakty pro vznik partnerství svým klientům JIC zprostředkovává v zásadě třemi způsoby, a to prostřednictvím jednodenní akce Open Innovation Session, databáze Merlin, či workshopu IdeaLab.

Open Innovation Session je služba určená českým i zahraničním firmám, které předkládají konkrétní technologický problém či oblast, ve které by se chtěl zdokonalit, jiným podnikům a výzkumným organizacím, které následně předkládají návrhy pro vyřešení tohoto problému či způsoby rozvoje ve vytyčené oblasti. Je výhradně na uvážení podniku, které alternativy řešení zvolí jako optimální a které partnery si ke spolupráci zvolí.

Využití celosvětové databáze Merlin je určeno podnikům s poptávkou či nabídkou technologického produktu, či projektovým záměrem, který vyžaduje pro realizaci další partnery. V případě nabídky JIC umožní jakožto člen sítě Enterprise Europe Network klientskému podniku zanesení do databáze na základě předchozí pomoci s vytvořením inzerátu a v případě zájmu o tento inzerát propojí klienta s příslušným partnerem.

Workshop IdeaLab je určen technologickým firmám a výzkumníkům za účelem vytvoření nových nápadů či společných projektů. Na základě diskuze mezioborových témat JIC podporuje vznik případné dlouhodobé spolupráce mezi účastníky workshopu, tedy další možnosti získání nových kontaktů pro budoucí rozvoj firem (JIC, 2018d)

### **3.3.2. Expertiza**

Služby tohoto typu se zakládají na poradenství a vzdělávacích aktivitách v různých oblastech podnikání. Tato kategorie služeb je sestavena z grantového poradenství, poradenství v oblastech ochrany duševního vlastnictví a služeb zaměřených na studenty. JIC zároveň působí jako garant programu ESA BIC Brno, což je inkubační centrum zaměřené na začínající firmy se sídlem mimo Prahu podnikající v oblastech technologií využitelných nejen v kosmickém průmyslu. JIC pod záštitou Evropské kosmické agentury (ESA) poskytuje poradenství začínajícím firmám v inkubačním programu jako pověřený partner (ESA, 2018).

V rámci grantového poradenství sdružení JIC informuje a vzdělává podnikatele o možnostech získání finančních prostředků na své projekty formou grantů a dotací, včetně konzultací projektových žádostí. Častým nástrojem JIC je zprostředkování podpory malých a středních podniků přes SME Instrument, což je nástroj organizovaný a financovaný Evropskou komisí. SME Instrument podporuje podniky při vzniku inovativního produktu a může nabídnout vyšší finanční podporu než program JIC VENTURES, proto je vhodnější pro finančně náročnější procesy vytváření produktu (JIC, 2018a). Pro neúspěšné žadatele o finanční prostředky z programu SME Instruments, kterým se alespoň podařilo získat tzv. Seal of Excellence, tedy záruku kvality svého projektu, nabízí JIC „druhou šanci“ na

získání menšího obnosu v rámci programu SME Instruments Brno, zaměřeného výhradně na žadatele z Jihomoravského kraje (JIC, 2017).

### **3.3.3. Akce JIC**

Prostřednictvím širokého spektra pořádaných vzdělávacích a networkingových akcí zajišťuje JIC šíření povědomí nejen o svojí existenci, ale i o celkovém podnikatelském prostředí v Jihomoravském kraji. Pro realizaci těchto cílů jsou pořádané akce JIC v některých případech přístupné nejen podnikatelům, ale i veřejnosti (JIC, 2017; 2018a). Z okruhu veřejnosti je v rámci akcí JIC kladen důraz na studenty středních a vysokých škol, jakožto potenciální podnikatele, jako například série kurzů „#chcipodnikat“.

Z populárních akcí pořádaných JIC lze zmínit například networkingovou akci JIC 120“, která se koná několikrát ročně v různých obměnách podle stanoveného tématu. Zúčastněné firmy, respektive jejich zástupci, zde mají za úkol představit sebe a svou činnost v časovém limitu 120 vteřin. V roce 2017 se těchto akcí zúčastnilo celkově 94 firem, které byly svými zástupci představeny a na základě toho bylo navázáno 92 nových spoluprací (JIC, 2018a).

Z okruhu vzdělávacích akcí je vhodné zmínit kurzy určené pro začínající podniky (StartupClub) a pro zkušené podnikatele (BusinessClub), které pořádá JIC několikrát do roka. V rámci obou akcí jsou přednášky tematicky přizpůsobeny na základě aktuálních problematik, které se daných skupin podniků týkají a získané znalosti mohou usnadnit vznik a další rozvoj firem (JIC, 2018a).

### **3.3.4. Inovační vouchery**

Koncept inovačních voucherů zavedlo JIC ve spolupráci se Statutárním městem Brno v roce 2009 v rámci Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje. Cílem projektu je zajištění přístupu firem ke znalostem a know-how prostřednictvím podpory jejich spolupráce s výzkumnými organizacemi. První výzva byla zaměřena výhradně na malé a střední podniky, v dalších letech již mohly o voucher žádat i velké podniky. Od roku 2011 byla zároveň účast umožněna firmám z celého Evropského hospodářského prostoru (RIS JMK, 2014).

Inovační voucher je jednorázovým dotačním prostředkem pro úhradu části nákladů, které firma vynaloží při spolupráci s výzkumnými institucemi. Výsledkem spolupráce je tak na straně firmy zvýšení vlastní konkurenceschopnosti prostřednictvím vzniku inovace a na straně výzkumné organizace umožnění snazší komercializace vlastních výsledků výzkumu a vývoje.

Spolupráce těchto subjektů tedy přináší výnosy oběma stranám a zároveň podporuje využívání znalostního potenciálu regionu ve prospěch jeho celkového rozvoje (JIC, 2015).

Do procesu poskytování inovačních voucherů se zapojují čtyři strany (RIS JMK, 2014):

- donátor projektu inovačních voucherů,
- zprostředkovatel inovačních voucherů,
- poskytovatel znalostí,
- žadatel o inovační voucher.

Jako donátor pro záležitosti inovačních voucherů působilo po celou dobu trvání projektu Statutární město Brno, kterým bylo pověřeno JIC jako zprostředkovatel voucherů. Dodavateli předmětu inovačního voucheru se staly předem vybrané vědeckovýzkumné organizace zavazující se ke spolupráci s podnikatelským subjektem, který obdrží inovační voucher. Jako dodavatel těchto služeb spolupráce v případě Jihomoravských inovačních voucherů působily především vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. Posledním subjektem vystupujícím v projektu inovačních voucherů je žadatel o voucher - tedy firma, která podá žádost o spolupráci s některým ze subjektů uvedených v příslušné výzvě. Financování projektu je tedy zajištěno městem, organizační zajištění, zprostředkování a výběr vhodných žadatelů sdružením JIC a poskytované znalosti vědeckovýzkumného charakteru skupinou sjednaných organizací, které navazují spolupráci s vlastníky voucheru.

Za dobu trvání projektu proběhlo 7. Výzev, v rámci kterých poskytovalo JIC nejprve inovační vouchery v maximální výši 150 tisíc korun, následně byla hodnota voucherů snížena na 100 tisíc korun. Podmínkou poskytnutí voucheru bylo v rámci všech výzev uskutečnění spolupráce mezi firmou a výzkumnou organizací v hodnotě minimálně 75 tisíc korun bez DPH, kterou mohl voucher finančně pokrýt pouze do 75 % ceny zakázky. Finanční spoluúčast podniků je vyžadována především k zajištění efektivnosti vynaložených veřejných prostředků.

Projekt inovačních voucherů byl v roce 2015 na regionální úrovni ukončen kvůli překrývání s národním programem podpory Inovační vouchery v rámci OPPIK pro programové období 2014-2020. V tomto roce jej JIC nahradil projektem kreativních voucherů. Jihomoravský kraj je tedy nejen průkopníkem regionálních inovačních strategií a dotací na inovace ve formě inovačních voucherů, ale i kreativních voucherů. Všechny tyto koncepty se postupně rozšířily a dále rozšiřují do dalších krajů v ČR.

### **3.3.5. Kreativní vouchery**

Finanční nástroje, kterými JIC zprostředkovává zdroje malým a středním podnikům, jsou zaměřeny výhradně na firmy se sídlem na území Jihomoravského kraje. Hlavní doménou je poskytování nedávno zavedených kreativních voucherů. Kreativní vouchery jsou tedy poskytovány malým a středním podnikům z Jihomoravského kraje jako jednorázová dotace při tvorbě produktu či služby, kdy je nezbytná spolupráce mezi nejméně dvěma subjekty. Voucher je určen pro firmy podnikající v některé z prioritních hospodářských odvětví stanovených RIS JMK (2014), což je obecně odvětví strojírenství, elektrotechniky, informačních a komunikačních technologií a life sciences.

Žadatel o kreativní voucher má na výběr partnery z tzv. kreativní galerie, která dobrovolně sdružuje profesionály z kulturních a kreativních odvětví jako je architektura, design, výtvarná umění, informační a komunikační technologie apod. Kreativní voucher může nabývat hodnoty až 100 tisíc korun, nicméně pokrývá nejvýše 75 % ceny zakázky. Cílem spolupráce malých a středních podniků s kreativci je zlepšení prezentace konečného produktu tak, aby byl atraktivnější pro potencionální klienty. Pro firmy se tedy jedná o unikátní příležitost vyzkoušet si spolupráci s místními kreativci, která jim navíc bude ze 75 % zpětně proplacena na základě voucheru (Kreativní vouchery Brno, 2018).

### **3.3.6. Pronájem prostor**

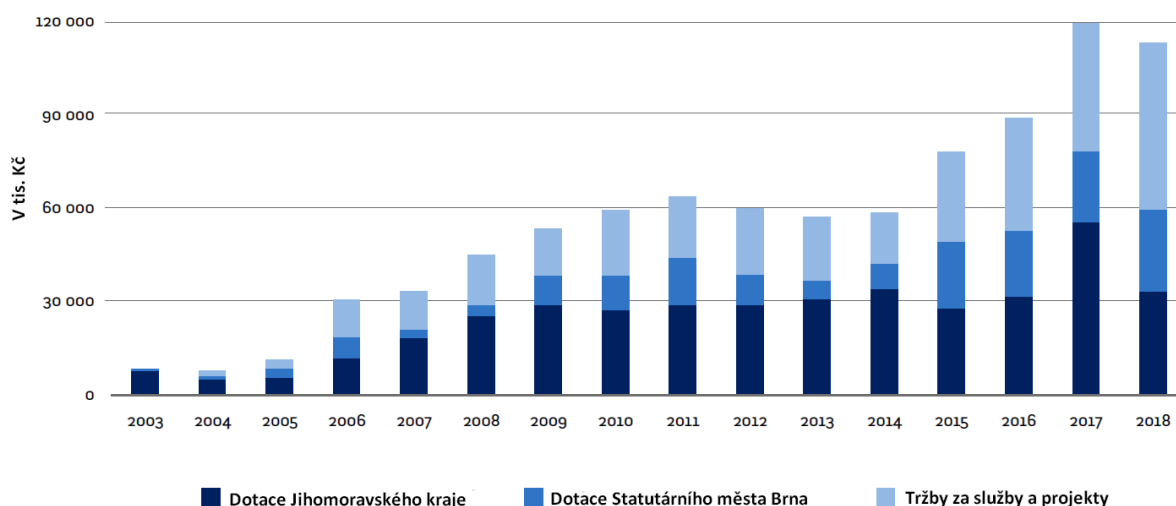
Ve třech objektech rozmístěných v různých částech města Brna poskytuje JIC možnost dlouhodobého pronájmu vybavených kancelářských a laboratorních prostor, případně jednorázovou možnost pronájmu zasedacích místností a jiných prostor pro pořádání firemních akcí a přednášek. Ve všech budovách JIC je pronájem jakýchkoli prostor rozšířen o doplňkové služby, jakými jsou služby recepce, sociální zázemí a přístup do místnosti s kuchyňským vybavením a spotřebiči a poradenské služby za zvýhodněné ceny. Odborníci poskytující tyto poradenské služby zpravidla sídlí v budově JIC INMEC (JIC, 2018e).

Služby pronájmu jsou však zásadně zaměřené pouze na firmy inovačního charakteru, proto musí každá firma před využitím pronájmu projít výběrovým řízením, ve kterém je její přihláška posouzena z hlediska inovativnosti podnikatelského záměru (JIC, 2018e). Pronájemce i účastníky některého z JIC programů je zároveň zajištěn časově neomezený přístup do digitální dílny FabLab Brno, která je jedinou dílnou svého druhu v ČR, která se

v současnosti nachází v budově JIC INMEC. Další rozvoj FabLab je směřován do vize pojízdné laboratoře, jejichž hlavním cílem jsou vzdělávací a motivační přednášky zaměřené na studenty škol v rámci celého Jihomoravského kraje, nikoli pouze města Brna (JIC, 2018a).

### 3.4. Financování

Sdružení JIC je tvořeno pěti členy, z nichž Jihomoravský kraj a Statutární město Brno poskytují JIC finanční prostředky na jeho činnost na základě smluv o plnění závazku veřejné služby a poskytování vyrovnávací platby za jeho výkon uzavíraných vždy na období od 1. března do 28. února následujícího hospodářského roku. Finanční prostředky poskytuje kraj společně s městem již od založení JIC v roce 2003 tak, jak je znázorněno v následujícím grafu společně s předpokládaným vývojem v roce 2018.



**Obrázek 9: Struktura rozpočtu JIC**

(Výroční zpráva JIC, 2018)

Kromě plateb za výkon veřejné služby disponuje JIC od roku 2004 tržbami za vlastní služby a uskutečněné projekty. Ačkoli se podíl vlastních tržeb v průběhu let zvyšuje, podíl plateb Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna zůstává převážně stále dominantní vzhledem k celkovým ročním výnosům JIC. Největším příjmem do rozpočtu JIC jsou platby z Jihomoravského kraje, druhým největším příjmem jsou vlastní tržby za služby a projekty a poslední kategorii nejméně čtých příjmů tvoří příspěvky od města.

Celkový rozpočet sdružení JIC má s výjimkou let 2004, 2012 a 2013 rostoucí charakter. Při posuzování průběžného vývoje velikosti a struktury rozpočtu není brán v úvahu výhled do roku 2018, který nelze považovat za určující, třebaže může skutečně poskytovat relativně věrný obraz stavu ke konci hospodářského roku.

Kolísající podpora ze zdrojů Statutárního města Brna je zřejmá především v roce 2015 v porovnání s rokem předcházejícím. V tomto roce zároveň došlo ke znatelnému nárůstu celkového rozpočtu sdružení o 20 milionů korun. Navýšení rozpočtu lze v tomto případě spojit s prvním spuštěním nových programů pro podnikatele, konkrétně programu ENTER a navazujícího programu MASTER, i s konceptem kreativních voucherů zavedeným na přelomu let 2015 a 2016. Pevný základ podpory plynoucí z prostředků města byl ustanoven v roce 2009 zavedením inovačních voucherů právě ve spolupráci s městem, které na provozování této služby začalo každoročně poskytovat 4 miliony korun až do roku 2015, ve kterém byly pravidelné dotace přesměrovány do podpory kreativních voucherů ve výši 4,5 milionu korun.

Jihomoravský kraj jako poskytovatel provozních dotací naopak vykazuje mezi lety 2008 až 2016 poměrně konstantní objem poskytnutých finančních prostředků. V tomto období přijaté dotace mezi jednotlivými roky velmi mírně kolísají v pásmu, kde lze spodní hodnotu ohraničit přibližně 26 miliony korun a horní hranici 33 miliony korun. Při přehlednutí nízkých hodnot dotací v počátečních letech fungování sdružení JIC, kdy byla činnost sdružení spíše korigována do jeho současné podoby, nehledě na povinnost správy jediné budovy, si nelze nepovšimnout výrazného zvýšení celkového objemu dotací poskytnutých krajem v roce 2017 oproti rokům předchozím, a to při relativně nezměněné hodnotě dotací plynoucích z rozpočtu města. Příčinou je v tomto roce založení dceřiné společnosti JIC Ventures, k jejíž činnosti Jihomoravský kraj navýšil vyrovnávací platbu o 20 milionů korun, aby byla společnosti umožněna realizace vlastních investic do inovativních společností.

Co se týče poslední skupiny příjmů tvořící rozpočet JIC, tedy tržeb z vlastní činnosti včetně příjmů plynoucích z uskutečněných projektů, lze konstatovat, že křivka vývoje těchto tržeb poměrně koresponduje s vývojem celkového rozpočtu sdružení. Na přelomu let 2016 a 2017 nicméně rostou vlastní příjmy pomalejším tempem, než celý rozpočet, což je způsobeno právě již zmíněným uvolněním většího objemů dotací ze strany kraje.

Změny ve výši celkového rozpočtu jsou v posledních letech mnohem více zřetelné než v letech předchozích. Rokem 2015 počínaje, lze pozorovat výrazné skoky ve výši celkového rozpočtu, který svého vrcholu dosahuje právě v hospodářském roce 2017 a poprvé se tak dotýká hranice 120 milionů korun. Rostoucí rozpočet sdružení JIC je známkou rozšiřování spektra aktivit, které JIC v rámci Jihomoravského kraje vykonává, včetně rozšiřování potřebné infrastruktury v letech 2003, 2008 a 2014.

Veřejné prostředky vložené do JIC se nevážou pouze k samotnému provozu sdružení, ale právě i k potřebě rozšíření infrastruktury. Vybudování komplexní infrastruktury, kterou dnes JIC disponuje, si vyžádalo nutnost vložení dalších veřejných prostředků. Od založení sdružení proto probíhala výstavba jednotlivých budov, které ačkoli jsou ve vlastnictví jiného subjektu, byly předem určeny JIC ke správě a provozu. Finanční prostředky na výstavbu infrastruktury JIC pocházejí především z evropských zdrojů s veřejným příspěvkem Jihomoravského kraje. První budova byla otevřena a předána do správy JIC v roce 2003, jednalo se o objekt Technologického inkubátoru VUT (dnes součást komplexu budov JIC INTECH), kde mělo JIC z počátku i své sídlo, nicméně objekt zůstal ve vlastnictví VUT. Celkové náklady projektu výstavby Technologického inkubátoru VUT byly z více než poloviny zafinancovány z Evropského fondu regionálního rozvoje prostřednictvím OPMP programu podpory Prosperita.

**Tabulka 5: Náklady projektu "Technologický inkubátor VUT - provoz"**

Náklady	Částka (v tis. Kč)
Celkové náklady projektu	50 036
Celkové uznatelné náklady	36 498
Výše dotace	27 373

(zpracováno dle MPO ČR, 2007)

Výše dotace z programu Prosperita je omezena limitem 75 % uznatelných nákladů, které byly stanoveny v hodnotě nižší, než celkové náklady projektu. Limit poskytnuté dotace je tedy vzhledem k uznatelným nákladům maximálně naplněn. Zbývající částka spoluúčasti a neuznatelných nákladů ve výši 22 663 000 korun byla uhrazena z prostředků VUT za finanční spoluúčasti Ministerstva průmyslu a obchodu v podobě grantu a vzniklo tak prvních 1 207 m<sup>2</sup> plochy pro provádění činnosti JIC (RIS JMK, 2014).

Zájem o služby inkubátoru a následné zaplnění kapacit si vyžádalo vznik dalšího objektu a rozšíření celkové plochy pro poskytování inkubačních a inovačních služeb. Další objekt s názvem Technologický inkubátor II (dnes součást komplexu budov JIC INTECH) byl otevřen na začátku roku 2008 opět v kampusu VUT v bezprostřední blízkosti prvního inkubátoru. Projekt nesoucí název „Vědeckotechnický park Jihomoravského kraje - výstavba“ byl opět z větší části podpořen evropskými prostředky OPMP programu podpory Prosperita.

**Tabulka 6: Náklady projektu "Vědeckotechnický park Jihomoravského kraje - výstavba"**

Náklady	Částka (v tis. Kč)
Celkové náklady projektu	90 986
Celkové uznatelné náklady	90 826
Výše dotace	63 768

(zpracováno dle Jihomoravský kraj, 2007)

Výše dotace z programu OPMP přesáhla 63 milionů korun, což činí 70 % uznatelných nákladů projektu. Zbývající částka byla doplněna z rozpočtu Jihomoravského kraje, jakožto garanta projektu. Plocha pro poskytování služeb podnikatelského inkubátoru tak bylo rozšířena přibližně o dalších 2 600 m<sup>2</sup> a zároveň doplněna prostory o výměře 300 m<sup>2</sup> pro účely provozování vědeckotechnického parku (Švejda et al., 2012).

Projekt Technologického parku II prakticky probíhal současně s projektem výstavby dalšího objektu určeného JIC ke správě a provozu. V roce 2008 došlo zároveň k otevření budovy Biotechnologického inkubátoru (dnes s názvem JIC INBIT). Většinová část nákladů byla opět uhrazena prostřednictvím dobíhajícího OPMP Prosperita z programového období 2004-2006.

**Tabulka 7: Náklady projektu "INBIT - výstavba biotechnologického inkubátoru"**

Náklady	Částka (v tis. Kč)
Celkové náklady projektu	174 300
Celkové uznatelné náklady	160 819
Výše dotace	120 600

(zpracováno dle Jihomoravský kraj, 2008)

Objem prostředků věnovaný na výstavbu budovy INBIT, která je umístěna v kampusu Masarykovy univerzity, byl navýšen z původně plánovaných 161 milionů korun na částku

přesahující 174 milionů korun. Celých 75 % uznatelných nákladů projektu bylo uhrazeno prostřednictvím dotace z ERDF, zbývající část nákladů byla uhrazena z rozpočtu Jihomoravského kraje (Jihomoravský kraj, 2008). Pro činnost JIC bylo vytvořeno téměř 3 000 m<sup>2</sup> prostor pro poskytování služeb podnikatelského inkubátoru (Švejda et al., 2012).

Výstavba nejnovějšího objektu pro účely činnosti JIC byla dokončena v roce 2014. V tomto roce byl dokončen projekt „CEITEC Science Park“ a slavnostně otevřena budova dnes známá jako JIC INMEC. Náklady projektu byly tentokrát hrazeny z OPPI 2007-2013 stejnojmenného programu podpory Prosperita.

**Tabulka 8: Náklady projektu "CEITEC Science Park"**

Náklady	Částka (v tis. Kč)
<b>Celkové náklady projektu</b>	383 000
<b>Uznatelné náklady</b>	383 000
<b>Výše dotace</b>	287 000

(zpracováno dle Jihomoravský kraj, 2014)

Kraj získal při realizaci projektu výstavby budovy INMEC maximální podporu z evropských zdrojů ve výši 75 % celkových nákladů projektu. Zbývající část nákladů byla opět uhrazena z rozpočtu Jihomoravského kraje. Celková vytvořená plocha čítá 6 199 m<sup>2</sup> prostor, z čehož bylo 3 704 m<sup>2</sup> vyčleněno vědeckotechnický park, 2 478 m<sup>2</sup> pro inkubační programy a zbývajících 17 m<sup>2</sup> pro centrum transferu technologií (Švejda et al., 2012).

V současnosti je JIC správcem těchto čtyř objektů o celkové užité ploše necelých 13 300 m<sup>2</sup>. Pouze samotné vybudování těchto objektů s sebou neslo celkové náklady ve výši přes 698 milionů korun. Z této částky bylo přes 435 milionů korun poskytnuto prostřednictvím dotací z evropských operačních programů Průmysl a podnikání v průběhu let 2004-2006 a Podnikání a inovace v letech 2007-2013.

## **4. ANALÝZA VLIVU JIHOMORAVSKÉHO INOVAČNÍHO CENTRA NA REGION**

Jako území regionu, pro který bude prováděna celková analýza, bylo vybráno území Jihomoravského kraje, a to na základě nejlepší dostupnosti statistických dat potřebných pro příslušné analýzy; dále podle rozsahu činnosti JIC, která sahá až za hranice území ORP Brno; konečně kvůli zaměření některých poskytovaných služeb JIC výhradně na podnikatele z Jihomoravského kraje.

Jihomoravský kraj se rozkládá na území o velikosti 7 188 m<sup>2</sup> a pokrývá tedy 9,1 % území ČR; k 30. 6. 2018 na tomto území žilo 1 184 381 obyvatel, což činí 11 % celkového počtu obyvatel v ČR. Nejen na základě těchto dat, ale také z hlediska ekonomické výkonnosti zaujímá Jihomoravský region významné postavení mezi regiony ČR. Na základě ukazatele HDP na obyvatele Jihomoravský kraj dosahuje k roku 2016 hodnoty 436 430 korun. V porovnání s průměrnou hodnotou HDP, která činí 451 785 korun na obyvatele, je tento ukazatel v Jihomoravském kraji mírně podprůměrný, to však lze přičítat obrovské hodnotě tohoto ukazatele v rámci Hlavního města Prahy, která zvyšuje celorepublikový průměr (ČSÚ, 2018).

Jedním z cílů diplomové práce je zhodnocení hospodárnosti vybrané organizace, kterou je Jihomoravské inovační centrum. Vzhledem k tomu, že JIC je organizace financovaná z veřejných prostředků, vztahuje se na ni zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, který hovoří o dosažení optimálního vztahu mezi hospodárností, účelností a efektivností při provádění finančních a majetkových operací. Běžně se takový vztah nazývá jako princip 3E.

Hospodárností je myšleno takové použití veřejných prostředků, kterým bude za vynaložení co nejnižšího objemu veřejných prostředků zajištěno dosažení stanovených úkolů v odpovídající kvalitě. Efektivnost vyjadřuje dosažení úkolů v co nejvyšší kvalitě a rozsahu v porovnání s objemem vynaložených veřejných prostředků. A konečně účelností je myšleno použití veřejných prostředků pro zajištění optimální míry dosažení stanovených cílů.

Z hlediska hospodárnosti v JIC by měl být kladen nejvyšší důraz především na podporu startupů a zajištění vzniku a následného rozvoje firem, které by bez působení JIC nevznikly. Působení JIC je v jistém smyslu také výsledkem působení inovačních politik na podporu výzkumu a vývoje ve firmách.

Hospodárnost bude nejprve zkoumána z hlediska vynaložených veřejných prostředků na výstavbu infrastruktury pro provádění činnosti JIC, a to v souvislosti s aktuálně zasídlenými firmami v těchto budovách. Následně bude proveden rozklad struktury provozních nákladů a výnosů JIC, analýza realizovaného a ukončeného projektu inovačních voucherů a konečně analýza podpořených firem z hlediska tvorby účetní přidané hodnoty.

#### 4.1. Veřejné prostředky vynaložené na výstavbu infrastruktury JIC

Na základě informací o jednotlivých projektech výstavby potřebné infrastruktury pro JIC byla vypracována následující souhrnná tabulka popisující výměru a náklady na výstavbu jednotlivých budov JIC. Data z projektů výstavby Technologického inkubátoru VUT a Technologického inkubátoru II byla agregována do společné kategorie komplexu budov JIC INTECH tak, jak je prezentuje i samotné sdružení JIC.

**Tabulka 9: Náklady projektů výstavby budov JIC**

	JIC INTECH	JIC INBIT	JIC INMEC
<b>Plocha (v m<sup>2</sup>)</b>	4 116	2 957	6 199
<b>Celkové náklady (v tis. Kč)</b>	141 022	174 300	383 000
<b>Dotace EU (v tis. Kč)</b>	91 141	120 600	287 000
<b>Spoluúčast veřejných rozpočtů ČR (v tis. Kč)</b>	49 881	53 700	96 000
<b>Náklady EU na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	22,1	40,8	46,3
<b>Náklady ČR na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	12,1	18,2	15,5
<b>Celkové náklady na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	34,3	58,9	61,78

(vlastní zpracování)

Náklady na výstavbu jednotlivých budov se zvyšovaly s každým dalším realizovaným projektem. Z celkového pohledu bylo tedy nejnákladnější vybudování INMEC v roce 2014, což je dáno největší doposud vytvořenou plochou v rámci jednoho projektu, stejně tak je vybudování nejnákladnější v přepočtu na metr čtverečný. Z hlediska zatížení tuzemských veřejných rozpočtů vzhledem k vybudované ploše je však nejnákladnější budova INBIT. Ze všech hledisek potom byly nejméně nákladné projekty výstavby komplexu budov INTECH. Značný rozdíl při sledování nákladů přepočtených na metr čtverečný je zřetelný především u projektu INTECH. Vliv na tuto skutečnost má zřejmě především dispoziční řešení jednotlivých budov. Zatímco v budovách INTECH se nacházejí pouze kancelářské, zasedací a konferenční prostory, budovy INBIT a INMEC navíc disponují specializovanými prostory pro technologicky i biotechnologicky zaměřené firmy, tedy laboratořemi a čistými

místnostmi. Výstavba takových specializovaných místností je nákladnější, než výstavba běžných kancelářských prostor.

Samotný výpočet nákladů na metr čtverečný však stále dostatečně nevypovídá o hospodárnosti vynaložených prostředků. Proto je vhodné srovnání těchto nákladů s podobnými projekty výstavby, aby bylo možné alespoň částečně zhodnotit, zda je nákladnost projektů výstavby budov JIC přiměřená jejím výsledkům. Z hlediska časového i věcného se jako vhodný kandidát pro toto srovnání jeví Vědeckotechnický park Plzeň, jehož výstavba infrastruktury byla v rámci operačních programů EU realizována ve třech etapách a financována také z programů podpory Prosperita v programových obdobích 2004-2006 a 2007-2013.

**Tabulka 10: Náklady projektů výstavby budov VTP Plzeň**

	I. Etapa	II. Etapa	III. Etapa
<b>Plocha (v m<sup>2</sup>)</b>	4 980	6 458	1 650
<b>Celkové náklady (v tis. Kč)</b>	248 200	225 800	82 800
<b>Dotace EU (v tis. Kč)</b>	149 986	166 348	50 954
<b>Spoluúčást veřejných rozpočtů ČR (v tis. Kč)</b>	98 214	59 452	31 846
<b>Náklady EU na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	30,12	25,76	30,88
<b>Náklady ČR na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	19,72	9,21	19,30
<b>Celkové náklady na 1 m<sup>2</sup> (v tis. Kč)</b>	49,84	34,96	50,18

(vlastní zpracování)

V případě Vědeckotechnického parku Plzeň nedosáhla ani jedna z etap budování infrastruktury takových nákladů na metr čtverečný jako u budov INBIT a INMEC. Naopak náklady na metr čtverečný při II. etapě výstavby, při které bylo vybudováno 7 nových objektů, lze ztotožnit s náklady výstavby budov JIC INTECH.

Z hlediska dispozičního řešení jednotlivých budov VTP Plzeň se ve všech třech etapách má jednat o kancelářské, poloprovozní i laboratorní prostory. Z toho hlediska se poté jeví nejasně výrazný rozdíl v nákladech na metr čtverečný, který je v případě JIC vysvětlen právě dispozičním řešením jednotlivých budov. Na výrazný nárůst nákladů mají pravděpodobně vliv jiné faktory, či konkrétní poměry specializovaných prostor na celkových vybudovaných prostorech, nicméně projektová dokumentace a zainteresované osoby projektů tyto faktory neuvádějí.

I přes nevysvětlené rozdíly v nákladech přepočtených na vystavěnou plochu se z celkového hlediska výstavba infrastruktury VTP Plzeň jeví hospodárněji, než výstavba budov pro JIC. Je však nutné připomenout, že prostory JIC (především budova INBIT) jsou přizpůsobeny biotechnologickým oborům, což s sebou nese výrazné náklady. VTP Plzeň zmiňuje v rámci svých prostor pouze obecné laboratorní prostory, což může být jedním z faktorů toho, že byla tato výstavba méně nákladná.

Vhodnější způsoby posouzení vynaložených nákladů jsou založeny na obsazenosti jednotlivých budov JIC, tedy počtu zasídlených firem a délce jejich zasídlení v prostorách JIC. Na základě databáze registru živnostenského podnikání byly k 30. 11. 2018 vyhledány podnikatelské subjekty, jejichž sídlo či provozovna se nachází na adresách shodných s adresami jednotlivých budov JIC. Na základě toho byl k tomuto datu vypracován aktuální přehled počtu subjektů zasídlených v jednotlivých budovách spravovaných JIC. Celkový počet zasídlených firem ve všech objektech je 93, vyjímaje sídlo a provozovny samotného JIC a sídlo dceřiné společnosti JIC Ventures, s.r.o.

**Tabulka 11: Počet zasídlených subjektů v budovách JIC**

	Počet sídel	Počet provozoven	Zasídlené subjekty celkem
<b>JIC INTECH</b>	22	8	30
<b>JIC INBIT</b>	6	8	14
<b>JIC INMEC</b>	45	4	49

(vlastní zpracování)

V rámci komplexu budov INTECH se zasídlilo celkem 22 podnikatelských subjektů, z toho se 6 z nich nachází v budově Technologického inkubátoru VUT a zbývajících 16 v budově Technologického inkubátoru II. Společně se zasídlenými podniky v budovách působí také 8 provozoven, a to převážně subjektů se sídlem mimo Jihomoravský kraj. Budova INBIT disponuje 6 zasídlenými společnostmi a 8 provozovnami firem se sídlem na jiné adrese. Z těchto provozoven má 5 z nich sídlo v Praze. Budova INMEC funguje jako hlavní sídlo sdružení JIC a jeho dceřiné společnosti JIC Ventures. Nachází se v ní 45 zasídlených firem a 4 provozovny jiných podnikatelských subjektů.

Pro hodnocení hospodárnosti nákladů výstavby lze využít přepočet nákladů výstavby na jednu firmu zasídlenu v budově JIC k 30. listopadu 2018. Tento ukazatel omezen znalostí dat pouze v souvislosti s aktuální obsazeností jednotlivých budov.

**Tabulka 12: Náklady výstavby v přepočtu na zasídlenou firmu**

	JIC INTECH	JIC INBIT	JIC INMEC
<b>Počet zasídlených firem</b>	30	14	49
<b>Celkové náklady na jednu firmu (v tis. Kč)</b>	4 701	12 450	7 816
<b>Náklady veřejných rozpočtů ČR na jednu firmu (v tis. Kč)</b>	1 663	3 836	1 959

(vlastní zpracování)

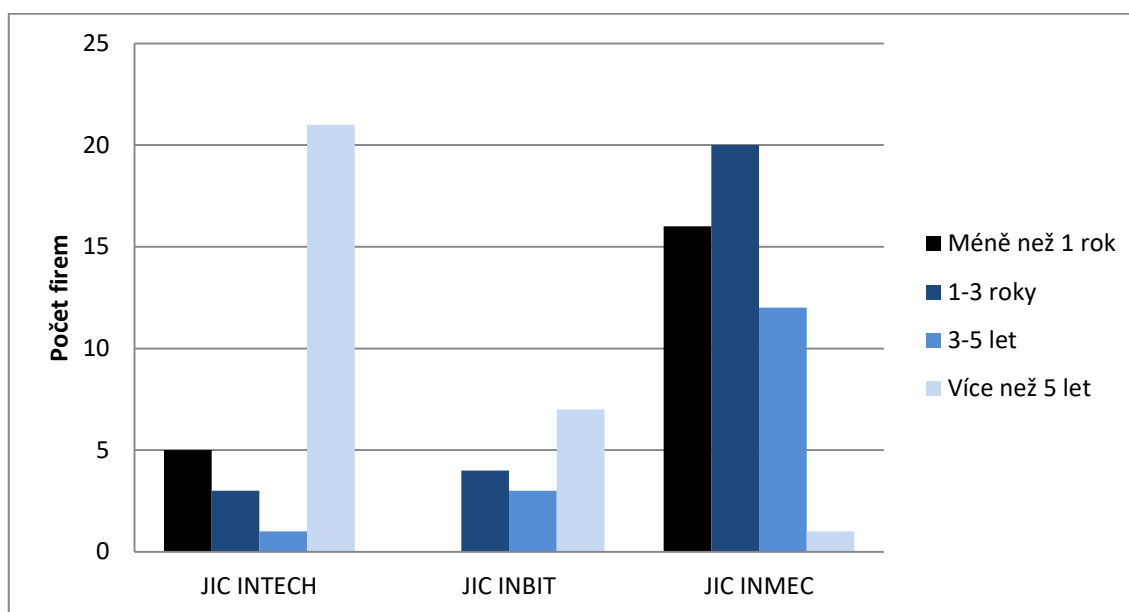
Vysoké náklady na jednu zasídlenou firmu lze pozorovat u budovy INBIT, což je způsobeno nízkým počtem zasídlených firem ve srovnání s ostatními budovami JIC. Nižší počet zasídlených firem lze vzhledem k nejmenší velikosti plochy budovy očekávat, nicméně vzhledem k nákladům vynaloženým na výstavbu této budovy je taková částka stále poměrně vysoká.

Bez znalosti celkové obsazenosti budovy však nelze hodnotit, zda je to způsobeno nedostatečnou zaplněností budovy, nebo na to mají vliv jiné faktory. Z tohoto hlediska lze předpokládat alespoň minimální nutnou obsazenost budov, a to na základě obsahu smluv o závazku veřejné služby mezi JIC a Jihomoravským krajem. Smlouva uzavřená na hospodářský rok 2018 zavazuje Jihomoravský kraj k poskytnutí dotací na provoz JIC za předpokladu plnění stanoveného rozsahu prováděných činností, mezi které patří požadavky na minimální obsazenost jednotlivých budov ve správě JIC, a to následujícím způsobem:

- obsazenost budovy INTECH je zajištěna minimálně z 80 %,
- obsazenost budovy INBIT je zajištěna minimálně ze 70 %,
- obsazenost budovy INMEC je zajištěna minimálně ze 75 %.

Za předpokladu, že JIC plní tyto podmínky, by faktor nedostatečné zaplněnosti budovy INBIT neměl být nadále relevantní, nicméně je zde samozřejmě možnost, že daná podmínka v tomto hospodářském roce plněna není. U budovy INBIT, která se soustředí výhradně na firmy působící v oblasti biotechnologií, je požadována nejnižší obsazenost, neboť je tento inkubátor limitován vznikem nových firem podnikajících v tomto oboru. Provozování inkubátoru tak bude zpravidla vždy ztrátové, ale poskytuje unikátní možnost biotechnologicky zaměřeným startupům rozvíjet své podnikatelské aktivity a zvýšit tak jejich podíl na HDP i na hrubé přidané hodnotě regionu.

Budovy lze porovnat také z hlediska doby zasídlení jednotlivých firem, a to na základě data zápisu a změny adresy sídla či provozovny do příslušných rejstříků. Přehled kategorií firem dle doby jejich zasídlení v jednotlivých budovách je uveden v následujícím grafu.



**Obrázek 10: Doba zasídlení firem v budovách JIC**

(vlastní zpracování)

Na základě uvedeného grafu je možné povšimnout si, že většina (více než 70 %) firem, které jsou zasídleny v budovách JIC více než 5 let, se koncentruje v komplexu budov INTECH. Částečně to lze vysvětlit skutečností, že budovy INTECH fungují nejdelší dobu, je zde tedy možné zasídlení již od roku 2003. Na druhou stranu vystává otázka, zda je taková doba zasídlení firmy ještě žádoucí a vznikají při ní potřebné efekty, které odlišují činnost JIC od běžného pronájmu firemních prostor, který si daná firma může zajistit kdekoli jinde. Firmy zasídlené v budovách JIC po tak dlouhou dobu nejsou zařazeny do inkubačního programu, ale stále by měly podporovat vytváření inovačního prostředí v rámci každé budovy, jinak je jejich přítomnost v dané budově zbytečná.

Důraz by měl být kladen především na startupy, kterým je podpora poskytována během přibližně 3 let od jejich založení. Celkový počet firem zasídlených v budovách JIC po dobu kratší než 3 roky činí 48 podnikatelských subjektů, z nichž více než 70 % bylo skutečně založeno před méně než 3 lety. Z těchto firem založených před méně než třemi lety, které tedy lze považovat za startupy, je 85 % z nich zasídleno v budovách JIC již od jejich založení nebo jen s několikadenním rozdílem. Většina z nich byla tedy podpořena od samotného počátku

inkubačními programy JIC (ENTER, MASTER) a JIC tak pravděpodobně má podíl na rozhodnutí o samotném založení příslušných podniků.

Největší část startupových firem se koncentruje v nejnovější budově JIC INMEC, která je zároveň hlavním sídlem sdružení JIC a pracovištěm většiny zaměstnanců. Inkubační programy jsou tedy soustředěny především v této budově a z celkového počtu 49 zde zasídlených firem bylo 32 firem založeno před dobou kratší než 3 roky, z toho 14 firem je mladší než jeden rok.

## **4.2. Hospodaření JIC**

Potřebná data o hospodaření sdružení JIC jakožto účetní jednotky jsou dostupná od roku 2013 ve formě účetních závěrek. Zkrácená podoba rozvahy a výkazu zisku a ztráty je dostupná v rámci výročních zpráv JIC již od roku 2010, nicméně pro potřeby některých výpočtů je třeba využívat i informací z příloh k účetní závěrce. Pro sledování vývoje hospodaření proto bude použit vždy stejný časový interval let 2013-2017. Hospodaření JIC bude sledováno výhradě z hlediska provozních nákladů, neboť náklady finančního charakteru netvoří v žádném ze sledovaných let podstatnou částku a navíc nesouvisejí s hlavní činností JIC.

Vzhledem k povaze zájmového sdružení právnických osob jakožto neziskové korporace, je nutné i u JIC pohlížet na ukazatele finanční analýzy z jiného hlediska, než v jakém je pohlíženo na tyto ukazatele v rámci ziskových organizací. Sdružení JIC nebylo založeno za účelem dosahování zisku, nýbrž k provádění služeb v obecném hospodářském zájmu. V záležitostech hodnocení hospodárnosti je tak nezbytné uvažovat tyto skutečnosti.

V případě sdružení JIC, jakožto subjektu, jehož každoroční výnosy jsou z velké části tvořeny dotacemi od jeho zřizovatelů, lze předpokládat mimo jiné sníženou míru finanční soběstačnosti neboli autarkie. Zatímco v organizacích založených za účelem zisku by soběstačnost na úrovni nižší než 100 % avizovala ztrátové hospodaření podniku, v organizacích neziskového charakteru lze se sníženou mírou autarkie počítat, nicméně stále zůstává žádoucí zvyšovat tuto míru na co nevyšší úroveň blížící se k optimální míře 100 %. Stanovení soběstačnosti konkrétní organizace nabízí ukazatel autarkie, jehož hodnota vyjadřuje, do jaké míry je sdružení schopno soběstačně hospodařit bez možnosti získat dotace od veřejných subjektů.

Mezi běžně využívané ukazatele autarkie patří autarkie na bázi výnosů a nákladů, či na bázi příjmů a výdajů, jejichž žádoucí hodnota by měla dosahovat alespoň 100 %, neboť jsou zde ve výnosech započítávány i případné provozní dotace od jiných subjektů. Pro očištění výnosů od provozních dotací se používá ukazatel, kterým je míra příjmů z neinvestiční (provozní) dotace na celkových provozních příjmech. Žádoucí hodnota tohoto ukazatele je naopak hodnota blížíící se 0 %, což u neziskových organizací není běžné.

V případě sdružení JIC nelze stanovit ukazatel autarkie na bázi příjmů a výdajů, neboť potřebná vstupní data v podobě výkazu o peněžních tocích nejsou dostupná. Ukazatel autarkie na základě výnosů a nákladů je nicméně velmi podobný, ačkoli je zatížen účetními zásadami, kterých je druhý ukazatel založený na skutečných peněžních tocích zbaven. Modifikace musí proběhnout i při výpočtu míry příjmů z provozní dotace na celkových provozních příjmech, kde budou příjmy opět nahrazeny daty z výkazu zisku a ztráty a je tak třeba opět vnímat některá omezení spojená s uplatňovanými účetními zásadami. Vybrané ukazatele autarkie lze vypočítat prostřednictvím následujících vztahů, které byly oproti zdroji modifikovány pro účely provozních výnosů a nákladů, nikoli výnosů a nákladů z hlavní činnosti, neboť sdružení JIC hlavní a doplňkovou činnost nerozlišuje (Kraftová, 2002):

$$A_{HV} = \frac{\text{Provozní výnosy}}{\text{Provozní náklady}} \times 100,$$

kde  $A_{HV}$  je autarkie na bázi výnosů a nákladů.

$$A_{PD} = \frac{\text{Provozní dotace}}{\text{Provozní výnosy}} \times 100,$$

kde  $A_{PD}$  je míra výnosů z provozní dotace na celkových provozních výnosech.

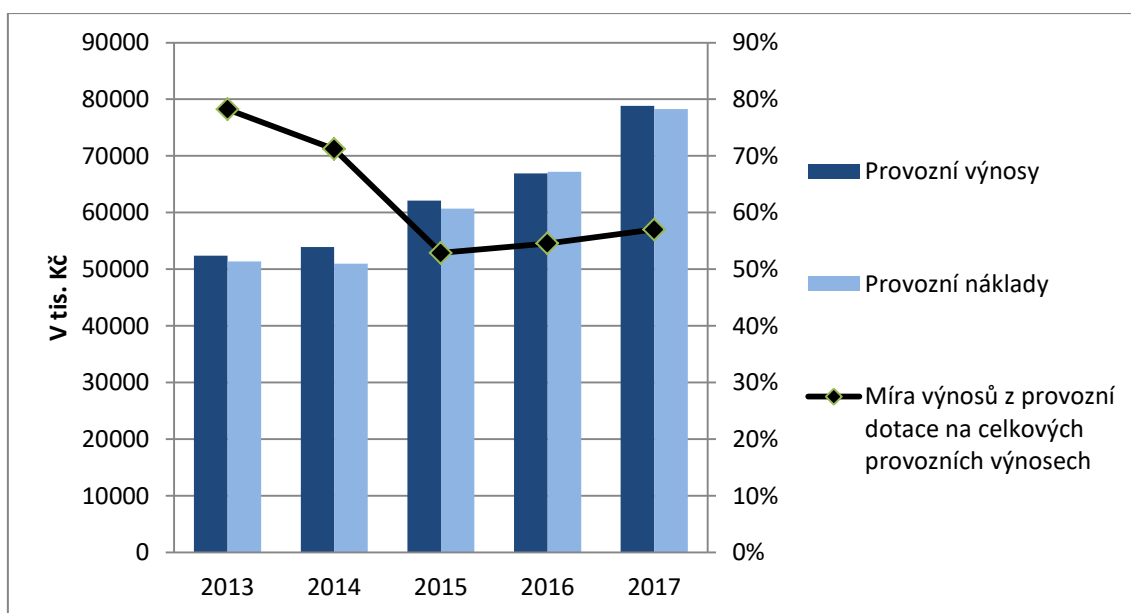
**Tabulka 13: Ukazatele autarkie JIC**

Položky (v tis. Kč)	Hospodářský rok				
	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Provozní náklady</b>	51 377	50 969	60 719	67 178	78 253
<b>Provozní výnosy</b>	52 413	53 927	62 128	66 922	78 864
<b>z toho: provozní dotace</b>	41 009	38 399	32 860	36 513	44 963
<b>Ukazatel autarkie (v %)</b>					
$A_{HV}$	102,02	105,80	102,32	99,62	100,78
$A_{PD}$	78,24	71,21	52,89	54,56	57,01

(vlastní zpracování)

Provozní výnosy i provozní náklady vykazují ve sledovaném období rostoucí trend. Autarkie na základě provozních výnosů a nákladů se ve všech letech pohybuje okolo 100 %, až na rok 2016 tuto hranici překračuje, což je ale zabezpečeno prostřednictvím dotací započítaných mezi provozní výnosy. Žádných vysokých zisků či ztrát není dosahováno, což je vzhledem k neziskovosti a vyrovnávání hospodářského výsledku dotacemi pochopitelné. Změny v hodnotách hospodářských výsledků nejsou během let výrazné, důležité jsou spíše změny ve struktuře výnosů a nákladů, které budou přiblíženy v následující kapitole.

Důležitějším ukazatelem z hlediska soběstačnosti JIC jakožto neziskové organizace podporované z veřejných rozpočtů je míra výnosů z provozní dotace na celkových provozních výnosech. Pozitivním jevem je snížení podílu dotace na provozních výnosech o 21 % mezi rokem 2013 a rokem 2017. Stejně jako objem dotace, i podíl této dotace na provozních výnosech dosáhl svého minima v roce 2015, od tohoto roku došlo k 4% nárůstu  $A_{PD}$ , nicméně tento nárůst je 6 krát nižší než pokles tohoto ukazatele mezi roky 2013 a 2015. Pro názornost průběhu ukazatele  $A_{PD}$  je využit následující graf.



**Obrázek 11: Vývoj provozních výnosů, provozních nákladů a autarkie JIC**

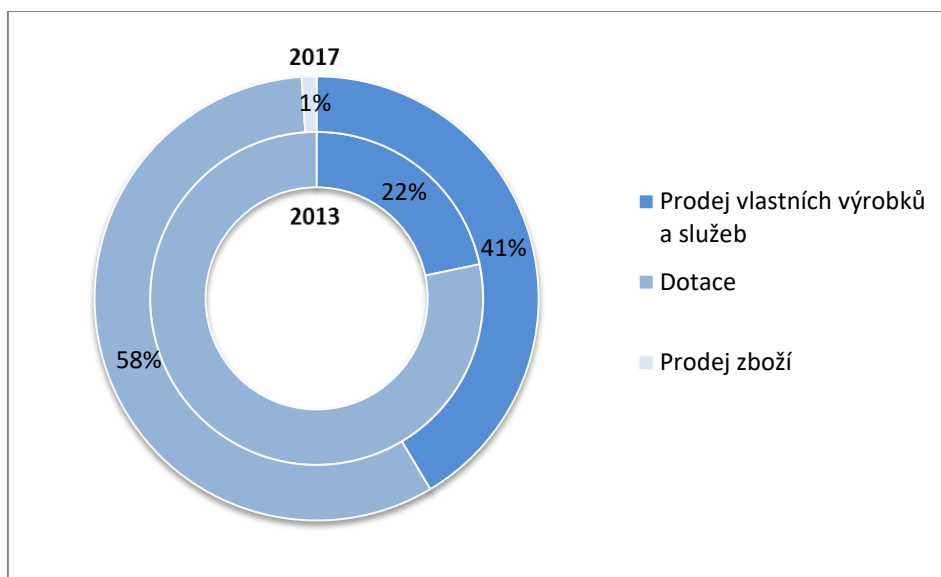
(vlastní zpracování)

Soběstačnost JIC se v posledních letech zvýšila, neboť JIC generuje stále větší tržby z prodeje vlastních služeb. Nelze však očekávat, že by JIC v jakkoli vzdálené budoucnosti dosáhla plné soběstačnosti bez potřeby dotací od zřizovatelů. Provozování vědeckotechnického parku, podnikatelského inkubátoru a centra pro transfer technologií

s sebou nese vysoké náklady, které nemohou být zcela kompenzovány tržbami z vlastní činnosti, pokud má být i dále naplňován závazek služby v obecném hospodářském zájmu, který spočívá v poskytování bezplatných či cenově zvýhodněných služeb. V zásadě bude tedy taková činnost vždy ztrátová a bude ve financování vyžadovat podporu jiných subjektů.

#### 4.2.1. Analýza provozních výnosů

Během sledovaných let zaznamenala struktura provozních výnosů některé zásadní změny, které je vhodné znázornit. Struktura provozních výnosů je znázorněna prostřednictvím víceúrovňových prstencových grafů, kde vnitřní prstenec vždy znázorňuje strukturu v roce 2013 a vnější prstenec strukturu v roce 2017. Pro následné analýzy byly ve strukturách vyloučeny nevýznamné položky s podílem na celkových provozních výnosech či nákladech nižším než 1 %.



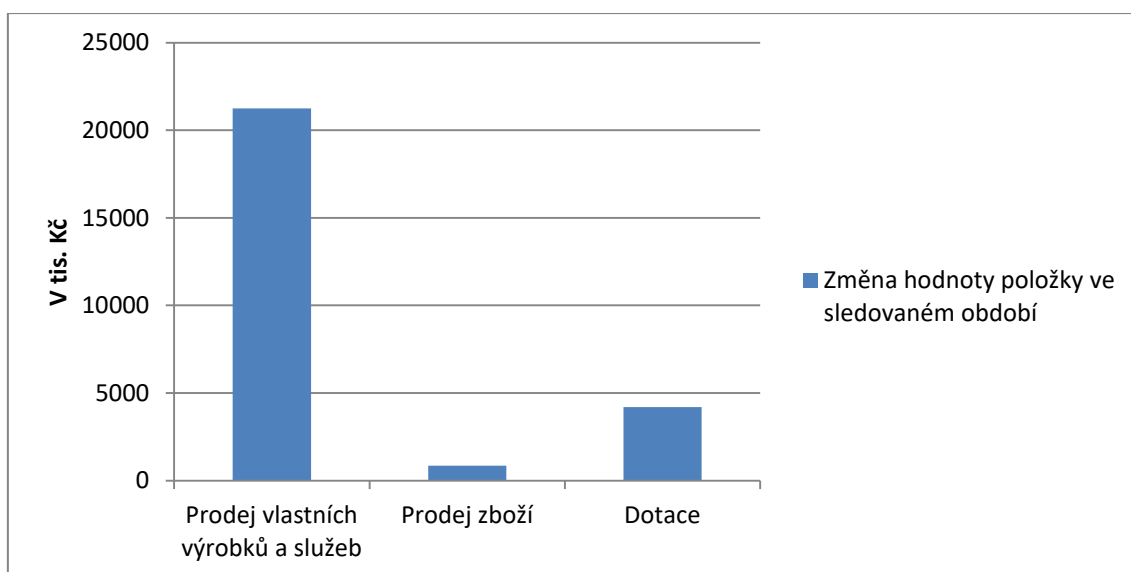
**Obrázek 12: Struktura provozních výnosů v roce 2013 a 2017**

(vlastní zpracování)

Struktura výnosů je v podstatě tvořena pouze dvěma položkami, a to vlastními tržbami JIC a jinými provozními výnosy, které jsou každoročně z naprosté většiny tvořeny dotacemi od zřizovatelů, proto byly pro potřeby grafu nazvány jako dotace, ačkoli takovou položku ve výkazech zisků a ztrát JIC nevykazuje. Mezi sledovanými obdobími si lze povšimnout především výrazné změny poměru vlastních tržeb a dotací, která proběhla ve prospěch vlastních tržeb a na úkor dotací zřizovatelů. Nárůst tržeb z prodeje vlastních výrobků, služeb a zboží ve struktuře výnosů o 20 % by mohl naznačovat, že se snížilo zatížení veřejných

rozpočtů, ze kterých jsou každoročně poskytovány dotace na provoz JIC, nicméně k tomu nedošlo. Objem dotací se během posledních čtyř let zvýšil o téměř 4 miliony korun. I přestože došlo k nárůstu poskytovaných dotací, změna ve struktuře dokazuje rostoucí soběstačnost JIC ve sledovaných letech a pokud by k této změně nedošlo, nároky na veřejné rozpočty města a kraje by byly zřetelně vyšší.

Nejvýraznější položkou v rámci tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb jsou právě tržby ze služeb, které tvoří podstatu hlavní činnosti JIC - poskytování služeb podporovaným podnikatelským subjektům (konzultace, podnájemné, služby spojené s nájmem a nově od roku 2017 členské poplatky ve FabLab). Tržby z prodeje výrobků tvoří pouze zanedbatelnou částku, která je tvořena převážně tržbami z provozu mincovního kávovaru, žádné vlastní výrobky související s hlavní činností tedy JIC nevytváří. Novou položkou v roce 2017, která se na provozních výnosech podílí alespoň 1 %, jsou tržby z prodeje zboží, které zahrnují výnosy za nábytek a přestavbu místností na přání klientů, zároveň jsou zde zcela nově od tohoto roku zastoupeny výnosy z prodeje zboží ze skladu dílny FabLab otevřené v dubnu.



**Obrázek 13: Změny absolutních hodnot provozních výnosů mezi lety 2013 a 2017**

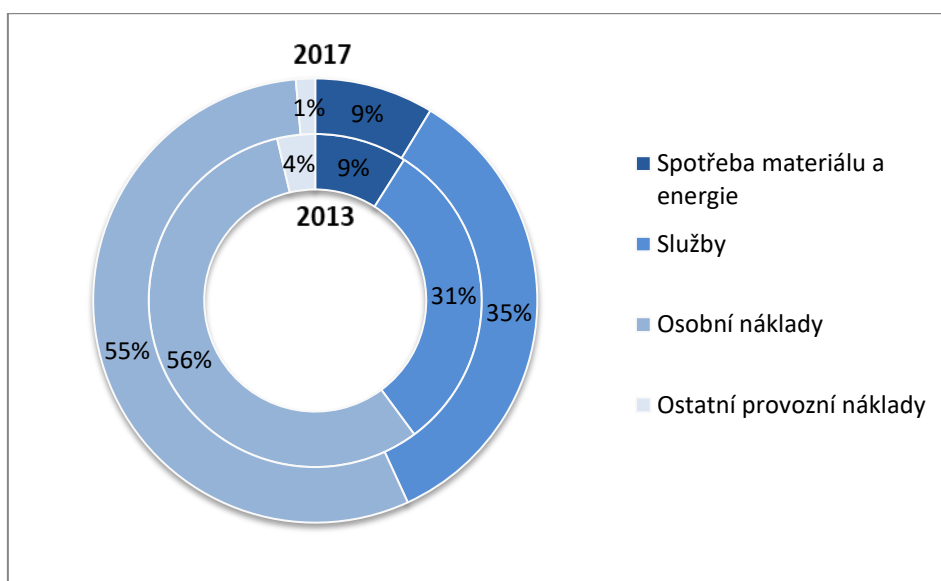
(vlastní zpracování)

Z hlediska výnosů došlo mezi sledovanými lety k největšímu nárůstu u položky prodeje vlastních výrobků a služeb. Ačkoliv došlo také ke zvýšení výnosů z přijatých dotací od zřizovatelů, tržby z prodeje rostly rychlejším tempem. Procentní změna dotací zaznamenala ve sledovaném období 10% zvýšení, zatímco tržby z prodeje rostly v průměru o 33 %

s každým hospodářským rokem. Tržby z prodeje zboží byly poprvé zaznamenány právě v roce 2017 v souvislosti s otevřením dílny FabLab.

#### 4.2.2. Analýza provozních nákladů

Stejně jako struktura provozních výnosů zaznamenala v průběhu let změny, stalo se tak i v případě provozních nákladů. Změny ve struktuře provozních nákladů nejsou tak zřetelné jako u výnosů, a to pravděpodobně i kvůli většímu počtu položek, pro které jsou náklady rozpočítávány. Grafické znázornění změn je uvedeno v následujícím grafu.



**Obrázek 14: Struktura provozních nákladů v roce 2013 a 2017**

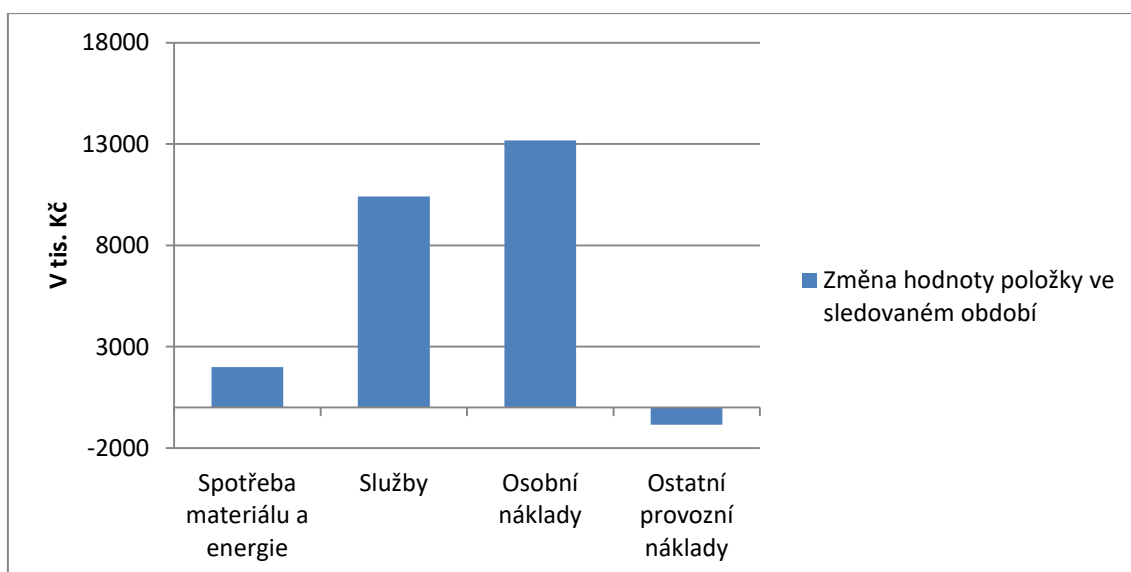
(vlastní zpracování)

Největší změna proběhla u položky nákladů za služby, kde byl v průběhu sledovaných let ve struktuře zaznamenán 4% nárůst. Při bližším pohledu na náklady za služby nejsou největší položkou služby pro firmy, ale jsou to služby pro JIC (např. odborné poradenství, školení, grafické služby, úpravy webu, právní služby, odvoz odpadu), z hlediska nákladů na odborné poradenství pro JIC lze uvažovat nad tím, zda JIC nezahrnuje pod tuto položku náklady služby externích odborníků, kteří nejsou v zaměstnaneckém poměru k JIC, nicméně jejich konečná podpora v podobě konzultací míří právě podporovaným firmám. Stále v rámci nákladů na služby obecně jsou druhou nejvýznamnější položkou náklady na služby spojené s nájmem budov a navazující služby (např. úklid, ostraha budov). Samotné náklady na služby přímo pro firmy ve formě konzultací, poradenství a workshopů tvoří pouze 4 % v roce 2013 a 14 % objemu celkových nákladů na služby v roce 2017.

Změna ve struktuře byla mezi sledovanými obdobími zaznamenána také v rámci položky ostatních provozních nákladů, jejíž podíl na celkových nákladech se v roce 2017 snížil o 3 %. Ostatní provozní náklady zahrnují položky jako je například pojištění budov, majetku a odpovědnosti osob, členské příspěvky a konferenční poplatky. Sledovaná změna ve struktuře je - spíše než vlivem snížení ostatních provozních nákladů - zapříčiněna skutečností, že hodnota ostatních položek se za sledované období výrazně zvýšila a podíl ostatních provozních nákladů se tak stal zanedbatelnějším.

Jednoprocentní změna proběhla i u nejdůležitější položky provozních nákladů - osobních nákladů zahrnujících mzdové náklady, náklady na sociální a zdravotní pojištění a ostatní sociální náklady související se zaměstnanci. Navýšení v absolutních hodnotách je však u této položky nejdůležitější ze všech, což je znázorněno v následujícím grafu.

Nezměněný podíl ve struktuře má položka spotřeby materiálu a energií. Významnější položkou je v tomto ohledu spotřeba energií. Spotřeba materiálu je realizována především pro účely propagace, marketingu a reprezentace JIC.



**Obrázek 15: Změny absolutních hodnot provozních nákladů mezi lety 2013 a 2017**

(vlastní zpracování)

Největší nárůst byl zaznamenán u osobních nákladů, tedy nákladů, které účetní jednotka vydává ve formě mzdových nákladů, nákladů na sociální a zdravotní pojištění a jiných sociálních nákladů ve formě stravenek a lékařské péče. Strmý růst osobních nákladů lze ztotožnit nejen s růstem průměrných mezd, ale především s růstem počtu zaměstnanců na

plný pracovní úvazek. K 28. 2. 2014 mělo JIC 42 zaměstnanců, průměrný přepočtený počet zaměstnanců v hospodářském roce 2013 činil 40,25. K datu 28. 2. 2018 bylo v JIC zaměstnáno již 70 lidí, přepočtený počet činil 55,79.

Ke zjištění, zda se osobní náklady zvýšily rovnoměrně s nárůstem počtu zaměstnanců, slouží přepočet nákladů na jednoho zaměstnance, k čemuž lze využít následující vzorec:

$$\text{Náklady na zaměstnance} = \frac{\text{Osobní náklady}}{\text{Přepočtený počet zaměstnanců}}$$

Osobní náklady jsou kompenzovány produktivitou práce, která by v optimálním případě měla růst rychlejším tempem, než ukazatel nákladů na jednoho zaměstnance. Pojem produktivita může být používán jako synonymum k pojmu efektivnost, neboť se zde také poměřují výstupy vzhledem k vynaloženým vstupům. Výstupem jsou u produktivity práce tržby z prodeje vlastních výrobků, služeb a případně zboží a vstupem je míněna pracovní síla. Produktivita práce vyjadřuje objem tržeb připadajících na jednoho zaměstnance. Produktivitu práce lze vyjádřit pomocí modifikace vztahu Kraftové (2002) z výstupu v podobě přidané hodnoty na výstup v podobě tržeb:

$$\text{Produktivita práce z tržeb} = \frac{\text{Tržby z prodeje}}{\text{Přepočtený počet zaměstnanců}}$$

Porovnání roku 2013 a 2017 z hlediska nákladů na zaměstnance a produktivity práce je uvedeno v následující tabulce.

**Tabulka 14: Ukazatele produktivity práce v rámci JIC**

	2013	2017
<b>Osobní náklady (v tis. Kč)</b>	29 618	42 789
<b>Tržby z prodeje (v tis. Kč)</b>	11 374	33 463
<b>Přepočtený počet zaměstnanců</b>	40,25	55,79
<b>Náklady na zaměstnance (v tis. Kč)</b>	735,86	766,97
<b>Produktivita práce z tržeb (v tis. Kč)</b>	282,58	599,80

(vlastní zpracování)

Mezi lety 2013 a 2017 vzrostly roční náklady na jednoho zaměstnance o 31 tisíc korun, index změny je tedy 4 %. Na druhé straně, produktivita práce se během posledních čtyř let zvýšila mnohonásobně více, a to o 317 tisíc korun na jednoho zaměstnance, což činí změnu ve výši 112 %. Ačkoliv tržby vytvořené jedním zaměstnancem stále nepokryjí náklady vynaložené na tohoto zaměstnance, produktivita práce v čase roste mnohonásobně rychleji

než tyto náklady, proto lze v příštích letech očekávat, že sdružení JIC bude schopno ze svých tržeb z prodeje výrobků, služeb a zboží kompletně pokrýt alespoň osobní náklady, které jsou nejvýraznější nákladovou položkou.

### 4.3. Analýza inovačních voucherů

Projekt inovačních voucherů lze jako jeden z mála projektů hodnotit samostatně z hlediska jeho hospodárnosti, neboť existují veřejně dostupná data o nákladech vynaložených na fungování tohoto projektu v rámci JIC. Příprava projektu probíhala od září 2008 do května následujícího roku. Předběžný odhad kalkulace nákladů na přípravu projektu byl stanoven ex ante ve výši 300 tisíc korun z rozpočtu sdružení JIC. Následná realizace projektu proběhla v letech 2009 až 2015 a v těchto jednotlivých letech byla financována z rozpočtu finančního garanta projektu - Statutárního města Brno, a to prostřednictvím každoročních dotací poskytovaných sdružení JIC. Detailní údaje o projektu včetně dotací poskytnutých městem jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tabulka 15: Informace o projektu inovačních voucherů JIC**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<b>Alokovaná částka (v tis. Kč)</b>	5700	7200	7200	4000	4000	4000	4000
<b>Max. hodnota voucheru (v tis. Kč)</b>	150	150	150	100	100	100	100
<b>Počet žadatelů</b>	199	136	210	180	187	223	168
<b>Počet poskytovatelů znalostí</b>	4	8	11	12	12	13	neurčen*
<b>Počet rozdělených voucherů</b>	38	55	52	43	42	45	45

\* V posledním roce fungování projektu byl žadatelům umožněn výběr z tuzemských i zahraničních výzkumných organizací, které splňovaly podmínky stanovené v dokumentaci příslušné výzvy.

(zpracováno dle Statutární město Brno, 2016)

Rozdělovaná částka nutně neodpovídá násobku počtu rozdělených voucherů s hodnotou voucheru, ačkoli tomu tak je v prvním roce zavedení tohoto projektu. Výsledek násobení je od roku 2010 až do roku 2015 vyšší, než celková rozdělovaná částka poskytnuta městem. To svědčí o tom, že kromě první výzvy inovačních voucherů v Jihomoravském kraji byly některé

vouchery přiděleny v hodnotě nižší, než maximální možné hodnotě. To může být způsobeno nedodržením minimální ceny zakázky ze strany firmy, která voucher obdržela, a proto byla hodnota voucheru přizpůsobena 75 % ceny zakázky, aby byla zajištěna alespoň minimální 25% spoluúčasť příjemce voucheru.

Průměrná hodnota inovačního voucheru, může být v jednotlivých výzvách vypočítána jako podíl celkové rozdělované částky a konečného počtu rozdělených voucherů. Vzhledem k poklesu maximální hodnoty inovačního voucheru je vhodné vypočítat také podíl výsledné průměrné hodnoty vzhledem k maximální hodnotě voucheru. Následující tabulka ukazuje výsledky těchto výpočtů pro jednotlivé roky.

**Tabulka 16: Vývoj hodnoty inovačních voucherů**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<b>Průměrná hodnota voucheru (v tis. Kč)</b>	150,0	130,9	138,5	93,0*	95,2	88,9	88,9
<b>Podíl na maximální hodnotě voucheru (v %)</b>	100,0	87,3	92,3	93,0	95,2	88,9	88,9

\* V roce 2012 došlo vlivem snížení dotace na inovačníouchery ke snížení maximální hodnoty inovačního voucheru ze 150 tisíc korun na 100 tisíc korun.

(vlastní zpracování)

Průměrná hodnota voucheru se s výjimkou roku 2011 s každou další výzvou snižovala. Razantní snížení nastalo v roce 2012, kdy se průměrná hodnota voucheru snížila téměř o 33 % oproti předchozímu roku. Na tom mělo vliv zejména skokové snížení dotace poskytované na projekt městem z původních 7,2 milionů korun na 4 miliony korun a v návaznosti na to i snížení maximální možné hodnoty voucheru ze 150 tisíc na 100 tisíc. V roce 2015 se průměrná hodnota voucheru propadla pod hranici 90 tisíc korun. Skokové snížení průměrné hodnoty je však eliminováno při uvážení maximální hodnoty voucheru v daném roce. Za této podmínky lze absolutní data v prvním řádku tabulky přirovnat k této maximální hodnotě. V roce 2011 činila průměrná hodnota voucheru přibližně 92 %, pokles této maximální částky v roce 2012 činí z průměrné hodnoty voucheru v tomto roce 93 %. Z hlediska poměru průměrné a maximální hodnoty voucheru tedy ke skokovému poklesu nedošlo, naopak byl zaznamenán 1% nárůst.

### 4.3.1. Náklady a výstupy projektu

Celkové náklady vynaložené na projekt činily společně s odhadem nákladů na přípravu projektu 36,4 milionů korun. Z této částky bylo podpořeno celkem 320 spoluprací mezi podniky a výzkumnými organizacemi, což znamená na jednu realizovanou spolupráci průměrné náklady ve výši 113 750 Kč. Je vhodné uvažovat také spolupráce, které se mezi zmíněnými subjekty uskutečnily i bez podpory v podobě inovačního vouchery, především spolupráce iniciované firmami z řad neúspěšných žadatelů o voucher. Tento počet nelze jednoznačně stanovit, nicméně podle dotazníků předložených jednotlivým žadatelům o voucher v letech 2009-2014 vyšlo najevo, že ve v průměru za všechny sledované roky by přibližně 43 % žadatelů spolupráci s výzkumnou organizací bez inovačního vouchery přesto uskutečnilo. Z celkového počtu žadatelů v letech 2009-2014, který činil 1135, by tak svůj projekt uskutečnilo 488 žadatelů i bez obdržení vouchery.

Při hodnocení hospodárnosti veřejných prostředků poskytnutých na inovační vouchery je především důležité vnímat cíl vouchery také ve smyslu podpoření soukromých výdajů na výzkum a vývoj, které by bez poskytnutí vouchery vynaloženy nebyly. Pokud se totiž firma rozhodne zažádat o inovační voucher na projekt, který se již předem rozhodla realizovat i bez inovačního vouchery, dochází k plýtvání veřejných prostředků a vytlačování soukromého financování. Pokud tedy kterýkoliv z výše uvedených 488 žadatelů získal inovační voucher na financování spolupráce, došlo k efektu vytlačování soukromých investic. Stěžejní by tak pro zjištění skutečného přínosu projektu inovačních vouchery byla identifikace spoluprací, ke kterým by bez poskytnutí vouchery skutečně nedošlo. To však přesahuje možnosti této práce. Dle Srholce je pro takovou identifikaci třeba hlubokých znalostí technologií, firemního chování a strategií i plánů a tendencí soukromého financování (Srholec, 2016).

Bez ohledu na efekt vytlačování či podpory soukromých financí vložených do vědeckovýzkumné spolupráce je možné zhodnotit alespoň minimální objem soukromých prostředků vložených do této spolupráce díky inovačním voucherům. U částky 36,1 milionů korun, kterou byla pokryta hodnota všech poskytnutých vouchery, je nutné uvažovat i spoluúčast firem. Celková hodnota realizovaných zakázek je tedy vyšší právě o hodnotu spoluúčasti firem, která činí minimálně 25 % pro firmy, které získaly voucher poprvé a minimálně 50 % pro firmy, které jej získaly opakovaně. Částka 36,1 milionů odpovídá tedy maximálně 75 % ceny všech zakázek. Na základě spoluúčasti lze dopočítat alespoň minimální

navýšení částky vyčleněné z veřejných rozpočtů. Celková cena uskutečněných zakázek včetně spoluúčasti firem je minimálně 48,1 milionů korun, přičemž navýšení původní částky v hodnotě 12 milionů korun ukazuje právě hodnotu finanční spoluúčasti držitelů voucheru.

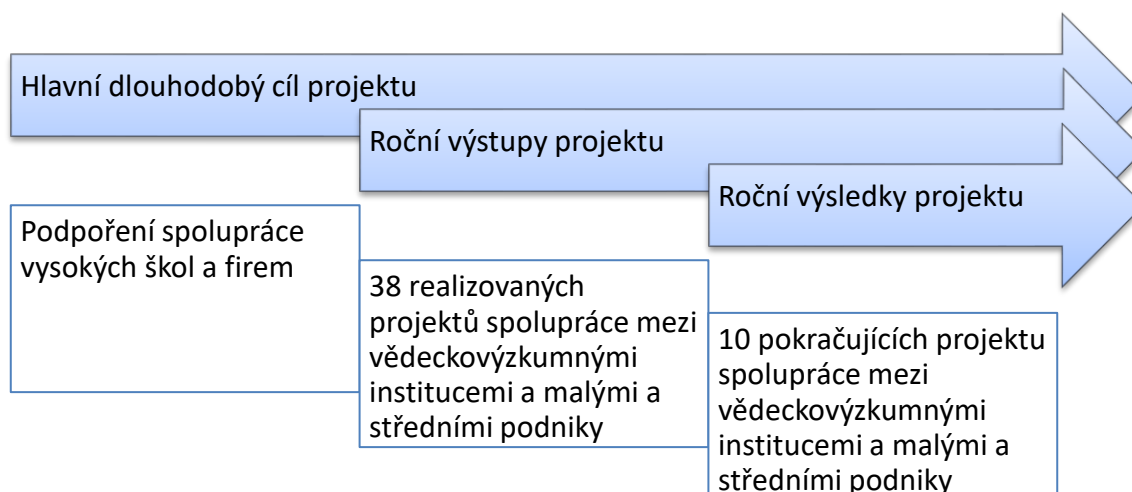
Záměrem inovačních voucherů bylo především poskytnutí motivace firmám k realizaci spolupráce s vědeckovýzkumnými organizacemi, odbourání bariér a podpora spolupráce mezi těmito subjekty i po skončení projektu inovačních voucherů. Na základě průběžných průzkumů projektu bylo stanoveno, že každá koruna vložená do inovačních voucherů z veřejných prostředků vygeneruje v konečném důsledku 5 korun, které firmy vloží do spolupráce s výzkumnými organizacemi během následujících pěti let (Výroční zpráva JIC, 2013). Při znalosti alokované částky z veřejných zdrojů, která činí 36,1 milionu korun lze jednoduše dopočítat, že za dobu trvání projektu a dalších pěti let po ukončení projektu, tedy v letech 2009-2020, by měly proběhnout zakázky v objemu 180,5 milionů korun financovaných z podnikatelských zdrojů.

Rozdíl mezi minimální hodnotou spoluúčasti ze soukromých podnikatelských zdrojů a hodnotou stanovenou na základě průzkumu JIC ukazuje na skutečnost, že spolupráce v poli výzkumu a vývoje by do roku 2020 měly přinést 15 krát vyšší výdaje podnikatelského sektoru, než jaké byly vyžadovány pro spoluúčast na realizaci spolupráce prostřednictvím inovačního voucheru.

#### **4.3.2. Dosažení stanovených cílů**

Třetí verze Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje pro období 2009-2013 upravila projekt inovačních voucherů jako opatření 1. prioritní osy - Transfer technologií. V rámci této priority je zdůrazněna role mediátorů, přesněji tedy center pro transfer technologií a inovačních center, kteří podporu transferu technologií zprostředkovávají.

Akční plán strategie pro období 2009-2010, který byl schválen příslušnými orgány města Brna, naplňuje cíl této priority prostřednictvím projektu inovačních voucherů. V případě tohoto projektu nese město finanční odpovědnost správy projektu a sdružení JIC jakožto mediátor nese odpovědnost věcnou. Akční plán projektu inovačních voucherů zároveň stanovuje hlavní dlouhodobý cíl projektu a očekávané výstupy a výsledky projektu. Stanovené cíle jsou uvedeny v následujícím obrázku (RIS JMK 3, 2008).



**Obrázek 16: Cíle projektu inovačních voucherů**

(vlastní zpracování dle RIS JMK 3, 2008)

Všechny výše uvedené cíle projektu jsou stanoveny při rozpočtu 5,7 milionů korun na rok, který byl poskytnut městem pouze v rámci první výzvě inovačních voucherů v roce 2009. Poté se alokovaná částka ještě dvakrát změnila a tomu musely být přizpůsobeny i další atributy projektu.

### Výstupy projektu

Naplnění obecného dlouhodobého cíle projektu lze zhodnotit právě prostřednictvím celkových výstupů a výsledků projektu, které v sobě obsahují kvantifikovatelný indikátor. Jako roční výstup projektu stanovený pro rozpočet 5,7 milionů korun bylo 38 realizovaných projektů. Tento indikátor byl ve všech letech fungování inovačních voucherů naplněn, ačkoli se výše alokované částky během let měnila. V prvním roce realizace projektu bylo rozděleno přesně 38 voucherů tak, jak stanovil akční plán. Nejvíce podpořených projektů bylo realizováno v letech 2010 a 2011 v souvislosti s nejvyšší rozdělovanou částkou ve výši 7,2 milionů korun ročně. I při poklesu alokace na 4 miliony korun ročně oproti původnímu rozpočtu bylo stále podporováno v průměru o 6 projektu více, než udával indikátor. Aby byla hodnota 38 realizovaných spoluprací ročně dodržena i od roku 2012, muselo v tomto roce dojít zároveň ke snížení maximální hodnoty voucheru. Tak byla zajištěna podpora v dostatečně kvantitě, ačkoli to znamenalo nižší poskytovanou podporu pro každou spolupráci. Hlavním cílem projektu je však právě podpora samotné spolupráce, nikoliv podpora nejkvalitnějších a nejdražších zakázek. Kvantita uskutečněných spoluprací tak vítězí

nad kvalitou realizovaných zakázek. I při snížení maximální hodnoty voucheru tak lze považovat naplňování hlavního cíle za adekvátní, a to konkrétně podporou realizace 320 spoluprací mezi firmami a výzkumnými pracovišti.

### **Výsledky projektu**

Přesná identifikace firem, které byly motivovány inovačním voucherem a ve spolupráci s vědeckovýzkumnými institucemi pokračovaly i v dalších letech, není vzhledem chybějícím veřejně dostupným informacím možná. Lze nicméně alespoň částečně zhodnotit tendence firem na základě dotazníkového šetření provedeného evaluátorem projektu, které mířilo na vybraný vzorek příjemců voucheru.

Dle výsledků dotazníkového šetření došlo mezi příjemci k pokračování spolupráce ve 36 % případech. Pokud by byl tento poměr aplikován na všechny příjemce voucheru, v případě 320 podpořených spoluprací by příjemci voucheru v dalších letech realizovali nejméně 115 následných spoluprací s vědeckovýzkumnými organizacemi, což činí v průměru 16 pokračujících spoluprací na jednu výzvu. Dotazník však nepokládal respondentům, kteří odpověděli ohledně další spolupráce kladně, doplňující otázku o počtu těchto uskutečněných spoluprací. Někteří z příjemců voucheru v dřívějších výzvách tak mohli uskutečnit navazující spolupráci vícekrát než jednou. Nejčastějším důvodem pro neuskutečnění další spolupráce je dle zbývajících respondentů nezískání dalšího projektu financovaného z veřejných zdrojů (Technologické centrum Akademie věd ČR, 2018).

### **Hlavní dlouhodobý cíl projektu**

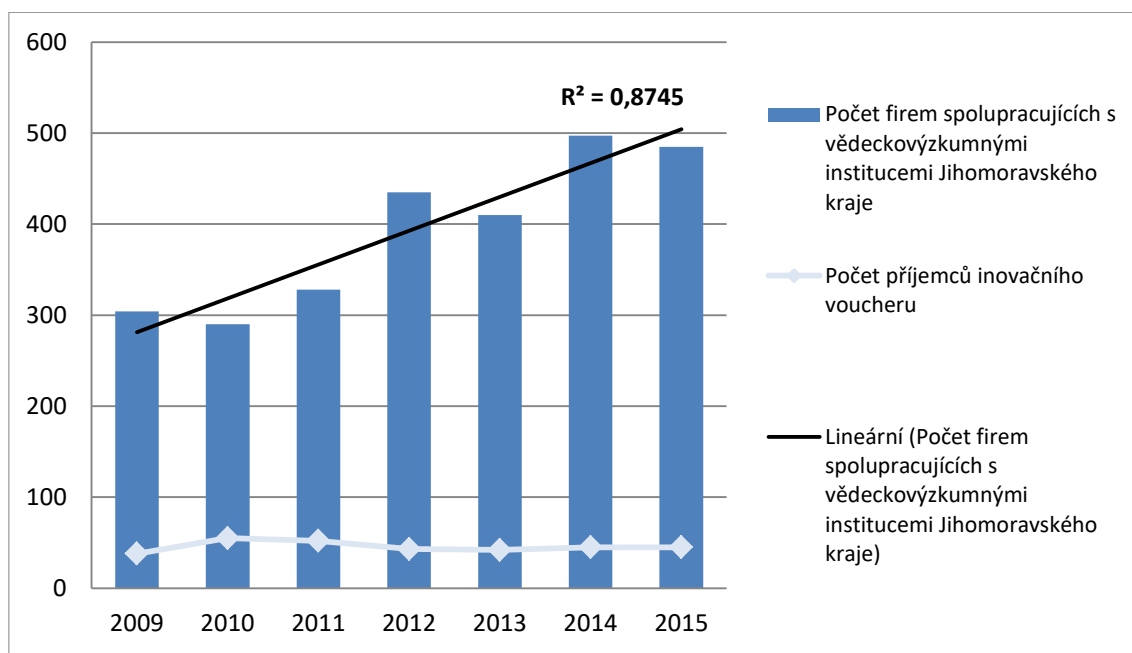
Podpora spolupráce firem s výzkumnými pracovišti a zajištění vyšší intenzity těchto spoluprací je hlavním dlouhodobým cílem projektu. Inovační voucher slouží jako motivace pro firmy k uskutečnění spolupráce. V této souvislosti je nutno rozlišovat firmy, které již se spoluprací v poli výzkumu a vývoje mají vlastní zkušenosti a firmy, které se takové spolupráce ještě nezúčastnily. Pro zajištění vyšší intenzity tohoto typu spoluprací je stěžejní podpora spoluprací, které by bez inovačního voucheru nebyly realizovány. U spoluprací, které by byly realizovány nezávisle na získání inovačního voucheru lze opět hovořit o efektu vytlačování soukromých investic.

Navíc u firem, které již před využitím inovačního voucheru spolupracovaly s výzkumným pracovištěm, je pravděpodobnější spolupráce v následujících letech. Důležitější by však z hlediska dlouhodobého cíle měla být právě podpora firem, které ještě spolupráci

s výzkumnou sférou nevyzkoušely. Firmy, které již mají se spoluprací vlastní zkušenosti, nepotřebují prostřednictvím inovačních voucherů odbourávat bariéry. I přes to nebyly tyto firmy vyřazeny ani nijak znevýhodněny v rámci výběrového řízení, což zcela jistě ovlivnilo výsledný dopad projektu a lze tvrdit, že tento vliv byl spíše negativní.

Na základě dotazníku položeného žadatelům o inovační voucher v letech 2009 - 2014 uvedlo v průměru 60 % žadatelů, že již má dřívější zkušenosti se spoluprací s vědeckovýzkumnou institucí. Pro lepší zhodnocení i bez dostupných informací je nutné zavést zjednodušující předpoklad, který uvažuje stejnou strukturu odpovědí jak u žadatelů o voucher, tak i u konečných příjemců voucheru. Za tohoto předpokladu by to znamenalo, že z 275 příjemců voucheru mezi lety 2009 a 2014 došlo k podpoření skutečně nových spoluprací mezi firmami a výzkumnými pracovišti u 110 případů (40 %).

Vývoj spoluprací mezi firmami a výzkumnými organizacemi lze posoudit například na základě vývoje počtu firem, které s výzkumnými institucemi v Jihomoravském kraji spolupracovaly na národních grantových projektech v poli výzkumu a vývoje v období poskytování inovačních voucherů. Tento vývoj je znázorněn v následujícím grafu.



**Obrázek 17: Vývoj počtu firem spolupracujících s vědeckovýzkumnými organizacemi Jihomoravského kraje**

(zpracováno dle Technologické centrum Akademie věd ČR, 2018)

Počet spoluprací mezi podnikatelskou a vědeckou sférou se během let v Jihomoravském kraji skutečně navýšil. Přestože během let docházelo ke kolísání, lineární trend tohoto období je rostoucí. Přínos spoluprací vytvořených rámci inovačních voucherů lze znázornit pouze částečně, a to prostřednictvím jediných každoročně dostupných dat - počtu rozdaných inovačních voucherů a na jejich základě uskutečněných spoluprací. V grafu však není započítána následná spolupráce firem s výzkumnými pracovišti, která mohla být realizována od roku 2010 na základě dřívějšího odstranění bariér firem a opakování těchto spoluprací právě díky prvnímu poskytnutí inovačního voucheru.

#### **4.4. Změna přidané hodnoty vlivem JIC programů**

Svou činností JIC napomáhá vzniku nových firem a zároveň tedy i nových pracovních míst, a to především prostřednictvím svých programů. Další prvek, u kterého lze očekávat vlivem činnosti JIC změny, je účetní přidaná hodnota každého podpořeného podniku.

Přidaná hodnota představuje hodnotu, kterou firma přidala vlastním úsilím k nakoupeným vstupům. Zaznamenává navýšení s každým stupněm produkce, proto je z tohoto hlediska v rámci jednoho podniku žádoucí provádění co nejvíce stupňů výrobních procesů, včetně počátečního výzkumu a vývoje produktu. Pokud jsou vstupy řádně zhodnoceny, vytváří se kladná přidaná hodnota a naopak při znehodnocení vstupů přidaná hodnota klesá do záporných čísel (Rybáček, 2015). Obecně se tvorba přidané hodnoty koncentruje do prvních a posledních fází výrobního procesu, tedy výzkumu a vývoje a designu a následně do samotného prodeje a služeb pro zákazníky. Nízká přidaná hodnota je tvořena meziprocesy jako je samotná výroba součástí, montáž a distribuce produktu (Bujna, 2013).

Vyšší přidaná hodnota je v současnosti velmi akcentovaným ukazatelem, který poukazuje na tvorbu hodnoty nejen v podniku, ale i v celém státu. Z toho důvodu je důležitá podpora podniků v oborech produkujících vyšší přidanou hodnotu, za které lze považovat například firmy podnikající v odvětvích high-tech zpracovatelského průmyslu a služeb. V posledních letech lze na území ČR sledovat některá odvětví, která tvoří více přidané hodnoty než jiná, mezi ty patří například odvětví výroby farmaceutických výrobků, činností v oblasti informačních technologií a výroby letadel či kosmických lodí a jejich součástí. Podniky působící v těchto odvětvích vytvářejí nejvyšší přidanou hodnotu, a to průměrně v řádech desítek až stovek milionů korun ročně v přepočtu na jeden podnik.

Naopak typicky nízkou přidanou hodnotou se vyznačují firmy, které jsou zaměřené pouze na jeden stupeň produkce, a to právě na některý z meziprocesů vyznačujících se nejnižší přidanou hodnotou (např. montážní procesy). Přidaná hodnota firem, jejichž hlavní činností je pouze montáž produktu, který je vyvíjen a prodáván jinde, se v průběhu let neustále snižuje. Z toho důvodu by průmyslové podniky měly disponovat určitou rozmanitostí činností v rámci výrobního procesu.

Na podniky a potencionální podnikatele, jejichž podnikatelský záměr má potenciál přinášet vysokou přidanou hodnotu, se orientuje právě centrum JIC a umožňuje jim účast v některém z jeho programů, přičemž každý z programů je přizpůsoben aktuální úrovni rozvoje podniku, od samotného inovativního nápadu až po stabilní podnik s dlouholetou tradicí.

Program JIC ENTER podporuje vzniklé firmy i potencionální podnikatele s inovativním nápadem a může mít tedy významný vliv na konečné rozhodnutí podnikatele o založení firmy či dalšímu rozvoji svého podnikání s možností pokračování spolupráce přes navazující program JIC MASTER a v minulosti i akcelerátor JIC STARCUBE. Na déle fungující podniky je podpora mířena programem JIC PLATINN.

Četnost firem v jednotlivých programech je v následující tabulce uvedena od roku 2014, neboť právě v tomto roce začaly fungovat programy ENTER, MASTER a PLATINN.

**Tabulka 17: Počet podpořených firem dle programů JIC**

<b>Program</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
<b>JIC ENTER</b>	11	14	15	10
<b>JIC MASTER</b>	6	12	10	12
<b>JIC PLATINN</b>	14	32	40	60
<b>JIC STARCUBE</b>	8	9	7	7
<b>Celkem</b>	39	67	72	89

(zpracováno dle výročních zpráv JIC, 2015-2018)

Největší počet firem je každoročně podporován prostřednictvím programu PLATINN. V roce 2017 bylo podpořeno dvakrát více firem, než ve všech ostatních programech společně. Naopak nejnižší počet firem byl podpořen již ukončeným akceleračním programem STARCUBE, což je zapříčiněno skutečností, že tento program nefungoval během celého roku, nicméně byl pořádán pouze jeden krát ročně. Vstup do STARCUBE byl tedy oproti ostatním programům striktně časově i kapacitně omezen.

Změna přidané hodnoty bude analyzována prostřednictvím výkazů zisků a ztrát jednotlivých firem, které se zúčastnily některého z programů JIC v roce 2017. Rok 2017 je totiž jediným rokem, ve kterém lze na základě výroční zprávy přesně identifikovat všechny firmy účastnící se jednotlivých programů.

Program STARCUBE nebude v analýze přidané hodnoty podpořených firem využit, neboť se jej účastnily především zahraniční firmy. Z tuzemských projektů tohoto akcelérátoru navíc nebyly ani u jednoho z nich v příslušných registrech dohledány účetní závěrky. Program STARCUBE navíc již nyní nefunguje a pozornost se tedy bude směřovat pouze do aktuálně fungujících programů podpory inovačních podniků.

Výkazy zisku a ztráty až do 31. 12. 2015 vykazovaly přidanou hodnotu jako jednu z položek. Od roku 2016 však došlo ke změně struktury výsledovky a není již vykazována položka přidané hodnoty ani obchodní marže. Od tohoto roku je tedy nutné přidanou hodnotu vypočítat na základě jednotlivých položek ve výsledovce. Tento výpočet může být proveden následujícím způsobem:

$$\begin{aligned} &+ I. \text{ Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb} \\ &+ II. \text{ Tržby z prodeje zboží} \\ &- A. \text{ Výkonová spotřeba} \\ &- B. \text{ Změna stavu zásob vlastní činnosti (-)} \\ &- C. \text{ Aktivace (-)} \\ \hline = & \quad \textbf{Přidaná hodnota} \end{aligned}$$

Odečtením výkonové spotřeby od veškerých tržeb podniku vznikne hodnota, kterou podnik vynaložil navíc oproti vloženým vstupům - přidaná hodnota. Do výpočtu může rovněž vstupovat aktivace a změna stavu zásob vlastní činnosti, pokud jsou tyto položky nenulové. V případě kladné hodnoty jsou tyto položky k dosavadnímu výsledku přičítány a v případě záporné hodnoty je nutné je odečíst a snížit tím konečnou účetní přidanou hodnotu.

Pro analýzu přidané hodnoty jednotlivých firem byly zvoleny podniky, které měly v příslušných rejstřících zveřejněné účetní závěrky za hospodářský rok 2017. Konkrétně se jednalo o 3 podniky z programu ENTER, 3 podniky z programu MASTER a 27 podniků z programu PLATINN. Účetní závěrky byly tedy dohledány v průměru u 40 % účastníků programů v roce 2017. V této souvislosti je nutné připomenout, že vypovídací schopnost

analýzy je značně snížena právě kvůli chybějícím účetním záznamům. Vzorek vybraných firem proto nemusí odrážet skutečný výstup, kterého bylo v rámci JIC programů dosaženo.

Následující tabulka zachycuje změny průměrné účetní přidané hodnoty ve sledovaných podnicích mezi rokem 2016 a rokem 2017, ve kterém došlo k účasti v příslušném programu JIC. U začínajících podniků, které v roce 2016 ještě nebyly založeny, byla přidaná hodnota stanovena na hodnotu nula.

**Tabulka 18: Změna přidané hodnoty podpořených firem**

	<b>Průměrná přidaná hodnota</b>	<b>Minimum</b>	<b>Maximum</b>
<b>2016 (v tis. Kč)</b>			
<b>JIC ENTER</b>	160	0	480
<b>JIC MASTER</b>	1 547	219	3 871
<b>JIC PLATINN</b>	20 345	3	76 838
<b>2017 (v tis. Kč)</b>			
<b>JIC ENTER</b>	199	-80	645
<b>JIC MASTER</b>	1 847	-425	6 201
<b>JIC PLATINN</b>	21 825	-425	82 575

(vlastní zpracování)

Průměrná přidaná hodnota, která byla vypočítána na základě vybraného vzorku podniků, vykazuje viditelné a logické rozdíly mezi jednotlivými programy JIC. Nejnižších účetních přidaných hodnot je dosahováno u vzorku firem z inkubačního programu ENTER. Tyto firmy mohly do programu vstoupit pouze s podnikatelským záměrem a k jejich založení došlo až v průběhu roku 2017. Je tedy nutné počítat s určitou časovou prodlevou mezi počátečními fázemi výroby a získáním prvních platících zákazníků a tedy i vytvářením vyšší přidané hodnoty.

V rámci programu MASTER je již dosahováno přidaných hodnot v řádu alespoň jednoho milionu korun. Podniky v programu MASTER již disponují platícími zákazníky a mohou tedy v rámci svého hospodaření dosahovat vyšších přidaných hodnot, než začínající podniky v programu ENTER.

Nejvýraznější rozdíl je však zřetelný u firem v programu PLATINN, jejichž průměrná účetní přidaná hodnota dosahuje přibližně 20 milionů korun. Zároveň jsou zde výraznější rozdíly mezi minimem a maximem přidané hodnoty a nacházejí se zde firmy, které vykazují zápornou přidanou hodnotu. Stejná záporná přidaná hodnota v programech MASTER

a PLATINN v roce 2017 poukazuje na stejnou firmu, která se v tomto roce zúčastnila obou programů. Na druhé straně jsou v programu PLATINN podniky, jejichž přidaná hodnota daleko přesahuje uvedený průměr.

Nejvyšší přidaná hodnota je v roce 2017 z hlediska převažující činnosti analyzovaných podniků tvořena podniky působící v odvětví informačních a komunikačních technologií, které tvoří 24 % z celkového počtu vybraných firem. Jejich přidaná hodnota činí v průměru 25 milionů korun na podnik, což je způsobeno především skutečností, že v informačních a komunikačních technologiích působí právě dvě firmy, které tvoří nejvyšší přidané hodnoty z celého vzorku. Firmy působící obecně ve zpracovatelském průmyslu tvoří největší skupinu (54 %) a v průměrné přidané hodnotě na jednu firmu vykazují přibližně 17 milionů korun. Opět jsou zde zastoupeny především dlouhodobě působící firmy, které se účastnily programu PLATINN. Dalším odvětvím, které je ve vzorku zastoupeno z 15 %, je odvětví velkoobchodu, maloobchodu a opravy a údržby motorových vozidel. Firmy podnikající v tomto odvětví průměrně dosahují přidané hodnoty okolo 13 milionů korun. Přidanou hodnotu ostatních odvětví zastoupených ve vzorku již nelze zprůměrovat kvůli příliš nízkému počtu zastoupených firem. Nejvyšší přidané hodnoty v roce 2017 tedy dosahují ve sledovaném vzorku podniky působící v oblastech informačních a komunikačních technologií, což kopíruje situaci v rámci celé ČR, kde je nejvyšší přidaná hodnota tvořena právě podniky tohoto odvětví.

U analyzovaného vzorku firem byl v roce 2017 zaznamenán nárůst průměrné přidané hodnoty ve všech programech JIC. Některé ze sledovaných firem vykázaly v roce účasti v programu nižší přidanou hodnotu než v předchozím roce, avšak konečná absolutní změna přidané hodnoty v rámci všech firem zaznamenala nárůst o téměř 41 milionů korun, na čemž měla největší podíl přidaná hodnota vytvořená firmami z programu PLATINN, což je vzhledem k nejvyššímu počtu a staří firem v tomto programu pochopitelné. Přestože rozdíly v průměrných přidaných hodnotách mezi rokem 2016 a 2017 nejsou tak významné, lze v konečném důsledku vliv všech programů JIC zhodnotit pozitivně i z hlediska podpory přidané hodnoty ve firmách. Podpora firem v souvislosti s jejich přidanou hodnotou a zvyšování koncentrace firem s vyšší přidanou hodnotou podporuje zároveň i ekonomický potenciál regionu.

## 4.5. Závěrečná doporučení

V rámci JIC se střetávají zájmy tří stran - veřejného sektoru jako financujícího subjektu aktivit JIC - Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna, samotného sdružení JIC v zastoupení jeho statutárního orgánu a konečně podnikatelského sektoru v podobě podporovaných firem. U samotného sdružení JIC lze na základě provedených analýz formulovat několik doporučení pro optimalizaci jeho činnosti.

U JIC lze pozorovat neustále pokroky s ohledem na každoroční zvyšování rozpočtu, nikoliv však výhradně vlivem přijatých dotací od zřizovatelů, ale především vlivem zvyšujících se tržeb z vlastních výkonů. Z hlediska samotné činnosti JIC je nutné vyzdvihnout rostoucí trend soběstačnosti sdružení v posledních letech, což je v praktické části diplomové práce znázorněno snižující se mírou výnosů z provozní dotace na celkových provozních výnosech. Mírné snížení soběstačnosti v posledních dvou letech může naznačovat dosažení maximální možné soběstačnosti procesů JIC v rozmezí 40 - 50 % a při provádění činnosti v obecném hospodářském zájmu nelze od JIC očekávat ani požadovat plnou soběstačnost v následujících letech. Doporučit lze v záležitostech hospodaření centra pouze:

- zachování snah o zvyšování tržeb z poskytovaných služeb s ohledem na maximální kapacitu, kterou může JIC podporovaným podnikům poskytnout při zachování vysoké kvality těchto služeb;
- zvýšení tržeb z vlastních výkonů během následujících let na takovou úroveň, která umožní zcela pokrýt alespoň osobní náklady JIC.

V rámci činnosti JIC byl rovněž analyzován již ukončený projekt inovačních voucherů, kde byla zmíněna především obava z efektu vytěsňování soukromých investic. Evaluační dotazník totiž obsahoval znepokojivé odpovědi ohledně počtu spoluprací, které by byly žadateli realizovány i bez inovačního voucheru - jednalo se přibližně o 43 % žadatelů. Dalším problematickým bodem byl počet žadatelů, kteří již se spoluprací mají vlastní zkušenost, tudíž již nepotřebují odbourávat bariéry s vědeckovýzkumnými institucemi a inovační voucher pak z části neplní svou funkci. Je tedy nezbytné v rámci projektu doporučit následující:

- obnovení projektu inovačních voucherů v příštím programovém období v případě, že již nadále nebude uplatňován národní program podpory Inovační vouchery;
- společně s kontrolou formální a věcné způsobilosti žádosti ve výběrovém řízení zohledňovat i odpovědi v dotazníku a případně zavést jednoduchý bodový systém,

- který zvýší pravděpodobnost vylosování pro ty žadatele, kteří by svůj projekt bez vouchery nerealizovali a zároveň ještě nemají se spoluprací vlastní zkušenost;
- zaměření inovačních voucherů již výhradně na malé a střední podniky, protože právě tam lze předpokládat největší bariéry spolupráce;
  - v případě znovuzavedení inovačních voucherů v Jihomoravském kraji zachovat rovněž aktuálně fungující projekt kreativních voucherů, což by místním podnikatelům ponechalo rozšířené možnosti pro získání veřejných prostředků na spolupráci jak s vědeckovýzkumnými organizacemi, tak s podnikateli v kreativních odvětvích.

Některá z těchto doporučení by zajistila podporu skutečně potřebným projektům a zamezila plýtvání veřejných prostředků na projekty, které by jinak byly realizovány ze soukromých zdrojů a v konečném důsledku tak podpořily podnikové výdaje na výzkum a vývoj. Ačkoli je dotazník jen částečně věrohodným podkladem pro hodnocení, neboť odpovědi mohou být respondenty zkresleny v obavě ze znevýhodnění jejich projektu ve výběrovém řízení, je z hlediska udržení velmi nízkých administrativních nákladů jediným zdrojem takových informací. Administrativní náklady, které jsou již udržovány na minimum prostřednictvím losování příjemců vouchery bez analýzy kvality projektů, by neměly v důsledku tohoto opatření výrazněji vzrůst.

V návaznosti na poskytované služby lze formulovat některá další doporučení vycházející z průběžných zjištění během hodnocení činnosti JIC. Vzhledem k omezené znalosti vnitřních souvislostí JIC lze však tato doporučení brát spíše jako zamyšlení nad možnými dílčími alternativními postupy v poskytování služeb. Na základě externího pohledu lze JIC doporučit:

- průběžně obměňovat zasídlené společnosti v jednotlivých budovách využívajících služby pronájmu a umožnit dlouhodobý pronájem pouze společnostem, které se dynamicky rozvíjejí a kontinuálně přispívají k dosahování regionálních cílů a transferu technologií;
- ve spolupráci s krajem se více zaměřovat na studenty vysokých škol a podnícení jejich zájmu k podnikání prostřednictvím pořádání širšího spektra akcí zaměřených na studenty;
- dle individuálních potřeb klientů zvážit v některých případech možnost prodloužení inkubačních programů (ENTER, MASTER), jejichž pevná doba trvání je vzhledem k běžné praxi relativně krátká;

- rozšířit seznam odborníků z praxe také o zahraniční experty, kteří mohou nabídnout nový pohled například při plánování expanze na zahraniční trhy;
- rozšířit spektrum podporovaných firem z odvětvového hlediska, respektive zaměřit se na všechna odvětví, která jsou v současné RIS JMK stanovena jako prioritní; v roce 2017 byla v rámci programů JIC zastoupena především odvětví informačních a komunikačních technologií, elektrotechniky a ostatních neprioritních odvětví; je však třeba soustředit se také na firmy podnikající v odvětví strojírenství a life sciences, jejichž účast v programech byla velmi nízká.

## ZÁVĚR

Rozvoj regionů v rámci jednoho státu je usměrňován regionální politikou, jejíž nástroje jsou zaměřeny do potřebných oblastí se snahou o vyrovnávání rozdílů mezi jednotlivými regiony. Regiony jsou v současnosti vnímány jako hlavní hnací síla rozvoje a aby mohly jako tato síla ekonomiku skutečně nastartovat a dynamicky rozvíjet, musí splňovat některé předpoklady. Jedná se nejen o existenci prostředí podporujícího síťování a vzájemnou důvěru mezi regionálními aktéry, nýbrž také o přítomnost regionální institucionální infrastruktury v podobě institucí znalostního sektoru, podnikatelských inkubátorů a vědeckotechnických parků. To vše pod záštitou regionálního inovační strategie nebo jiného rozvojového dokumentu.

Jihomoravský kraj je těchto souvislostech průkopníkem několika institucí a prvků pro podporu regionálního rozvoje v ČR, počínaje regionální inovační strategií vytvořenou v ČR poprvé právě v Jihomoravském kraji již v období ustanovení regionálních samospráv. Podobně je Jihomoravský kraj průkopníkem konceptu inovačních a následně i kreativních voucherů v ČR. Tyto koncepty byly postupně převzaty dalšími kraji a podpora rozvoje inovačního podnikání se v důsledku následování Jihomoravského kraje rozšířila po celé ČR. Podobným unikátem je v rámci regionu Jihomoravské inovační centrum, které funguje jako nezisková organizace plnící funkci hlavního realizátora cílů Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje.

Cílem práce bylo zhodnocení celkové hospodárnosti Jihomoravského inovačního centra včetně hospodárnosti využití veřejných prostředků vynaložených pro vybudování potřebné infrastruktury a následně posouzení vlivu JIC na rozvoj a ekonomiku Jihomoravského kraje. Na základě toho byla provedena analýza projektů výstavby budov pro JIC financovaných především z prostředků evropských strukturálních fondů a analýza hospodaření JIC v posledních 5 letech s akcentem na provozní část výnosů a nákladů a soběstačnost celého centra v souvislosti s dotacemi, které tvoří významnou část provozních výnosů. Následně byla vypracována analýza dopadu projektu inovačních voucherů financovaných Statutárním městem Brno a spravovaným JIC na základě regionální inovační strategie kraje. Konečně byl posouzen dopad programů JIC na přidanou hodnotu podporovaných podniků v roce 2017. Zde je nutné opět připomenout relativně nízkou vypovídací schopnost poslední analýzy zapříčiněnou především chybějícími daty.

Náklady na vybudování infrastruktury pro JIC se vzhledem k vybudované ploše nijak výrazně neodchylují od průměrných nákladů dosahovaných v podobných projektech. Oproti projektům výstavby vědeckotechnického parku v Plzni zvoleného pro srovnání však působí nadprůměrně, na což však mohou mít vliv vysoké náklady spojené s výstavbou vysoce specializovaných prostor v rámci budov INBIT a INMEC.

Především se sdružení se v průběhu posledních let vyznačuje zvyšující se nezávislostí na dotacích zřizovatelů, i přesto dotace každoročně tvoří největší část provozních výnosů. Růst tržeb z prodeje vlastních služeb zaznamenává rychlejší tempo než růst provozních dotací. Stejně pozitivní vývoj lze sledovat mezi růstem produktivity práce a osobních nákladů, v rámci kterého produktivita práce roste rychlejším tempem, než náklady na pracovní sílu.

Po provedení analýz lze JIC považovat za stabilní a rozvíjející se prvek podnikatelské infrastruktury a v rámci Jihomoravského kraje za hlavního inovačního mediátora s výjimečně širokým portfoliem poskytovaných služeb. V této souvislosti lze hovořit například o projektu inovačních voucherů, jehož dopad působil v rámci kraje na největší okruh subjektů ve srovnání s jinými službami JIC a během svého trvání podnítil realizaci 320 spoluprací podniků s vědeckovýzkumnými pracovišti. Nástupcem projektu inovačních voucherů se staly kreativní vouchery podporující spolupráci mezi podniky navzájem. V Jihomoravském kraji tedy díky činnosti JIC probíhá od roku 2009 neustálá snaha o podpoření spolupráce, důvěry a síťování mezi subjekty v regionu navazující na jádro institucionálních teorií regionálního rozvoje.

Činnost JIC přispívá k rozvoji Jihomoravského kraje, především potom Brněnské aglomerace. Tyto regiony se vyznačují svou vysokou inovativností a vynikajícími výsledky ekonomického rozvoje. Pokud má některý z krajů ČR nejbližší ke konceptu učícího se regionu, pak je to vedle hlavního města právě kraj Jihomoravský, a to i díky činnosti sdružení JIC propojujícího subjekty z veřejného, soukromého i znalostního sektoru a pečujícího o začínající inovační podniky.

## POUŽITÁ LITERATURA

### TIŠTĚNÁ LITERATURA

- [1] ALEXIADIS, S. *The Dilemma of Regional Policy: Increasing 'Efficiency' or Improving 'Equity'?*. Palgrave Pivot, 2018. ISBN 978-3-319-68900-5.
- [2] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [3] BUČEK, M., REHÁK, Š., TVRDOŇ, J. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition, 2010. ISBN 978-80-8078-362-4.
- [4] CHABIČOVSKÁ, K. *Rozvojový interaktivní audit - přístupy k řešení disparit*. Brno: GaREP Publishing, 2009. ISBN 978-80-904308-1-5.
- [5] FELIXOVÁ, K. *Podpora podnikání v regionech se soustředěnou podporou státu*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2012. ISBN 978-80-7414-528-5.
- [6] GOODALL, B. *Dictionary of Human Geography*. London: Penguin, 1987. Penguin reference. ISBN 0140510958.
- [7] HEŘMAN, J., HOROVÁ, O., JAKL, M. *Průmyslové inovace*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1445-1.
- [8] KLÍMOVÁ, V., ŽÍTEK, V. *Inovační paradox v Česku: ekonomická teorie a politická realita*. *Politická ekonomie*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2015, roč. 63, č. 2. ISSN 0032-3233.
- [9] KRAFTOVÁ, I. *Finanční analýza municipální firmy*. Praha: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.
- [10] LACINA, K., SEKERKA, B. *Regiony v aktivitách států na počátku 21. století: (monografie)*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2008. ISBN 978-80-7314-149-3.
- [11] MACHÁČEK, J., TOTH, P., WOKOUN, R. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [12] PIKE, A., RODRÍGUEZ-POSE, A., TOMANEY, J. *Local and regional development*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2006. ISBN 978-0-415-35717-3.
- [13] SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.
- [14] STEJSKAL, J. *Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech*. Praha: Linde, 2011. 247 s. ISBN 978-80-7201-840-6.
- [15] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [16] STIMSON, R. J., STOUGH, R., ROBERTS, B. *Regional economic development: analysis and planning strategy*. 2nd ed. Berlin: Springer, 2006. ISBN 3-540-34826-3.
- [17] ŠVEJDA, P. a kolektiv. *Inovační podnikání*. Praha: Asociace inovačního podnikání ČR, 2007. ISBN 978-80-903153-6-5.
- [18] ŠVEJDA, P., KOLÁŘ, P., LAKOMÝ, J. *Vědeckotechnické parky v České republice*. Praha: Společnost vědeckotechnických parků ČR, 2012. ISBN 978-80-903846-2-0.

- [19] TÖDTLING, F. Endogenous approaches to local and regional development policy. In: PIKE, A., RODRIGUEZ-POSE, A., TOMANEY, J. *Handbook of Local and Regional Development*. Abington: Routledge, 2011. ISBN 978-0-203-84239-3.
- [20] VANHOVE, N. *Regional policy: a European approach*. 3rd ed. Brookfield, Vt.: Ashgate, 1999. ISBN 1-84014-994-9.
- [21] VITURKA, M a kolektiv. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-2473-638-9.
- [22] VITURKA, M., HALÁMEK, P. *Syntetické hodnocení nabídky průmyslových zón v ČR*. In: Rozvoj podnikání a profesní organizace podnikatelů. Brno: ESF MU, 2002. ISBN 80-210-2969-2.
- [23] WOKOUN, R. a kolektiv. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [24] WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0517-7.
- [25] WOKOUN, R., MATES, P., eds. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-608-3.
- [26] WOKOUN, R., MATES, P., KADEŘÁBKOVÁ, J. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.
- [27] ZAHRADNÍK, P. *Kohezní politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-527-5.
- [28] Zákon č. 230/2011 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). In: Sbírka zákonů. 7. 9. 2001. ISSN 1211-1244.

## ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [29] About us. *EBN* [online]. 2014 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://ebn.eu/index.php?lnk=KzF0aDVES1I3bG9TYXFGGeEhLL2dQNmR5NEw4VDrsN09KZEwraGpvYVdqcz0>
- [30] Agentura pro podnikání a inovace zahajuje činnost: Českým podnikatelům bude pomáhat s čerpáním evropských dotací. *CzechInvest* [online]. 2016 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Homepage/Novinky/Cerven-2016/Agentura-pro-podnikani-a-inovace-zahajuje-cinnost>
- [31] ANNERSTEDT, J. *New technologies and regional policy: Towards the next cohesion policy framework* [online]. Brussels: European Union, 2018 [cit. 2018-10-11]. ISBN 978-92-846-2802-5. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/stoa/en/document/EPRS\\_STU\(2018\)614546](http://www.europarl.europa.eu/stoa/en/document/EPRS_STU(2018)614546)
- [32] ASHEIM, B. T., GERTLER, M. S. The Geography of Innovation: Regional Innovation Systems. In: *The Oxford Handbook of Innovation* [online]. New York: Oxford University Press, 2005. Dostupné z:

- [https://www.researchgate.net/publication/284698107\\_The\\_Geography\\_of\\_Innovation\\_Regional\\_Innovation\\_Systems](https://www.researchgate.net/publication/284698107_The_Geography_of_Innovation_Regional_Innovation_Systems)
- [33] AZIZOV, M. *The importance of industrial parks in economic development* [online]. 2014 [cit. 2018-10-17]. DOI: 10.13140/RG.2.1.1476.9046. Dostupné z: <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1476.9046>
- [34] BARCA, F. *Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations (Independent Report)* [online]. Brussels: European Commission, 2009 [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/archive/policy/future/barca\\_en.htm](http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm)
- [35] BLAŽEK, J. Teorie regionálního vývoje: je na obzoru nové paradigma či jde o pohyb v kruhu?. In: *Geografie – Sborník ČGS č.3/1999* [online]. Praha: Česká geografická společnost, 1999 [cit. 2018-09-24]. ISSN 1212-0014. Dostupné z: [http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/002\\_2014.pdf](http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/002_2014.pdf)
- [36] BLÖCHLIGER, H., BARTOLINI, D., STOSSBERG, S. Does Fiscal Decentralisation Foster Regional Convergence?. *OECD Economic Policy Papers* [online]. Paris: OECD Publishing, (17) [cit. 2018-10-27]. DOI: 10.1787/5jlr3c1vcqmr-en. ISSN 2226583X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/5jlr3c1vcqmr-en>
- [37] Brownfieldy. *CzechInvest* [online]. c1994-2018a [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Brownfieldy>
- [38] BRUNEEL, J., et al. The Evolution of Business Incubators: Comparing demand and supply of business incubation services across different incubator generations. *Technovation* [online]. 2012, **32**(2). [cit. 2018-10-12]. DOI: 10.1016/j.technovation.2011.11.003. ISSN 01664972. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2011.11.003>
- [39] BUJNA, T. Kde v procesu vzniká přidaná hodnota?. *TC Business School* [online]. 2013 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.tcbs.cz/cs/weblog/kde-v-procesu-vznika-pridana-hodnota/>
- [40] CSANK, P., BLAŽEK, J. Nová fáze regionálního rozvoje v ČR?. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* [online]. 2007, **43**(5) [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-53574>
- [41] *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Brně* [online]. 2018 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb>
- [42] CZECHINVEST. *Investice a podnikání v České republice* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/O-CzechInvestu/Ke-stazeni/Materialy-v-cestine>
- [43] CZECHINVEST. *Program Prosperita: Infrastruktura pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace* [online]. 2008. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-male-a-stredni-podnikatele/Chcete-dotace/OPPI/Prosperita>
- [44] Databáze nemovitostí. *CzechInvest* [online]. c1994-2018b [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Registrace-nemovitosti-a-databaze>

- [45] DHIMITRI, E., GABETA, A., BELLO, M. Regional development theories and models, a comparative analyse. In: *The USV Annals of Economics and Public Administration* [online]. 2015, 15 (22) [cit. 2018-10-25]. ISSN: 2344-3847. Dostupné z: <http://www.seap.usv.ro/annals/ojs/index.php/annals/article/viewArticle/842>
- [46] Dichter, G., et al. *The Smart Guide to Innovation-Based Incubators (IBI)*. Belgium: European Union, 2010. [cit. 2018-10-12]. DOI: 10.2776/16668. ISBN 978-92-79-14859-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2776/16668>
- [47] DINULESCU, S. Regional development policy instruments. In: Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” [online]. 2017, 18: 127-143 [cit. 2018-10-19]. ISSN: 2501-0468. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=584754>
- [48] DRĂGOI, A. The Future of EU Regional Policy. *Global Economic Observer* [online]. 2014, 2(1) [cit. 2018-10-11]. ISSN 2343-9750. Dostupné z: <https://doaj.org/article/96f86eac62d54d6f940d40abb7ebb4ef>
- [49] *Etický kodex JIC* [online]. 2015 [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: [https://www.jic.cz/data/editor/File/ostatni/eticky\\_kodex\\_jic.pdf](https://www.jic.cz/data/editor/File/ostatni/eticky_kodex_jic.pdf)
- [50] EVROPSKÁ KOMISE. Evropský fond pro regionální rozvoj. *European Commission* [online]. 2018a [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/index.cfm/cs/funding/erdf/](http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/cs/funding/erdf/)
- [51] EVROPSKÁ KOMISE. Fond soudržnosti. *European Commission*[online]. 2018b [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/index.cfm/cs/funding/cohesion-fund/](http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/cs/funding/cohesion-fund/)
- [52] EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská unie: Co je a co dělá* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2018 [cit. 2018-10-11]. ISBN 978-92-79-63376-8. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1/language-cs>
- [53] EVROPSKÁ KOMISE. *Politika soudržnosti a Česká republika* [online]. 2014a [cit. 2018-11-05]. Dostupné také z: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cs/information/publications/factsheets/2014/cohesion-policy-and-the-czech-republic](http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/information/publications/factsheets/2014/cohesion-policy-and-the-czech-republic)
- [54] EVROPSKÁ KOMISE. *Setting up, managing and evaluating EU Science And Technology Parks: An advice and guidance report on good practice*. Luxembourg: Publications Office of European Union [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014b. DOI: 10.2776/73401. ISBN 978-92-79-37274-2. Dostupné z: <https://doi.org/10.2776/73401>
- [55] FRATESI, U. Impact assessment of EU Cohesion Policy: Theoretical and empirical issue. In: PIATTONI, S., POLVERARI L. eds. *Handbook on Cohesion Policy in the EU*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2016. [cit. 2018-10-11]. ISBN 978-1-78471-567-0. DOI: 10.4337/9781784715670.00045. Dostupné z: <https://doi.org/10.4337/9781784715670.00045>

- [56] GIANNECCHINI, P., Taylor, I. The eastern industrial zone in Ethiopia: Catalyst for development?. In: *Geoforum* [online]. 2018, **88** [cit. 2018-10-02]. DOI: 10.1016/j.geoforum.2017.11.003. ISSN 00167185. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2017.11.003>
- [57] GLÜCKLER, J., LENZ, R. How institutions moderate the effectiveness of regional policy: A framework and research agenda. In: *Investigaciones regionales: Journal of Regional Research* [online]. 2016, 36 [cit. 2018-10-24]. ISSN: 1695-7253. Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5819482>
- [58] GYURKOVICS, J., LUKOVICS, M. Generations of Science Parks in the Light of Responsible Innovation. In: *Responsible Innovation*. University of Szeged, 2014. ISBN 978-963-306-292-0. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/publication/265161511\\_Generations\\_of\\_Science\\_Parks\\_in\\_the\\_Light\\_of\\_Responsible\\_Innovation](https://www.researchgate.net/publication/265161511_Generations_of_Science_Parks_in_the_Light_of_Responsible_Innovation)
- [59] HELLSTRÖM, T., MERLE, J. Policy instrument affordances: a framework for analysis. *Policy Studies* [online]. 2017, **38**(6) [cit. 2018-10-29]. DOI: 10.1080/01442872.2017.1386442. ISSN 1470-1006. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/01442872.2017.1386442>
- [60] Indikátorová soustava: Inovační vouchery. *Statutární město Brno* [online]. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: [https://www.brno.cz/strategie/indikatorova-soustava/indikatorova-soustava/?pg=edit&p\\_id=51](https://www.brno.cz/strategie/indikatorova-soustava/indikatorova-soustava/?pg=edit&p_id=51)
- [61] Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva: Změny platné od 1. ledna 2014. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. 2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>
- [62] Inkubátory. *CzechInvest* [online]. c1994-2018c [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/Inkubatory>
- [63] Interaktivní katalog VTP. *Společnost vědeckotechnických parků ČR* [online]. 2018 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: <https://www.svtp.cz/katalog/>
- [64] Investiční příležitosti – brownfields, průmyslové zóny – greenfields. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/030703414>
- [65] JANEČEK, M., ROUBÍČKOVÁ, J. Podnikatelské inkubátory. In: *Rozvoj spolupráce v oblasti řízení a transferů technologií* [online]. Ostrava: *Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava*, 2011 [cit. 2018-09-24]. ISBN 978-80-248-2194-8. Dostupné z: <http://cp.forever.cz/node/57>
- [66] JIC se stává partnerem programu EIT Digital. Pomůže tak českým digitálním podnikatelům snáze dobýt evropský trh. *JIC* [online]. 2017 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.jic.cz/pro-media/jic-se-stava-partnerem-programu-eit-digital-pomuze-tak-ceskym-digitalnim-podnikatelum/>
- [67] JIC VENTURES. *JIC* [online]. 2018c [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.jic.cz/ventures/>

- [68] JIC. *Projektový manuál JIC VOUCHER: Výzva 2015* [online]. 2015 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: [https://www.jic.cz/data/editor/File/sluzby/JIC\\_VOUCHER/jic\\_voucher\\_projektovymanuál\\_vyzva2015\\_cz\\_final\\_2.pdf](https://www.jic.cz/data/editor/File/sluzby/JIC_VOUCHER/jic_voucher_projektovymanuál_vyzva2015_cz_final_2.pdf)
- [69] JIC. *Výroční zpráva 2016-2017* [online]. 2017 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: [https://www.jic.cz/data/editor/File/ostatni/vyrocnizpravy/jic\\_vz\\_2016-17.pdf](https://www.jic.cz/data/editor/File/ostatni/vyrocnizpravy/jic_vz_2016-17.pdf)
- [70] JIC. *Výroční zpráva 2017-2018* [online]. 2018a [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: [https://www.jic.cz/data/editor/File/jic\\_vz\\_2018\\_preview.pdf](https://www.jic.cz/data/editor/File/jic_vz_2018_preview.pdf)
- [71] KISELÁKOVÁ, D., KISELÁK, A. Analýza vplyvu zriaďovania priemyselných parkov na regionálny rozvoj a konkurencieschopnosť. In: *Zborník vedeckých prác katedry ekonómie a ekonomiky ANNO 2009* [online]. Prešovská univerzita v Prešove, 2009 [cit. 2018-10-01]. ISBN 978-80-555-0005-8. Dostupné z: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Kotulic10>
- [72] KLÍMOVÁ, V. Úloha malých a středních firem v rozvoji regionů a její reflexe ve výstavbě podnikatelských inkubátorů. Brno, 2008. Doktorská disertační práce. Masarykova univerzita. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ozyb5/>
- [73] KLÍMOVÁ, V., ŽÍTEK, V. Role podnikatelských inkubátorů při vzniku a rozvoji inovačních firem. In: *Podmínky podnikatelské úspěšnosti inovace: sborník z mezinárodní vědecké konference* [online]. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, 2006 [cit. 2018-09-24]. ISBN 978-80-86744-57-5. Dostupné z: <http://docplayer.cz/3603359-Podminky-podnikatelske-uspesnosti-inovace.html>
- [74] KOPPITZ, D. Význam regionální politiky s ubývajícími prostředky z EU poroste. *Deník veřejné správy* [online]. 2017 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6746511>
- [75] MARTINEZ-VAZQUEZ, J., LAGO-PENAS, S., SACCHI, A. The Impact of Fiscal Decentralization: A Survey. In: *Working Papers. Collection A: Public economics, governance and decentralization* [online]. Universidade de Vigo: GEN - Governance and Economics research Network, 2015 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/p/gov/wpaper/1505.html>
- [76] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *O příspěvek na dojíždění za prací mohou žádat lidé z celé republiky: Tisková zpráva*. Praha, 2016 [cit. 2018-10-28]. Dostupné z: [https://www.mpsv.cz/files/clanky/28301/O\\_prispevek\\_na\\_dojizdeni\\_za\\_praci\\_mohou\\_zadat\\_lide\\_z\\_cele\\_republiky.pdf](https://www.mpsv.cz/files/clanky/28301/O_prispevek_na_dojizdeni_za_praci_mohou_zadat_lide_z_cele_republiky.pdf)
- [77] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020*. (rev. 4/2018). [akt. 2018]. [online]. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <http://www.dotaceu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>
- [78] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2013. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://www.databaze->

strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2014-2020?typ=download

- [79] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Informace o fondech. *Dotace EU* [online]. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <http://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Informace-o-fondech>
- [80] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Operační program Průmysl a podnikání na léta 2004-2006* [online]. Praha, 2003. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppp-2004-2006/oppp-2004-2006-a-souvisejici-dokumenty/operacni-program-prumysl-a-podnikani-2004-2006--6345/>
- [81] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Operační program Podnikání a inovace* [online]. 2015a. Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2007-2013/oppi-2007-2013-a-souvisejici-dokumenty/operacni-program-podnikani-a-inovace-2007---2013-oppi--148346/>
- [82] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014-2020* [online]. 2017a. Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost--157679/>
- [83] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla programu* [online]. 2016b [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/investicni-pobidky-a-prumyslove-zony/prumyslove-zony/aktualizace-programu-podpora-podnikatelskych-nemovitosti-a-infrastruktury--223080/>
- [84] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Program podpory: Služby infrastruktury* [online]. 2015c [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2014-2020/programy-podpory-op-pik/programy-podpory-op-pik--157496/>
- [85] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Program podpory: Poradenství* [online]. 2015d [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2014-2020/programy-podpory-op-pik/programy-podpory-op-pik--157496/>
- [86] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Program podpory: Nemovitosti* [online]. 2015e [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2014-2020/programy-podpory-op-pik/programy-podpory-op-pik--157496/>
- [87] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Programy podpory OPPIK* [online]. 2015b [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2014-2020/programy-podpory-op-pik/programy-podpory-op-pik--157496/>

- [88] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce podnikatele Operačním programem Průmysl a podnikání* [online]. Praha: MINI MAX FILMS, s. r. o., 2004 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppp-2004-2006/oppp-2004-2006-a-souvisejici-dokumenty/operacni-program-prumysl-a-podnikani---obecne-informace--10094/>
- [89] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce podnikatele Operačním programem Podnikání a inovace* [online]. Praha: YOUNG & RUBICAM, 2009 [cit. 2018-10-14]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2007-2013/oppi-2007-2013-a-souvisejici-dokumenty/pruvodce-podnikatele--64668/>
- [90] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Příprava strategických průmyslových zón v ČR: Důvodová zpráva*. 2005 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: [https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha\\_2\\_Duvodova\\_zprava.pdf](https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_2_Duvodova_zprava.pdf)
- [91] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Úspěšné projekty v OP PP - inspirace pro budoucnost* [online]. Praha: MINI MAX FILMS, s. r. o., 2007 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/31825/35192/383359/priloha001.pdf>
- [92] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppp-2004-2006/oppp-2004-2006-a-souvisejici-dokumenty/vyrocnni-zprava-oppp-za-rok-2008--65564/>
- [93] NUTS. *Portál územního plánování* [online]. 2016 [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>
- [94] O nás. ESA [online]. 2018 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <http://www.esa-bic.cz/index.php/o-esa-bic-prague/>
- [95] OECD. *Regions and Innovation Policy*, OECD Reviews of Regional Innovation [online]. OECD Publishing, 2011. DOI: 10.1787/9789264097803-en. ISBN: 978-92-64-09780-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264097803-en>
- [96] OECD. *Technology Incubators: Nurturing Small Firms*. Paris: Organisation for Economic Co-Operation and Development, 1997 [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/science/inno/2101121.pdf>
- [97] OECD. *Job Creation and Local Economic Development 2018: Preparing for the Future of Work* [online]. Paris: OECD Publishing, 2018 [cit. 2018-10-29]. ISBN 9789264305342. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264305342-en>
- [98] Partnering. JIC [online]. 2018d [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.jic.cz/partnering/>
- [99] Podpora průmyslových zón. *CzechInvest* [online]. c1994-2018d [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Podpora-prumyslovych-zon>

- [100] *Podpořil EFRR úspěšně rozvoj podnikatelských inkubátorů?* [online]. Lucembursko: European Court of Auditors, 2014 [cit. 2017-04-21]. DOI: 10.2865/31610. ISBN 978-92-872-0116-4. Dostupné z: <https://doi.org/10.2865/31610>
- [101] Porovnání programů. *JIC* [online]. 2018b [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.jic.cz/porovnani-programu/>
- [102] POSTRÁNECKÝ, J. Regionální politika a regionální rozvoj v České republice. *Urbanismus a územní rozvoj* [online]. 2010, 8(5) [cit. 2018-10-25]. ISSN 1212-0855. Dostupné z: <https://www.uur.cz/default.asp?ID=3940>
- [103] Pronájem prostor. *JIC* [online]. 2018e [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <https://www.jic.cz/pronajem/>
- [104] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1013 ze dne 17. července 2018, kterým se zavádějí prozatímní ochranná opatření týkající se dovozu určitých výrobků z oceli. In: Úřední věstník Evropské unie. L 181, 18. 7. 2018. ISSN 1977-0677. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/eli/reg\\_impl/2018/1013/oj](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/1013/oj)
- [105] Průmyslové zóny České republiky. *Regionální informační servis* [online]. c2012-2016 [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/prumyslove-zony>
- [106] *Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 2014-2020* [online]. 2014 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: <http://www.risjmk.cz/cz/ke-stazeni/strategicke-dokumenty/>
- [107] *Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 3: 2009-2013* [online]. 2008 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://www.risjmk.cz/cz/ke-stazeni/ris1-ris2-ris3/>
- [108] *Regionální inovační strategie Jihomoravského regionu* [online]. Brno, 2002 [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: <http://www.risjmk.cz/userfiles/file/Evaluace/RIS%20JMK%201.pdf>
- [109] Regionální rozvoj. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regionalni-rozvoj.htm>
- [110] REICHL, P. *Představení služeb a programů agentury CzechInvest*. 2016. [cit. 2018-10-28]. Dostupné také z: <http://www.mestoprobyznys.cz/gallery/files/CZECHINVEST.pdf>
- [111] RODRÍGUEZ-POSE, A. Do institutions matter for regional development?. In: *Regional Studies* [online]. 2013, 47.7: 1034-1047 [cit. 2018-10-24]. DOI: 10.1080/00343404.2012.748978. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00343404.2012.748978>
- [112] RYBÁČEK, V. Vliv trhu mezistatků na úspěšnost prognóz ekonomické aktivity. *Politická ekonomie* [online]. 2015, (3) [cit. 2018-12-05]. ISSN 2336-8225. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/cislo.php?cislo=3&rocnik=2015>
- [113] RYZHONKOV, V. Business Incubation Timeline (The History of Business Incubation – part 3). *ENTREPRENEURSHIP, BUSINESS INCUBATION, BUSINESS MODELS & STRATEGY BLOG* [online]. 2013c [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://worldbusinessincubation.wordpress.com/2013/03/24/business-incubation-timeline-the-history-of-business-incubation-part-3/>
- [114] RYZHONKOV, V. Key Services of Business Incubation Program (Part 1 of 3). *ENTREPRENEURSHIP, BUSINESS INCUBATION, BUSINESS MODELS & STRATEGY BLOG* [online]. 2013b [cit. 2018-10-02]. Dostupné z:

- <https://worldbusinessincubation.wordpress.com/2013/04/11/key-services-of-business-incubation-program-part-1-of-3/>
- [115] RYZHONKOV, V. The History of Business Incubation (part 2). *ENTREPRENEURSHIP, BUSINESS INCUBATION, BUSINESS MODELS & STRATEGY BLOG* [online]. 2013a [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://worldbusinessincubation.wordpress.com/2013/03/22/426/>
- [116] SCUTARIU, A. L. The EU regional policy and the economic development. *The USV Annals of Economics and Public Administration* [online]. 2016, **16**(1) [cit. 2018-10-11]. ISSN 2344-3847. Dostupné z: <http://annals.seap.usv.ro/index.php/annals/article/viewFile/894/777>
- [117] Slavnostní otevření Biotechnologického inkubátoru INBIT. *Jihomoravský kraj* [online]. 2008 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=51558&TypeID=2>
- [118] Slavnostní otevření nové budovy Technologického inkubátoru II. *Jihomoravský kraj* [online]. 2007 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=35372&TypeID=2>
- [119] Slovníček pojmů. *Ústav pro ekopolitiku* [online]. 2006 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.ekopolitika.cz/cs/ustecko-zivy-region/slovnicek-pojmu.html>
- [120] SPOLEČNOST VĚDECKOTECHNICKÝCH PARKŮ ČR. *Dobrá praxe ve VTP* [online]. Praha: MAC, spol., 2014. Dostupné z: <http://www.svtp.cz/wp-content/uploads/Dobra-praxe-pro-web.pdf>
- [121] SRHOLEC, M. *Metodika hodnocení hospodárnosti účelové podpory pro aplikovaný výzkum a vývoj ve firmách* [online]. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://invenio.nusl.cz/record/261317?ln=cs>
- [122] *Stanovy JIC* [online]. Brno, 2015 [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: <https://www.jic.cz/data/editor/File/ostatni/stanovy-jic-verze-2015-podpis-jhud.pdf>
- [123] SUCHÁČEK, J. Nástroje k ovlivnění regionálních disparit z chronologického a funkčního hlediska. *Regionální disparity* [online]. 2010, (7) [cit. 2018-10-25]. ISSN 1802-9450. Dostupné z: <http://disparity.vsb.cz/cz/elektronicky-casopis/>
- [124] ŠABIĆ, D., VUJADINOVIĆ, S. Regional development and regional policy. In: *Zbornik radova-Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu*, 2017 [cit. 2018-10-25]. DOI: 10.5937/zrgfub1765463V . Dostupné z: <https://doi.org/10.5937/zrgfub1765463V>
- [125] TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AKADEMIE VĚD ČR. *Vyhodnocení výsledků realizace aktivit Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje: Analytická závěrečná zpráva* [online]. 2018 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=363467&TypeID=7>
- [126] The role of STPs and areas of innovation. *IASP* [online]. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: <https://www.iasp.ws/our-industry/the-role-of-stps-and-areas-of-innovation>
- [127] *Účetní závěrka JIC* [online]. Brno, 2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=53645124&subjektId=859270&spis=785919>

- [128] Úspěšné projekty v OPMP – program REALITY. *Ministerstvo Průmyslu a obchodu České republiky - Operační program Podnikání a inovace* [online]. 2010 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: <http://www.mpo-oppi.cz/150-uspesne-projekty-v-opmp-program-reality.html>
- [129] V Brně-Medlánkách byl otevřen CEITEC Science Park (INMEC). *Jihomoravský kraj* [online]. 2014 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=241360&TypeID=2>
- [130] VETEČNÍK, R. a kolektiv. *Přímé zahraniční investice: Příručka pro místní samosprávu* [online]. 2002. [cit. 2018-09-24]. Dostupné z: [http://www.kr-kralovehradecky.cz/file/uzemni\\_planovani/studie\\_prum\\_zony/manual/manual.pdf](http://www.kr-kralovehradecky.cz/file/uzemni_planovani/studie_prum_zony/manual/manual.pdf)
- [131] VITURKA, M., TÓTHOVÁ, D. Několik poznámek k chápání pojmů růst a rozvoj z pohledu ekonomických věd. In: *17. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. [online]. Brno: Masaryk University Press, 2014 [cit. 2018-09-24]. ISBN 978-80-210-6840-7. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-2. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-2>
- [132] VOJVODÍKOVÁ, B. Průmyslové zóny jako významný prvek v území – možnosti hodnocení jejich nákladů a přínosů na příkladu průmyslové zóny v Nošovicích. *Člověk, stavba a územní plánování 9* [online]. ČVUT v Praze, 2016 [cit. 2018-10-19]. ISSN 2336-7687. Dostupné z: <http://csup.uzemi.eu/publikace/-3-clovek-stavba-a-uzemni-planovani-9.html>
- [133] *Výroční zpráva JIC 2012-2013* [online]. 2013 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: [http://jic.data.quonia.cz/hjil/JIC\\_VZ\\_na\\_web\\_final.pdf](http://jic.data.quonia.cz/hjil/JIC_VZ_na_web_final.pdf)
- [134] WAJEEH, A. W. *The Basic Requirements for the Industrial Zones* [online]. 2013 [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/publication/237064982\\_The\\_Basic\\_Requirements\\_for\\_the\\_Industrial\\_Zones](https://www.researchgate.net/publication/237064982_The_Basic_Requirements_for_the_Industrial_Zones)
- [135] WILLIS, K. *Theories and practices of development* [online]. Routledge, 2005 [cit. 2018-10-25]. DOI: 10.1111/j.1475-4959.2006.00219\_1.x. ISBN: 0-203-57264-5. Dostupné z: [http://doi.org/10.1111/j.1475-4959.2006.00219\\_1.x](http://doi.org/10.1111/j.1475-4959.2006.00219_1.x)
- [136] WOLFE, D. A. Regional resilience and place-based development policy: Implications for Canada. In: *Annual Meeting of the Canadian Political Science Association Wilfred Laurier University, Waterloo, Ontario* [online]. 2011 [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: <https://www.cpsa-acsp.ca/papers-2011/Wolfe.pdf>
- [137] ZENG, D. Z. *Special Economic Zones: Lessons from the Global Experience* [online]. Private Enterprise Development in Low-Income Countries, 2016 [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: <https://pedl.cepr.org/content/pedl-synthesis-paper>
- [138] *Živnostenský rejstřík* [online]. 2018 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://www.rzp.cz/>